

Fordeling og incitamenter 2016

Skatteministeriet

Skatteministeriet

Fordeling og incitament

2016

Fordeling og incitamentter 2016

Redaktionen er afsluttet den 3. oktober 2016, hvorefter publikationen er offentliggjort på www.skm.dk

I tabeller kan afrunding medføre, at tallene ikke summerer til totalen.

Henvendelse om publikationen
kan i øvrigt ske til:
Skatteministeriet
Nicolai Eigtveds Gade 28
1402 København K
T 33 92 33 92

Forord

Børn, der bliver født i Danmark, vokser op i et samfund med stor sammenhængskraft, små indkomstforskelle på tværs af landet og en lille andel af folk med lave indkomster. Det er vigtigt for sammenhængskraften i et samfund, at forskellene i befolkningens indkomster ikke er for store. Men det er også helt afgørende for væksten og den enkeltes virkelyst, at der er tilstrækkelig stor økonomisk tilskyndelse til at være beskæftiget og yde en ekstra indsats. Når vi udstikker retningen for den økonomiske politik, vil der derfor altid være en afvejning mellem fordeling og incitament. Og det er det, denne publikation sætter tal og ord på.

Når vi kigger på de internationale ranglister, hører Danmark til de lande, der har relativt beskedne indkomstforskelle. Blandt OECD-landene har Danmark for eksempel de tredjemindste indkomstforskelle – kun overgået af Island og Norge. Også når vi kigger på tværs af regioner og kommuner – og på tværs af by og land – er Danmark overordnet set et meget lige land.

Samtidig er Danmark det land i OECD, hvor den næstmindste andel af befolkningen befinder sig i den såkaldte lavindkomstgruppe. Mobiliteten ud af lavindkomstgruppen er desuden stor herhjemme. Omkring halvdelen af de personer, der befinder sig i lavindkomstgruppen i et år, forlader den året efter. Vi kan være stolte af, at mulighederne for at kravle op ad indkomststigen er gode i Danmark.

Det er velkendt, at det ligger denne regering meget på sinde, at det bedre skal kunne betale sig at arbejde. Og tidligere års skattereformer gør da også, at vi bevæger os i den rigtige retning. Men vi er langt fra i mål. Alt for mange får stadig alt lidt i kroner og øre ud af at gå fra passiv forsørgelse til selvforsørgelse. Regeringens forslag til *JobReform fase 2* vil – sammen med den fortsatte indfasning af skattereformen fra 2012 – øge den økonomisk tilskyndelse til at komme i job betragteligt. Det er der brug for. Incitamenterne til at være i beskæftigelse skal styrkes. Det er nemlig forudsætningen for den omfattende, balancerede og rimelige fordeling, vi har i Danmark. God læselyst.

Med venlig hilsen
Karsten Lauritzen
Skatteminister

Indhold

1. Sammenfatning.....	9
2. Indkomstudvikling og -forskelle 1994-2014.....	21
2.1 Indkomstudviklingen siden 1994.....	22
2.2 Udvikling i indkomstforskellene siden 1994.....	29
2.3 Nuancer på indkomstforskelle.....	39
Bilag 2.1 Opgørelsen af disponibel indkomst.....	43
Bilag 2.2 Gini-koefficienten som mål for indkomstforskelle.....	45
Bilag 2.3 Dekomponering af Gini-koefficienten.....	49
Bilag 2.4 Dekomponering af indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten.....	52
3. Lavindkomstgruppen.....	57
3.1 Udvikling i lavindkomstgruppen 1994-2014.....	58
3.2 Lavindkomstgruppen i de enkelte kommuner.....	62
3.3 Mobilitet ud af lavindkomstgruppen.....	64
3.4 Lavindkomstgruppens sammensætning i 2014.....	68
3.5 Børn i lavindkomstgruppen.....	73
Bilag 3.1 Antal personer i lavindkomstgruppen 1994-2014.....	80
Bilag 3.2 Karakteristika for personer i lavindkomstgruppen i 2014.....	81
Bilag 3.3 Karakteristika for personer i lavindkomstgruppen tre år i træk.....	83
Bilag 3.4 Karakteristika for børn i lavindkomstgruppen i 2014.....	85
4. Kommunale indkomstforskelle.....	89
4.1 Kommunale indkomstforskelle i Danmark.....	90
4.2 Udviklingen i de kommunale indkomstforskelle 1994-2014.....	100
5. Fordelingen af danskernes formue.....	105
5.1 Størrelsen og fordelingen af danskernes formuer.....	106
5.2 Formuefordelingen for de 55-59-årige.....	111
5.3 Sammenhæng mellem nettoformue og baggrundskarakteristika.....	115
5.4 Sammensætningen af danskernes formuer.....	122
Bilag 5.1 Definition af formuevariable.....	129

Bilag 5.2 Medianformuer og fraktilformuer efter alder.....	132
Bilag 5.3 Fordeling af formue inden for familien og efter person- og familieforhold.....	133
Bilag 5.4 Arbejdsmarkedstilknytning over en periode på 18 år.....	136
6. Den økonomiske tilskyndelse til beskæftigelse.....	139
6.1 Økonomiske incitamenter til beskæftigelse 2013-23.....	140
6.2 Beskæftigelse og økonomiske incitamenter.....	146
Bilag 6.1 Data- og metodegrundlag.....	151
Bilag 6.2 Antal personer med relativt lave forskelsbeløb og relativt høje nettokompensationsgrader.....	154
Bilag 6.3 Betydning af opdateret beregningsgrundlag.....	156

1. Sammenfatning

Fordeling og incitamenter er en tilbagevendende publikation, som er blevet udarbejdet af skiftende ministerier siden 2002. Det overordnede formål med publikationen er at analysere udviklingen i indkomstfordelingen og de økonomiske incitamenter til beskæftigelse set i en sammenhæng.

Sammenhængen mellem indkomstfordelingen og incitamenterne til beskæftigelse er central. Det skyldes blandt andet, at indretningen af skatte- og overførselssystemerne ikke kun påvirker indkomstfordelingen, men også har konsekvenser for den enkeltes tilskyndelse til at komme i beskæftigelse mv. Det betyder eksempelvis, at ændringer i skatten på arbejde indebærer en afvejning mellem virkningerne på fordeling og incitamenter. Således vil lavere skat på arbejde som hovedregel indebære større indkomstforskelle i befolkningen som helhed.

Fordeling og incitamenter 2016 omfatter analyser af udviklingen i indkomstfordelingen, lavindkomstgruppen og de økonomiske incitamenter til at finde et job. Derudover indeholder publikationen to temaanalyser om henholdsvis kommunale indkomstforskelle og formuefordelingen.

Analyserne omfatter som udgangspunkt udviklingen frem til og med 2014 – som aktuelt er det sidste år med detaljerede registeroplysninger – og belyser nogle af virkningerne af aftalte ændringer i skatte- og overførselsregler i de følgende år. Virkningerne af regeringens udspil til en helhedsplan "DK2025 – Et stærkere Danmark" er ikke belyst i denne publikation.

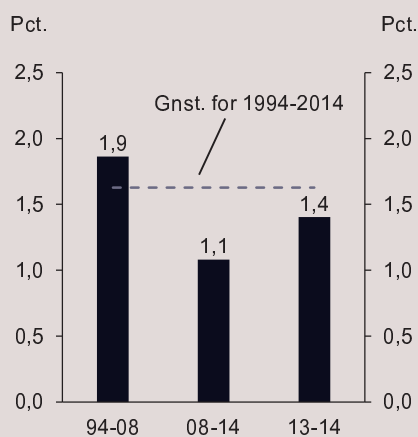
Udviklingen i indkomsterne siden 1994

I løbet af de seneste 20 år er de disponible indkomster gennemsnitligt vokset reelt med 1,6 pct. om året for befolkningen som helhed. Væksten i de disponible indkomster var frem til finanskrisens udbrud i 2008 noget højere, svarende til 1,9 pct. årligt, mens indkomstfremgangen i de efterfølgende år frem til og med 2014 har udgjort 1,1 pct. årligt, jf. figur 1.1. I 2014, som er det sidste år med detaljerede indkomstoplysninger, voksede de disponible indkomster med 1,4 pct.

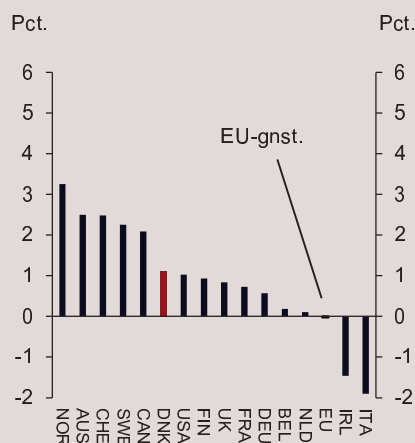
Set i forhold til de andre EU-lande har danskerne haft en relativt høj stigning i de disponible indkomster efter krisen i 2008 og på niveau med EU i perioden før. Ifølge OECD er de disponible indkomster i Danmark således vokset mere end EU-gennemsnittet fra 2008 til 2013 (seneste år med fuldt sammenlignelige data på tværs af lande), jf. figur 1.2. Blandt de nordiske lande har indkomstfremgangen i Danmark dog været noget mindre end i Norge og Sverige, men lidt større end i Finland.

Udvikling i disponibel indkomst

Figur 1.1. Gennemsnitlig årlig realvækst i disponibel indkomst, 1994-2014

Figur 1.2. Gennemsnitlig årlig realvækst i disponibel indkomst i udvalgte OECD-lande, 2008-13

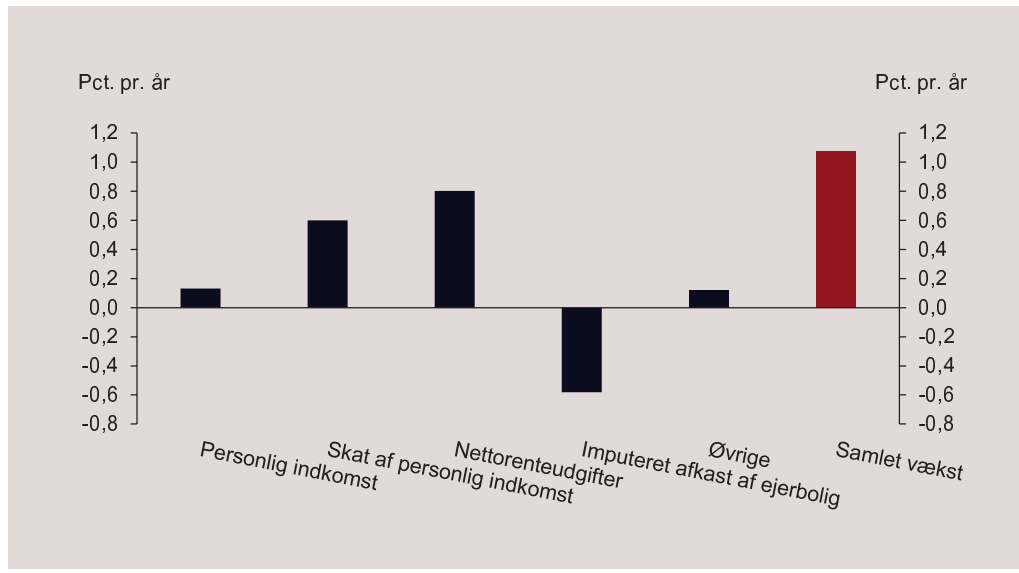

Anm.: Se figur 2.1 og 2.3.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen, OECD (2016), "National Accounts at a Glance", *OECD National Accounts Statistics* (database).

Den samlede vækst i de disponible indkomster afhænger af en række forskellige faktorer, hvoraf nogle afspejler de internationale konjunkturer, mens andre er et mere direkte resultat af den førte økonomiske politik, herunder skattepolitikken. På længere sigt er væksten i de disponible indkomster primært et resultat af udviklingen i produktiviteten.

Udviklingen i erhvervsindkomsterne har siden 2008 bidraget til at reducere den årlige indkomstvækst, mens udviklingen i overførselsindkomster har trukket i den modsatte retning. Det afspejler navnlig den faldende beskæftigelse efter finanskrisen, som indebærer, at erhvervsindkomst har udgjort en mindre del af de samlede indkomster, mens flere i befolkningen har modtaget indkomsterstøttende ydelser. Samlet set har realvæksten i de personlige indkomster (dvs. summen af erhvervsindkomster og overførselsindkomst) før skat været ret tæt på nul i perioden siden 2008, jf. figur 1.3.

Figur 1.3. Bidrag til realvækst i disponibel indkomst, 2008-2014

Anm.: Se tabel 2.1 for en fuldstændig opdeling af realvæksten i den disponible indkomst. Imputeret afkast af ejerbolig udgør i hvert år 4 pct. af den offentlige ejendomsvurdering. De nyeste offentlige ejendomsvurderinger er foretaget i 2011, hvilket sandsynligvis medfører, at realvæksten i den disponible indkomst undervurderes.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

De gennemførte nedsættelser af skatten på arbejde i perioden 2008-14 har isoleret set bidraget til den årlige vækst i de disponible indkomster med omtrent 0,6 pct.-point. Skattepolitikken har dermed bidraget væsentligt til at sikre en fortsat indkomstfremgang siden 2008.

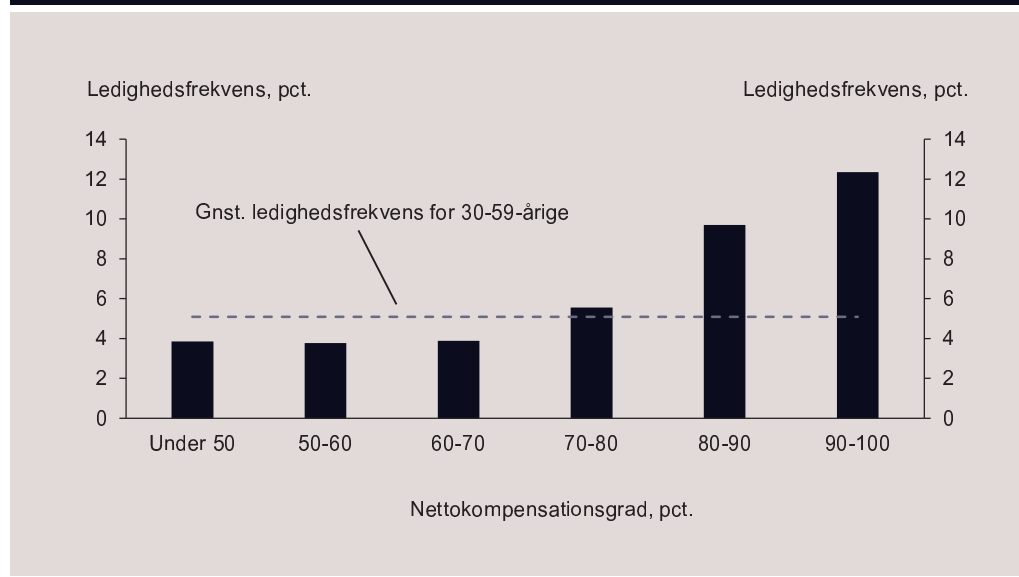
Indkomstfremgangen fra lavere skat på arbejde skal dog ses i lyset af, at der i perioden er sket en forskydning af finansieringen af den offentlige sektor fra skat af personlig indkomst over mod andre skatter og afgifter (herunder en udvidelse af skattegrundlaget, blandt andet ved en reduktion af rentefradraget). Højere afgifter indgår ikke direkte i opgørelsen af de disponible indkomster, men påvirker den målte udvikling i realindkomsterne via højere forbrugerpriser.

I den betragtede periode har faldende nettorenteudgifter bidraget til at øge de disponible indkomster med 0,8 pct.-point årligt. De faldende nettorenteudgifter afspejler blandt andet den generelle tendens til et lavere renteniveau. Lavere boligpriser og dermed mindre imputeret afkast af ejerbolig (forudsat til 4 pct. af ejendomsværdien) har reduceret væksten i de opgjorte indkomster med i gennemsnit 0,6 pct.-point årligt fra 2008 til 2014, hvilket dog skal ses i lyset af, at de seneste offentlige ejendomsvurderinger er fra 2011 og derfor ikke afspejler de seneste års udvikling i boligpriserne.

Økonomiske incitamenter til beskæftigelse

Personer, der i forbindelse med ledighed i stor udstrækning kompenseres via overførselsindkomst – dvs. har høj nettokompensationsgrad – er oftere ledige end andre. Ledighedsfrekvensen for personer med en nettokompensationsgrad over 80 pct. er fx 10-12 pct., mens den gennemsnitlige ledighedsfrekvens for alle ligger på godt 5 pct., jf. figur 1.4. Nettokompensationsgraden udtrykker mere specifikt, hvor meget den disponible indkomst som overførselsmodtager udgør i procent af den disponible indkomst som beskæftiget.

Figur 1.4. Nettokompensationsgrad og ledighedsfrekvens for 30-59-årige i 2013

Anm.: Se figur 6.3.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

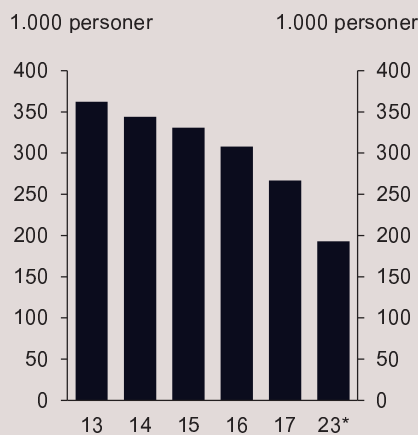
Den observerede sammenhæng mellem ledighedsfrekvens og nettokompensationsgrad er konsistent med, at økonomiske incitamenter påvirker det faktiske beskæftigelsesomfang, men kan også afspejle, at der for grupper med visse karakteristika er tale om en samvariation mellem høj ledighedsfrekvens og høj nettokompensationsgrad. Fx har grupper med et lavt uddannelsesniveau generelt både en relativt høj ledighedsrisiko og en relativt lav timeløn som beskæftiget (og dermed typisk en høj nettokompensationsgrad). Således kan andre forhold end relativt svage økonomiske incitamenter også bidrage til, at gruppen af personer med høje nettokompensationsgrader har en høj ledighedsfrekvens.

Frem mod 2023 vil incitamenterne til at komme i beskæftigelse blive styrket blandt andet som følge af den fortsatte indfasning af allerede vedtagne skattereformer. Antallet af personer med en nettokompensationsgrad over 80 pct. reduceres således fra rundt regnet 350.000 i 2013-14 til knap 200.000 i 2023, jf. figur 1.5.

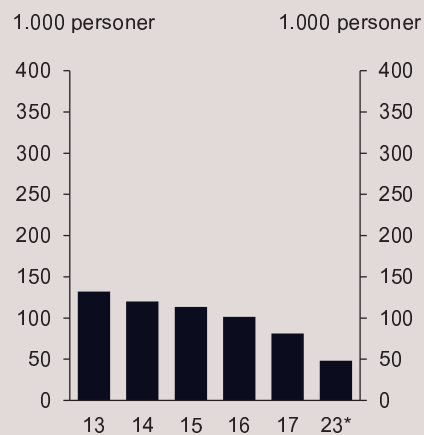
Samtidig reduceres antallet med et månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr. fra godt 130.000 personer i 2013-14 til knap 50.000 personer i 2023, *jf. figur 1.6.*

Personer med relativt svage økonomiske incitamenter til at komme i beskæftigelse

Figur 1.5 Nettokompensationsgrad over 80 pct.

Figur 1.6. Månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr.

Anm.: Se figur 6.1 og 6.2

Note: *) Opgjort i 2017-niveau.

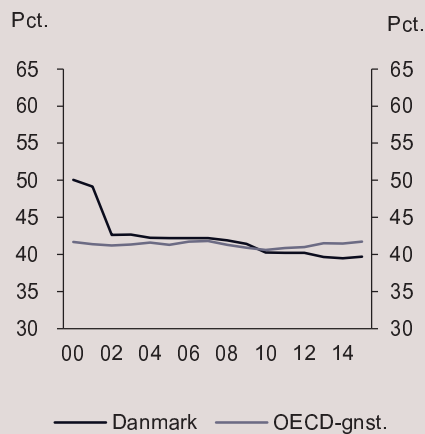
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Der har været politisk fokus på at øge det økonomiske incitament til at yde en ekstra indsats, dvs. arbejde flere timer. Derfor er marginals-katten – altså skatten på den sidst tjente krone – ligeledes blevet sat ned som led i skattereformerne de senere år.

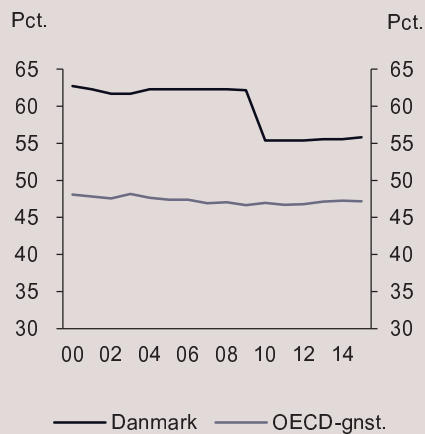
Skattereformerne i Danmark har medført, at marginals-katten for personer med relativt lav lønindkomst nu er lavere end gennemsnittet for OECD-landene, *jf. figur 1.7.* Det gælder vel at mærke, når der tages højde for sociale bidrag og andre lønskatter, som er mere udbredte i andre lande. I Danmark er marginals-katten for personer med høje lønindkomster fortsat højere end gennemsnittet for OECD, *jf. figur 1.8.*

Marginalskat i Danmark ved lav og høj indkomst, 2000-2015

Figur 1.7. Marginalskat ved lav indkomst

Figur 1.8. Marginalskat ved høj indkomst

Anm.: Høj indkomst er her defineret som 67 pct. over gennemsnitslønnen og lav indkomst som 67 pct. af gennemsnitslønnen. Marginalskattesatserne omfatter de personlige indkomstskatter samt arbejdstagers og arbejdsgivers sociale bidrag og andre lønsskatter. Kilde: OECD Statistics, Taxing Wages, 2016.

De styrkede økonomiske incitamenter til at være i beskæftigelse og til at yde en ekstra indsats, som er resultatet af blandt andet de senere års skattereformer, har understøttet beskæftigelsen og den økonomiske vækst.

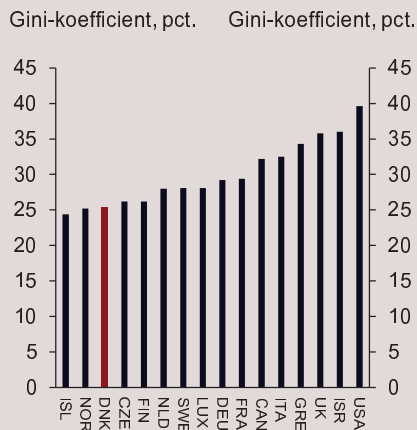
Det er regeringens mål yderligere at forbedre de økonomiske incitamenter til beskæftigelse, jf. regeringens 2025-plan, *DK2025 - Et stærkere Danmark*.

Indkomstfordeling

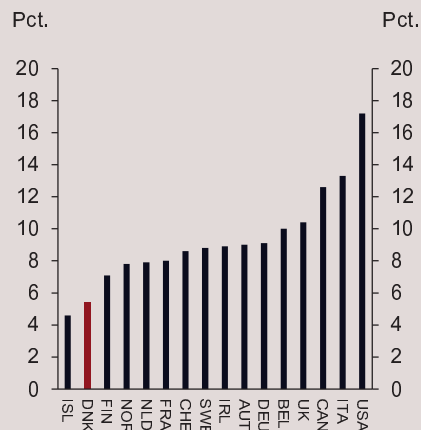
Danmark er blandt de tre OECD-lande, der har de mindste indkomstforskelle i 2013, jf. figur 1.9. Danmark er endvidere det land i OECD, hvor den næstmindste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen, jf. figur 1.10.

Indkomstfordeling i et internationalt perspektiv, 2013

Figur 1.9. Indkomstforskelle i udvalgte OECD-lande

Figur 1.10. Lavindkomstgruppen i udvalgte OECD-lande

Anm.: Se figur 2.9 og 3.1. Indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten, *jf. bilag 2.2*.
 Kilde: OECD (2016), "Income distribution", *OECD Social and Welfare Statistics* (database).

Siden 2008 er indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten kun steget svagt fra 26,0 til 26,6 pct., *jf. figur 1.11*. Det skal ses i sammenhæng med, at indkomstforskellene steg fra 20,0 pct. i 1994 til 26,0 pct. i 2008.

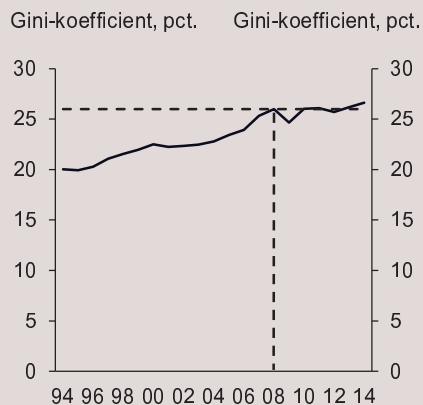
Nedsættelser af skatten på arbejde – der i sagens natur er målrettet den erhvervsaktive del af befolkningen – har også den konsekvens, at de samlede indkomstforskelle øges. Det hænger sammen med, at de beskæftigede typisk har højere indkomst end ikke-beskæftigede. Nedsættelsen af beskatningen af personlig indkomst har således isoleret set også trukket i retning af større indkomstforskelle i perioden siden finanskrisens start.

Til gengæld har den lavere skat på arbejde som nævnt bidraget væsentligt til fremgangen i de disponible indkomster i årene efter 2008 og tillige styrket den økonomiske tilskyndelse til at finde et job.

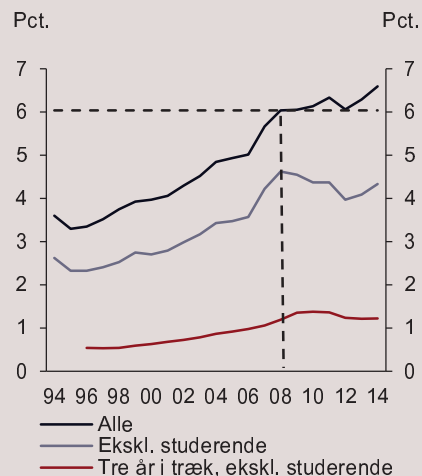
Udviklingen i den personlige indkomst og skatten heraf har trukket i retning af øgede indkomstforskelle efter 2008, mens udviklingen i kapitalindkomsterne samlet har trukket i retning af reducerede indkomstforskelle. Det sidste skyldes især lavere boligpriser og dermed lavere imputeret afkast af ejerbolig set over perioden 2008-2014, hvilket dog skal ses i lyset af, at de seneste offentlige ejendomsvurderinger er fra 2011 og derfor ikke afspejler de seneste års udvikling i boligpriserne.

Udvikling i indkomstforskelle og lavindkomstgruppen, 1994-2014

Figur 1.11. Indkomstforskelle

Figur 1.12. Lavindkomstgruppen

Anm.: Se figur 2.8 og 3.2.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Lavindkomstgruppen er givet ved den del af befolkningen, der har disponible indkomster på mindre end 50 pct. af medianindkomsten for befolkningen som helhed (cvs. den disponible indkomst i midten af indkomstfordelingen).

Siden 2008 har der været en forholdsvis beskeden stigning i lavindkomstgruppen fra 6,0 pct. af befolkningen til 6,6 pct. i 2014, jf. figur 1.12. Forøgelsen af lavindkomstgruppen siden 2008 kan i vidt omfang tilskrives en øget andel studerende i befolkningen, hvilket blandt andet afspejler skiftende regeringers uddannelsesmålsætninger. Studerende har typisk en relativt lav indkomst i studietiden, men kan forvente en relativt høj indkomst efter endt uddannelse. Opgjort eksklusive de studerende er lavindkomstgruppen samlet set reduceret en smule fra 4,6 pct. af befolkningen i 2008 til 4,3 pct. i 2014.

Øget uddannelsesstilbøjelighed øger isoleret set indkomstforskellene og lavindkomstgruppen i et givet år. Men på længere sigt vil et højere uddannelsesniveau føre til øget vækst og beskæftigelse og vil samtidig styrke den enkeltes muligheder på arbejdsmarkedet i form af lavere ledighedsrisiko og højere løn.

Relativt lav indkomst er ellers typisk et midlertidigt fænomen. Andelen af befolkningen (eksklusive studerende), som har været i lavindkomstgruppen minimum tre år i træk, udgør således kun godt 1 pct. i 2014.

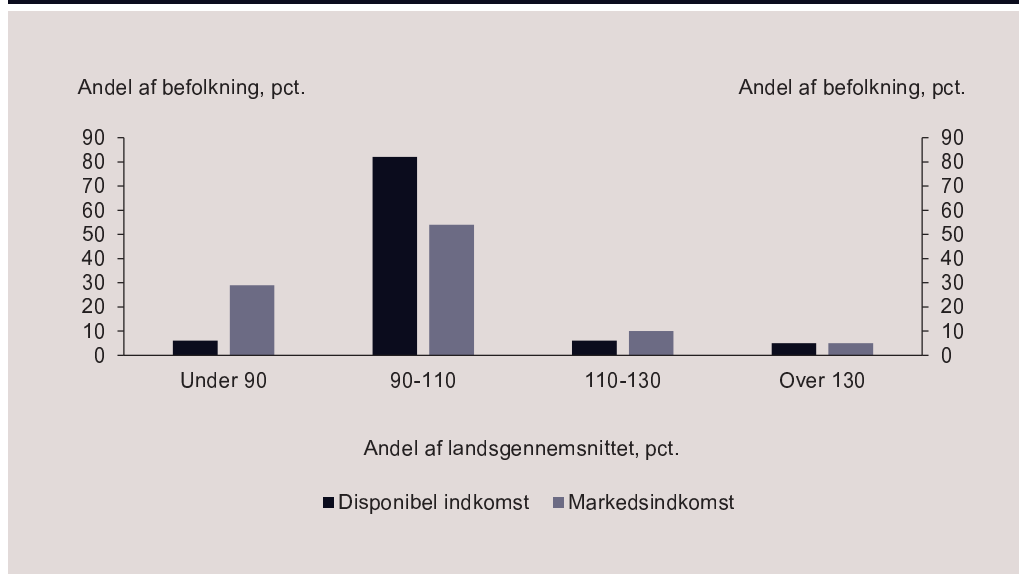
Det hænger sammen med, at der er en stor mobilitet ud af lavindkomstgruppen. Knap halvdelen af de personer, der er i lavindkomstgruppen i et givet år, forlader gruppen det følgende år. I gennemsnit kan de personer, der indtræder i lavindkomstgruppen, forvente at være i gruppen i 2,3 år.

Kommunale indkomstforskelle

Der er forholdsvis små forskelle i de gennemsnitlige indkomster på tværs af kommuner. Over 80 pct. af befolkningen bor således i kommuner, hvor den gennemsnitlige disponible indkomst afviger mindre end 10 pct. fra landsgennemsnittet, jf. figur 1.13.

Der er noget større forskel i markedsindkomsterne, dvs. indkomsterne før skat og overførselsindkomster. Det afspejler i stort omfang forskelle i andelen af beskæftigede mellem de enkelte kommuner, herunder navnlig forskelle i andelen, som varigt er uden for arbejdsmarkedet.

Figur 1.13. Personer opdelt på bopælskommunens indkomstniveau i 2014

Anm.: Se figur 4.4.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

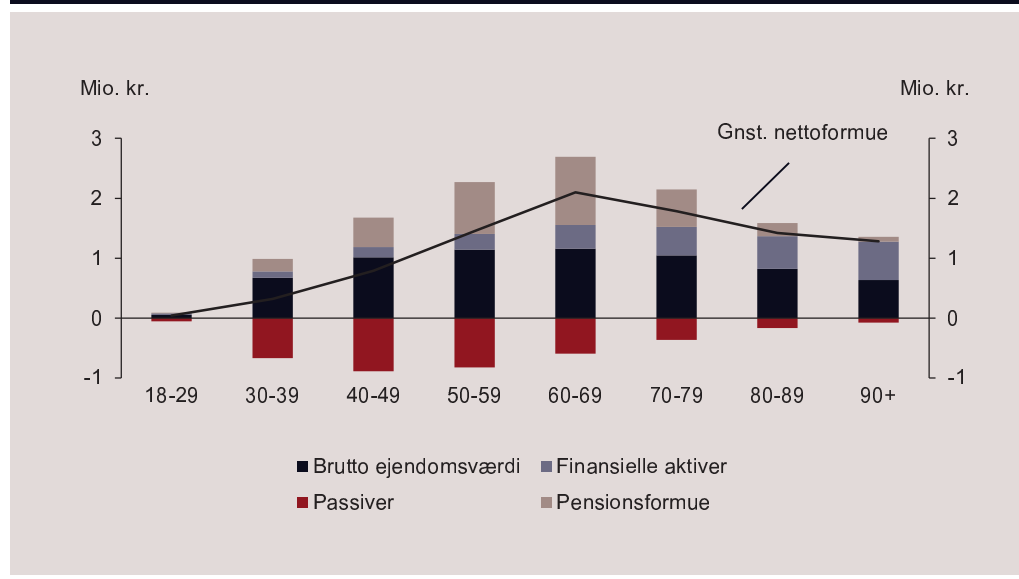
Det er en forholdsvis lille andel af de samlede indkomstforskelle i Danmark, der kan tilskrives forskelle i gennemsnitsindkomsten *mellem* kommunerne. Hovedparten (svarende til ca. fire femtedele) af de samlede indkomstforskelle kan således henføres til forskelle i indkomsterne *inden for* de enkelte kommuner. Siden 2008

er indkomstforskellene mellem kommunerne stort set uændrede. Den begrænsede stigning i de samlede indkomstforskelle på landsplan siden 2008 afspejler således alene en mindre forøgelse af indkomstforskellene inden for de enkelte kommuner.

Fordelingen af danskernes formue

Den gennemsnitlige nettoformue for alle voksne danskere udgør ca. 1 mio. kr. i 2014. Der er ret store forskelle i de gennemsnitlige formuer på tværs af *aldersgrupper*. Det afspejler, at formue typisk opbygges gennem et helt arbejdsliv og netop tjener det formål at udjævne forbrugsmulighederne hen over livet. Blandt de yngre er formuerne typisk små eller ligefrem negative som følge af gæld. Herefter vokser formuerne gennem den erhvervsaktive alder frem mod pensionstidspunktet i takt med opsparing i form af arbejdsmarkedspension og gradvis opbygning af friværdi i ejerboliger. Fra pensionstidspunktet aftager formuerne igen, efterhånden som den opsparede formue forbruges, *jf. figur 1.14*.

Figur 1.14. Sammensætning af formuen opdelt på alder, 2014

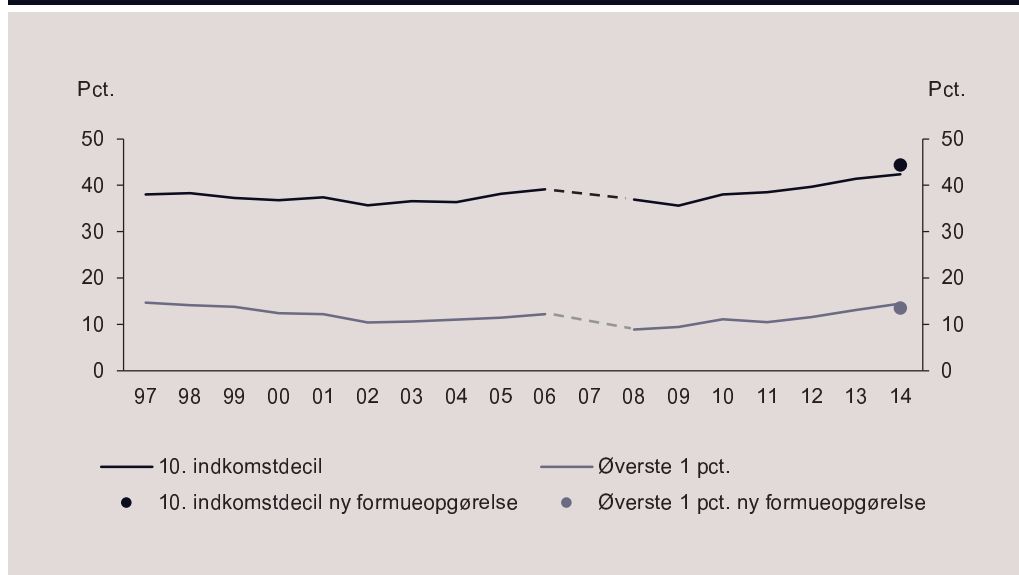
Anm.: Se figur 5.18. Kurven viser niveauet af nettoformuen (de samlede aktiver minus passiver).
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Formueforskellene blandt personer inden for samme aldersgruppe skyldes navnlig forskelle i beskæftigelsesgrad, uddannelsesniveau og indkomst. Personer med relativt høje indkomster sparer typisk mere op end personer med relativt lave indkomster. Det afspejler blandt andet, at for personer, som har relativt lave indkomster i den erhvervsaktive alder, vil de offentlige pensionsydelse i form af folkepension, pensionstillæg og supple-

rende pensionsydelse (ældrecheck) mv. indebære en forholdsvis høj dækningsgrad i forbindelse med overgangen til pensionisttilværelsen. Personer med højere indkomster vil derimod skulle spare væsentligt mere op i den erhvervsaktive alder for ikke at gå mærkbart ned i forbrugsmulighed som pensionist.

Til trods for, at indkomstforskellene er øget gennem de seneste 20 år, er der ikke tegn på, at den samlede nettoformue i højere grad er koncentreret hos personer i den øverste del af indkomstfordelingen i 2014 end i 1997. Set over hele den betragtede periode er andelen af den samlede nettoformue, der ejes af de 10 pct. af befolkningen med de højeste indkomster, således nogenlunde uændret, *jf. figur 1.15.*

Figur 1.15. Andel af personlig nettoformue, 1997-2014

Anm.: I tabellen indgår nettoformue pr. person (dvs. ikke-ækvivaleret) for alle personer i befolkningen. Se bilag 5.1 og 5.2 for en fuldstændig definition af formuebegrebet. Opgørelse for 2007 er ikke mulig.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Opgørelser af udviklingen i formuefordelingen er behæftet med stor usikkerhed. Det hænger blandt andet sammen med, at det ikke har været muligt at foretage en fuldstændig opgørelse af nettoformue på personniveau før 2014. Inddragelse af pensionsformue mv. i formueopgørelsen ændrer imidlertid ikke væsentligt ved billedet af, hvor stor en andel af den samlede nettoformue der ejes af de 10 pct. af befolkningen med de højeste indkomster i 2014.

2. Indkomstudvikling og -forskelle 1994-2014

Gennem de seneste to årtier er befolkningens disponible indkomster i gennemsnit vokset reelt med 1,6 pct. om året. Væksten i den disponible indkomst var størst frem til finanskrisens start i 2008, svarende til 1,9 pct. årligt, mens indkomstfremgangen i perioden efter 2008 i gennemsnit har været på 1,1 pct. årligt. Fremgangen i danskernes indkomster har dermed været på niveau med gennemsnittet i EU-landene frem til finanskrisen i 2008, men lidt højere end den gennemsnitlige indkomstvækst i EU-landene fra 2008 til 2014. Sammenlignet med vores naboer i de nordiske lande har indkomstvæksten imidlertid været svagere.

Samtidig med de øgede disponible indkomster er indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten steget. Indkomstforskellene steg fra 20,0 pct. i 1994 til 26,0 pct. i 2008. Siden 2008 er indkomstforskellene kun steget svagt fra 26,0 til 26,6 pct. Set i et internationalt perspektiv er Danmark fortsat blandt de tre OECD-lande, der har de mindste indkomstforskelle.

Stigningen i indkomstforskellene frem til 2008 afspejlede især udviklingen i kapitalindkomsterne, mens udviklingen i de personlige indkomster efter skat kun bidrog hertil i meget begrænset omfang. I perioden siden 2008 har udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat bidraget til at reducere indkomstforskellene, mens udviklingen i de personlige indkomster efter skat har trukket i modsat retning.

De senere års skattereformer har haft fokus på at øge tilskyndelsen til at arbejde og dermed styrke den økonomiske vækst i samfundet. Nedsættelserne af skatten på arbejde har samtidig bidraget markant til at sikre fortsat vækst i de disponible indkomster siden 2008. Lavere skat på arbejde trækker dog også i retning af øgede indkomstforskelle, fordi beskæftigede typisk har en højere indkomst end ikke-beskæftigede.

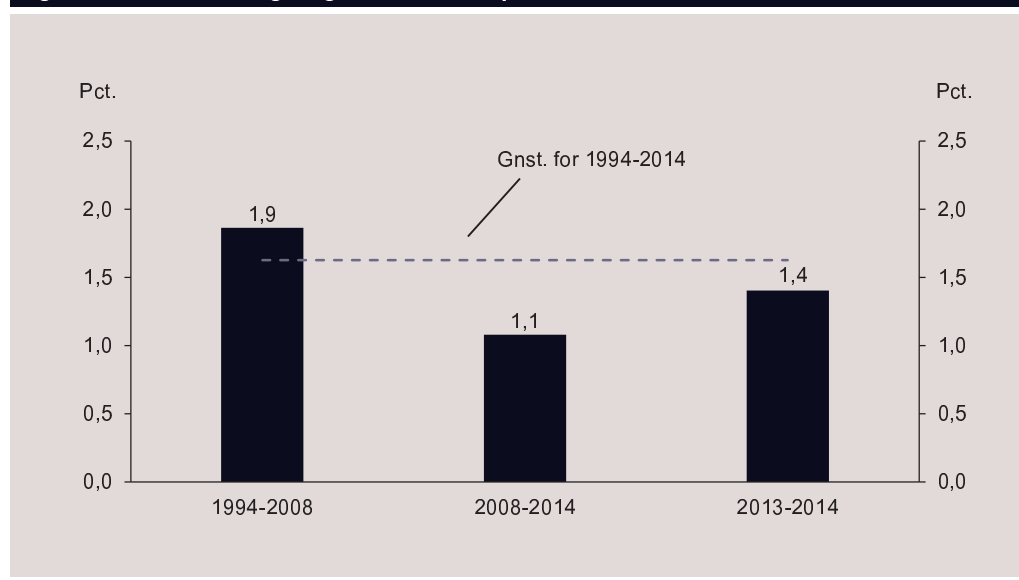
Udviklingen i indkomstforskellene skal også ses i sammenhæng med en øget uddannelsesfærdighed, som særligt efter 2008 har betydet, at flere unge end tidligere har en relativt lav disponibel indkomst. Studerende har typisk en lav indkomst under studiet, men kan efter endt uddannelse forvente en relativt høj indkomst.

En stor del af de målte indkomstforskelle i et enkelt år afspejler reelt rent aldersbetingede eller midlertidige forhold. Set over en periode på flere år eller over et livsforløb er indkomstforskellene således klart mindre end forskellene i de disponible indkomster i et enkelt år. De opgjorte disponible indkomster omfatter derudover ikke de forbrugsmuligheder, der er til rådighed for borgerne gennem de offentlige serviceydelser mv. Det offentlige forbrug bidrager således til at reducere forskellene i befolkningens reelle forbrugsmuligheder.

2.1 Indkomstudviklingen siden 1994

Danskernes reale disponible indkomster er gennem de sidste 20 år vokset med i gennemsnit 1,6 pct. om året. Fra midten af 1990'erne og frem til finanskrisens start i 2008 udgjorde den gennemsnitlige indkomstfremgang 1,9 pct. årligt, mens indkomstfremgangen i perioden efter 2008 har været lidt lavere, svarende til 1,1 pct. årligt, *jf. figur 2.1*. Fra 2013 til 2014, som er det sidste år med detaljerede indkomstoplysninger, voksede de disponible indkomster med 1,4 pct. i gennemsnit.

Figur 2.1. Gennemsnitlig årlig realvækst i disponibel indkomst, 1994-2014

Anm.: Opgjort ved de ækvivalerede disponible indkomster, *jf. nærmere beskrivelse i bilag 2.1*.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Opgørelsen af de disponible indkomster tager udgangspunkt i familiens samlede indkomst i form af lønindkomst, overførselsindkomst og kapitalindkomst fratrukket personskatter (herunder ejendomsværdiskat). Kapitalindkomst opgøres netto og omfatter nettorenteudgifter (eller -indtægter), aktieindkomst mv. samt – for boligejere – et såkaldt imputeret afkast af ejerbolig på 4 pct. af ejendomsvurderingen.

Familiernes faktiske disponible indkomster *ækvivaleres* for at kunne sammenligne indkomsterne på tværs af familier med forskellig størrelse. Ækvivaleringsmetoden indebærer en antagelse om stordriftsfordele inden for familier med to eller flere personer. Det indebærer fx, at en familie med to personer ikke skal have dobbelt så stor faktisk indkomst som en familie med én person for at have den samme ækvivalerede indkomst pr. person.

Det antages derudover, at familiens samlede ækvivalerede indkomst deles ligeligt mellem alle personer – både voksne og børn – i familien. I familier med hjemmeboende børn afspejler forældrenes ækvivalerede indkomster således, at børnene forudsættes at have ligelig del i familiens forbrugsmuligheder, mens de hjemmeboende børns indkomster omvendt (overvejende) afspejler forældrenes indkomster. Opgørelsen af den disponible indkomst er uddybet i bilag 2.1.

Hvad skyldes indkomstudviklingen?

I perioden fra 1994 til 2008 er det især stigningen i de personlige indkomster efter skat – på i gennemsnit 1,3 pct. årligt – der har bidraget til stigningen i de reelle disponible indkomster, jf. første søjle i tabel 2.1. De personlige indkomster består (i hovedsagen) af erhvervsindkomst, herunder lønindkomst, som i gennemsnit er steget med 1,2 pct. årligt fra 1994 til 2008, samt af overførselsindkomst, hvor udviklingen i gennemsnit har bidraget til at reducere indkomstvæksten med 0,2 pct. årligt. Disse modsatrettede vækstbidrag afspejler blandt andet den stigende beskæftigelse og faldende ledighed i perioden. Udviklingen i anden personlig indkomst, som hovedsageligt udgøres af udbetalinger fra arbejdsmarkedspensioner, og skat af personlig indkomst har også bidraget til at øge væksten i de disponible indkomster.

Udviklingen i kapitalindkomst efter skat har bidraget til at øge den disponible indkomst med i gennemsnit 0,6 pct. årligt i perioden 1994-2008. Det afspejler blandt andet stigende imputeret afkast af ejerbolig som følge af øgede boligpriser.

I perioden efter 2008 har den gennemsnitlige årlige realvækst i de disponible indkomster som nævnt været mindre end i perioden frem til finanskrisens start i 2008. Det skyldes navnlig, at de personlige indkomster før skat kun er steget med i gennemsnit 0,1 pct. årligt fra 2008 til 2014, jf. anden søjle i tabel 2.1. Det beskedne vækstbidrag fra den personlige indkomst afspejler navnlig den faldende beskæftigelse og øgede ledighed efter finanskrisen, hvilket giver sig udslag i et negativt vækstbidrag fra udviklingen i erhvervsindkomsterne (som i gennemsnit er faldet reelt med 0,4 pct. årligt), men et modsatrettet, positivt vækstbidrag fra udviklingen i overførselsindkomsterne (som i gennemsnit er steget med 0,4 pct. årligt).

De gennemførte nedsættelser af skatten af personlig indkomst – herunder navnlig skatten på arbejde – har imidlertid isoleret set øget væksten i de disponible indkomster med i gennemsnit ca. 0,6 pct. årligt i perioden 2008-2014. Skattepolitikken har dermed bidraget væsentligt til at sikre en fortsat indkomstfremgang siden 2008.

Udviklingen i kapitalindkomst efter skat har samlet set kun bidraget ret beskedent (med i gennemsnit 0,2 pct. årligt) til væksten i de disponible indkomster efter 2008. Det afspejler nogle forholdsvis store, modsatrettede vækstbidrag, idet udviklingen i (netto)renteudgifterne har bidraget til at øge indkomstvæksten i kraft af det faldende renteniveau, mens udviklingen i imputeret afkast af ejerbolig omvendt har bidraget til at reducere

indkomstvæksten siden 2008 i kraft af lavere boligpriser. Det skal dog ses i lyset af, at de seneste offentlige ejendomsvurderinger er fra 2011 og derfor ikke afspejler de seneste års udvikling i boligpriserne.

Tabel 2.1. Bidrag til realvæksten i disponibel indkomst, 1994-2014

Indkomstkompont	1994-2008	2008-2014	1994-2014
	----- Pct.-point, gns. pr. år. -----		
Lønindkomst	1,2	-0,5	0,6
+ Virksomhedsindkomst	0,0	0,1	0,0
= Erhvervsindkomst	1,2	-0,4	0,6
+ Overførselsindkomster	-0,2	0,4	0,0
+ Anden privat indkomst	0,2	0,1	0,2
= Personlig indkomst	1,1	0,1	0,8
+ Skat af personlig indkomst ¹⁾	0,2	0,6	0,3
= Personlig indkomst efter skat (1)	1,3	0,8	1,1
Renteindtægter	0,0	-0,2	0,0
+ Renteudgifter	-0,1	1,0	0,1
+ Aktieindkomst	0,1	0,1	0,1
+ Imputeret afkast af ejerbolig ²⁾	0,3	-0,6	0,1
+ Anden kapitalindkomst	0,0	0,0	0,0
= Kapitalindkomst	0,3	0,3	0,3
+ Skat af kapitalindkomst ¹⁾	0,3	-0,1	0,2
= Kapitalindkomst efter skat (2)	0,6	0,2	0,4
(1) + (2) = Bruttoindkomst efter skat	1,9	0,9	1,6
+ Pensionsindbetalinger	0,0	0,2	0,1
= Disponibel indkomst, gns. årlig vækst i procent	1,9	1,1	1,6

Anm.: Der er et mindre databrud fra 2000 ved overgangen til ejendomsværdibeskatning. De nyeste offentlige ejendomsvurderinger er foretaget i 2011, hvilket sandsynligvis medfører, at realvæksten i den disponible indkomst undervurderes.

Note: 1) Skatternes bidrag er beregnet relativt til et forløb med konstant gennemsnitsskat.

Note: 2) Imputeret afkast af ejerbolig udgør i hvert år 4 pct. af den offentlige ejendomsvurdering.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bidraget fra nedsættelserne af skatten på arbejde skal ses i lyset af, at der i perioden er sket en forskydning af finansieringen af den offentlige sektor fra skat af personlig indkomst over mod andre skatter og afgifter (herunder en udvidelse af skattegrundlaget, blandt andet ved en reduktion af rentefradraget). Højere afgifter indgår

ikke direkte i opgørelsen af de disponible indkomster, men påvirker den målte udvikling i realindkomsterne via effekten på forbrugerpriserne, *jf. bilag 2.1*.

Indkomstudviklingen i internationalt perspektiv

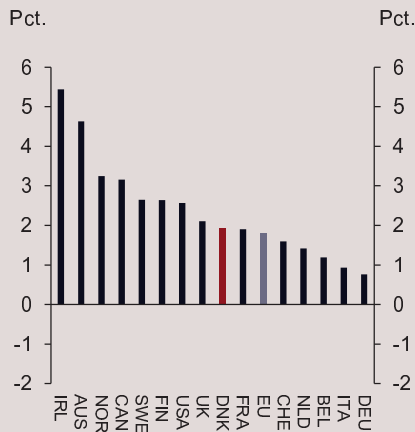
Væksten i de disponible indkomster har – ifølge en opgørelse fra OECD – været højere i Danmark end for EU-landene i gennemsnit, set over perioden siden 2001.

Fra 2001 til 2008 voksede danskernes disponible indkomster i gennemsnit med ca. 2 pct. årligt, hvilket var på niveau med indkomstvæksten for EU-landene i gennemsnit, *jf. figur 2.2*.

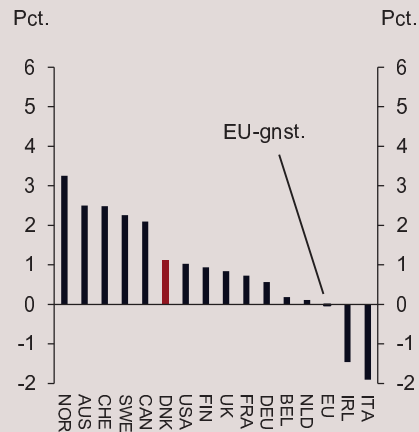
Fra 2008 til 2013 (som er det seneste år med data for alle de viste lande) er danskernes disponible indkomster i gennemsnit vokset med 1,1 pct. årligt, mens indkomstvæksten for gennemsnittet af EU-lande har været tæt på nul, *jf. figur 2.3*. Indkomstfremgangen i Danmark har dog været mindre end i Norge og Sverige, men større end i fx Finland og Tyskland.

Udviklingen i gennemsnitlig disponibel indkomst i udvalgte OECD-lande

Figur 2.2. 2001-08

Figur 2.3. 2008-13

Anm.: Sammenligningen er foretaget fra 2001, som er første år med fuldt sammenlignelige data og frem til finanskrisens første år 2008. EU = Gennemsnit for EU (simpelt aritmetisk gennemsnit).

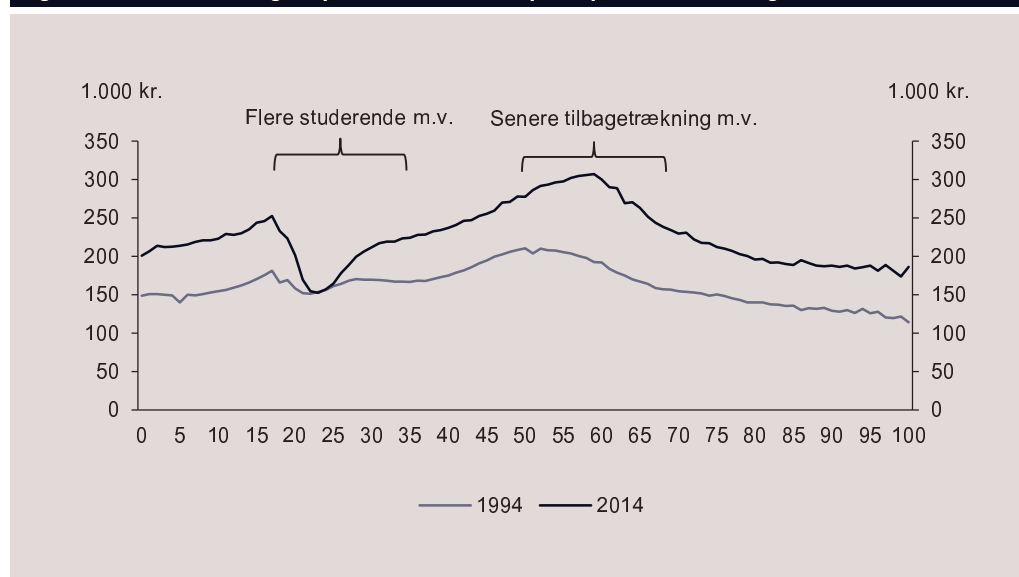
Kilde: OECD (2016), "National Accounts at a Glance", *OECD National Accounts Statistics* (database).

Indkomstudviklingen fordelt på aldersgrupper

Væksten i de disponible indkomster i perioden 1994-2014 har ikke været lige stor for alle aldersgrupper, *jf. figur 2.4*. Det kan navnlig bemærkes, at den gennemsnitlige, reale indkomstfremgang for personer mellem ca. 20 og 25 år har været meget beskeden, således at personer i starten og midten af 20'erne nu har en klart lavere gennemsnitlig disponibel indkomst end både de lidt yngre og lidt ældre aldersgrupper, hvilket ikke var tilfældet i 1994. Det kan blandt andet henføres til, at antallet af studerende er steget gennem perioden.

I modsætning hertil er gennemsnitsindkomsten for personer mellem ca. 55 og 65 år vokset relativt kraftigt i den betragtede periode. Det alderstrin, hvor den gennemsnitlige disponible indkomst er størst, er således flyttet fra omkring 50 år i 1994 til omkring 60 år i 2014. Det kan blandt andet henføres til, at tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet i gennemsnit sker senere i 2014 end i 1994.

Figur 2.4. Gennemsnitlig disponibel indkomst opdelt på alder i 1994 og 2014

Anm.: Den disponible indkomst er opgjort på familieniveau, hvilket medfører, at hjemmeboende børns ækvivalerede indkomst afspejler forældrenes indkomst, *jf. bilag 2.1*. Opgørelsen er i 2014-priser.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Den lave vækst i den disponible indkomst for de yngre aldersgrupper kan alene tilskrives de udeboende unge, mens de hjemmeboende unge har haft en indkomstfremgang på linje med befolkningen som helhed, *jf. tabel 2.2*. Det sidste er en konsekvens af metoden til opgørelse af den ækvivalerede indkomst, hvor familiens samlede indkomst fordeles ligeligt ud på alle familiemedlemmer, og hvor hjemmeboende børns indkomst derfor primært afspejler forældrenes indkomst.

Tabel 2.2. Udviklingen i de reale disponible indkomster opdelt på alder, 1994-2014

	Gennemsnitlig disponibel indkomst	Antal	Årlig realvækst i disponibel indkomst		
	2014 1.000 kr.	2014 1.000 pers.	1994-2008	2008-2014	1994-2014
			----- Pct. -----		
<i>Hele befolkningen</i>	235	5.556	1,9	1,1	1,6
Børn under 18 år	224	1.140	2,0	1,6	1,8
18-24-årige	184	507	1,0	0,3	0,8
Heraf:					
- hjemmeboende	274	213	1,6	1,1	1,4
- udeboende	119	293	0,3	-1,7	-0,3
25-39-årige	212	993	1,4	0,6	1,2
40-49-årige	256	792	1,5	1,3	1,4
50-59-årige	296	743	2,2	1,0	1,9
60-64 årige	284	333	2,8	1,1	2,3
Over 64-årige	221	1.047	2,3	1,3	2,0

Anm.: Se anmærkning til figur 2.4.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

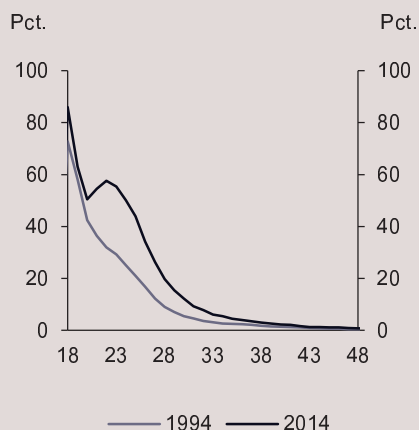
Den relativt lave indkomstfremgang for de 20-30-årige skyldes især, at andelen af studerende i denne aldersgruppe er steget markant fra 1994 til 2014, *jf. figur 2.5*. Studerende er typisk kendetegnet ved en (midlertidig) lav indkomst og er typisk mindre samboende end andre, hvorved de har færre stordriftsfordele i opgørelsen af den disponible indkomst¹.

Stigningen i andelen af studerende har samtidig medført, at beskæftigelsesfrekvensen for de 20-30-årige er faldet markant siden 1994, *jf. figur 2.6*. Omvendt ses en højere beskæftigelsesfrekvens for personer over 55 år, hvilket bidrager til at forklare den relativt høje gennemsnitlige indkomstfremgang for denne gruppe. Stigningen i beskæftigelsesfrekvensen for de 55+-årige skal blandt andet ses i lyset af ændringerne i efterlønsreglerne samt udfasningen af overgangsydelsen og særreglerne for ældre i dagpengesystemet over de seneste 20 år, *jf. også Finansredøgørelse 2014*.

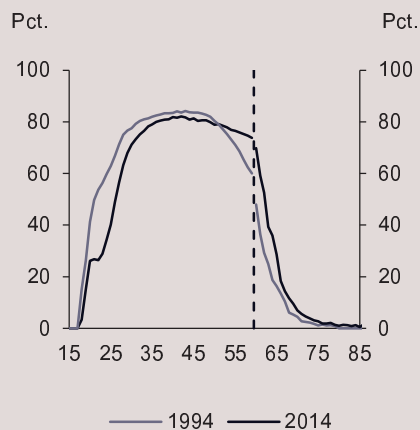
¹ I praksis vil flere studerende sandsynligvis være samboende, idet personer, som bor på kollegier, i bofællesskaber o.l. ikke anses som værende "i familie" i opgørelsen.

Ændringer i uddannelsestilbøjeligheden og beskæftigelse fra 1994 til 2014

Figur 2.5. Andel studerende opdelt på alder

Figur 2.6. Beskæftigelsesfrekvens opdelt på alder

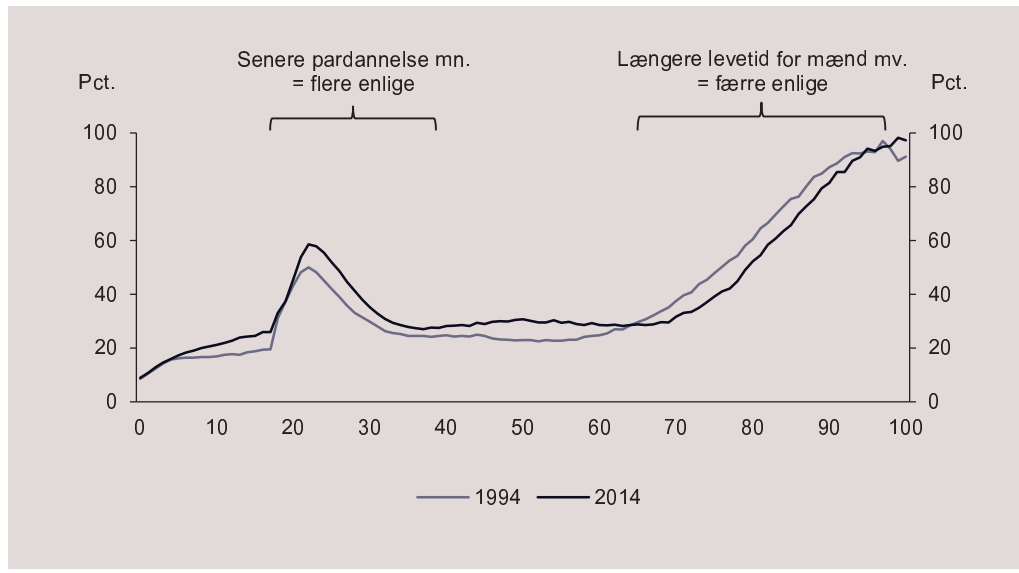
Anm.: Beskæftigelsesfrekvensen for personer over 60 år er tilnærmet ved den gennemsnitlige erhvervsindkomst relativt til gennemsnittet for de 40-åriges erhvervsindkomst, idet beskæftigelsesoplysninger for denne gruppe er mangelfulde. Databruddet er markeret med en stiple linje.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Udviklingen i den disponible indkomst opdelt på alder er derudover også påvirket af, i hvilket omfang personer bor alene eller i par. Andelen af familier med kun én voksen er steget for personer under 65 år, hvilket indebærer mindre stordriftsfordele og dermed isoleret set trækker i retning af mindre forbrugsmuligheder målt ved den ækvivalerede disponible indkomst, jf. figur 2.7.

Omvendt er andelen af familier med kun én voksen faldet for personer over 65 år, hvilket isoleret set øger stordriftsfordelene og dermed de målte forbrugsmuligheder for denne gruppe. Udviklingen i retning af færre enlige ældre kan formentlig primært tilskrives stigningen i levetiden, herunder at mænds forventede levetid har halet ind på levetiden for kvinder, samt bedre helbredsforhold ("sund aldring"), som tilsammen bevirker, at flere pensionister forbliver samlevende i en højere alder.

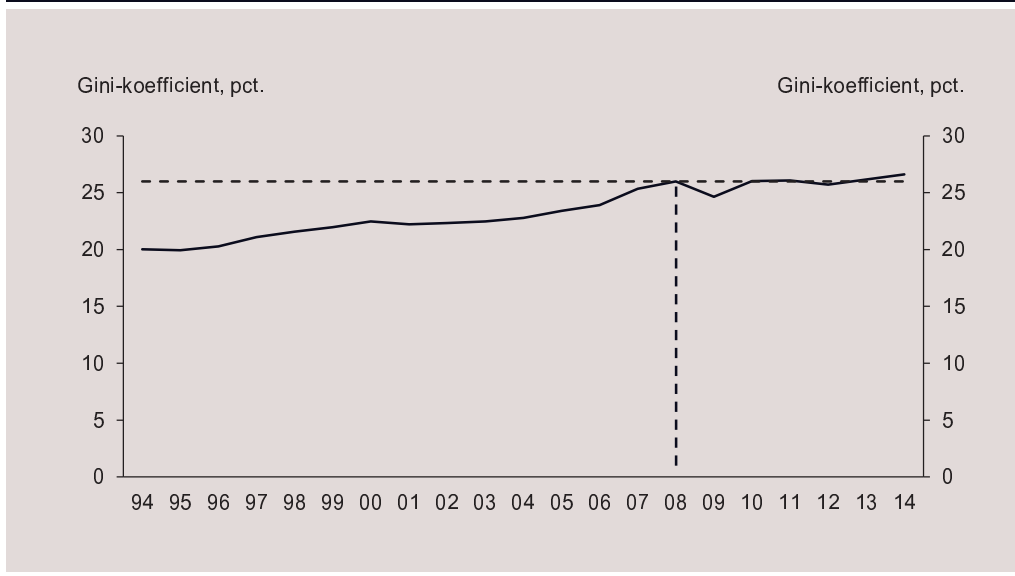
Samlet set er andelen af familier med én voksen øget over perioden, men ændringerne i de gennemsnitlige familiestørrelser har isoleret set ikke haft nævneværdig betydning for udviklingen i de gennemsnitlige disponible indkomster for befolkningen under ét.

Figur 2.7. Andel personer i familie med én voksen opdelt på alder

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

2.2 Udvikling i indkomstforskellene siden 1994

Fra 1994 og frem til 2008, hvor finanskrisen satte ind, voksede forskellene i befolkningens disponible indkomster målt ved Gini-koefficienten fra 20,0 til 26,0 pct.-point. Efterfølgende har udviklingen i indkomstforskellene været væsentlig mere afdæmpet. Indkomstforskellene udgjorde således 26,6 pct. i 2014, hvilket svarer til en begrænset stigning på 0,6 pct.-point i perioden siden 2008, *jf. figur 2.8.*

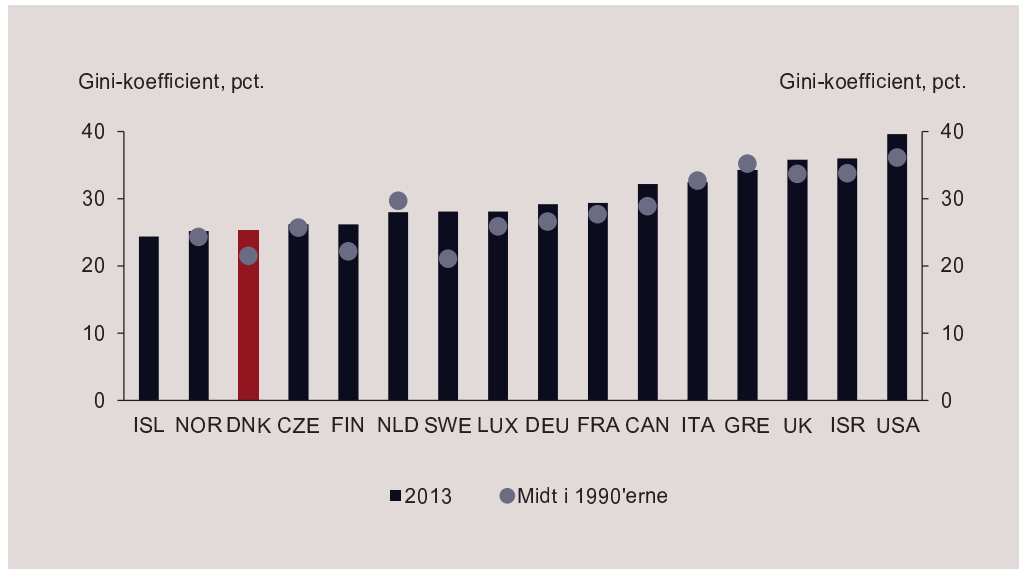
Figur 2.8. Udviklingen i indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten, 1994-2014

Anm.: Gini-koefficienten er beregnet på baggrund af de ækvivalerede disponible indkomster, jf. bilag 2.1.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Ifølge den nyeste internationale sammenligning af indkomstforskelle fra OECD var Danmark i 2013 det land, som havde det 3. laveste niveau for indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten, jf. figur 2.9. Kun Island og Norge havde således lavere indkomstforskelle end Danmark.

De fleste andre lande, herunder fx Sverige og Finland, har i lighed med Danmark oplevet stigninger i indkomstforskellene siden midten af 1990'erne. Det er uklart, i hvilket omfang de stigende indkomstforskelle på tværs af OECD-landene skyldes de samme underliggende faktorer. Stigningen i indkomstforskellene i Danmark må forventes i et vist omfang at kunne henføres til forhold, som er særlige for Danmark (fx bedre registrering af aktieindkomst, jf. senere omtale). Udviklingen har dog samlet set ikke ændret på, at Danmark fortsat er blandt de lande i OECD, der har de allermindste målte indkomstforskelle.

Figur 2.9. Indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten i udvalgte OECD-lande i 2013 og midt-1990'erne

Anm.: OECD's metode til opgørelse af disponibel indkomst adskiller sig på visse punkter fra de nationale danske opgørelser. Blandt andet indregner OECD ikke imputeret afkast af ejerbolig eller negativ kapitalindkomst mv. De udvalgte lande i figuren er ikke helt identiske med landene i figur 2.2-2.3 som følge af forskelle i tilgængelighed af relevante data. Der findes ikke oplysninger om Islands Gini-koefficient i midt-1990'erne.

Kilde: OECD (2016), "Income distribution", *OECD Social and Welfare Statistics* (database).

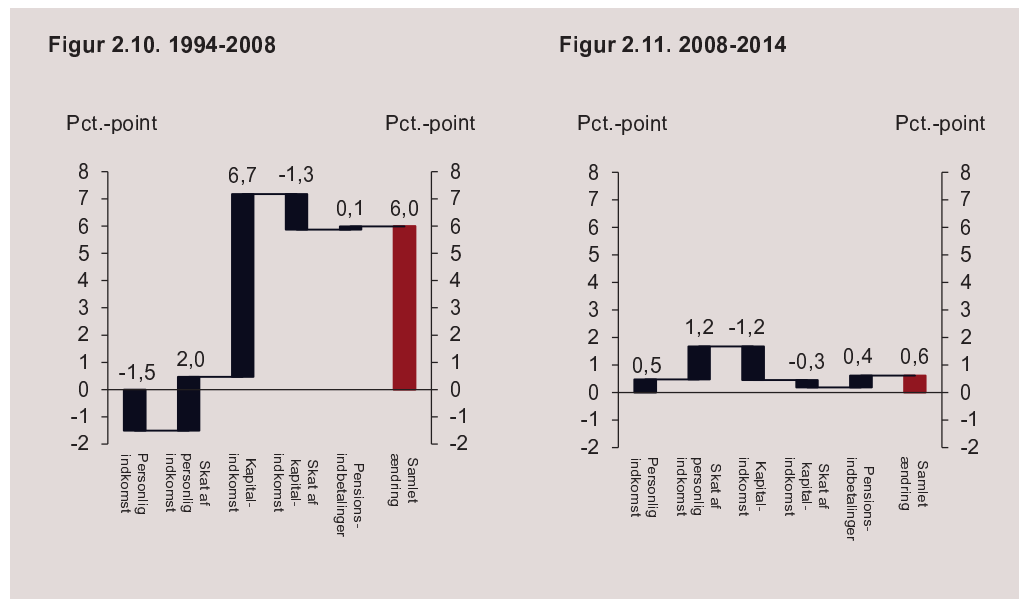
Hvad skyldes udviklingen i indkomstforskellene?

Udviklingen i de samlede indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten kan opdeles på delbidrag fra udviklingen i de enkelte indkomst- og skattekomponenter, som indgår i den disponible indkomst.

I perioden *fra 1994 til 2008* voksede forskellene i de disponible indkomster samlet set med 6 pct.-point målt ved Gini-koefficienten. Langt den overvejende del af denne stigning kan henføres til udviklingen i kapitalindkomsterne og beskatningen heraf, *jf. figur 2.10*. Derimod har udviklingen i de personlige indkomster efter skat, dvs. den samlede effekt af ændringerne i befolkningens erhvervsindkomster, overførselsindkomster og beskatningen heraf, kun i meget begrænset omfang bidraget til at øge indkomstforskellene i perioden 1994-2008.

I perioden *efter 2008* er indkomstforskellene samlet set vokset med 0,6 pct.-point, dvs. væsentligt mindre end i perioden før 2008. Udviklingen i den personlige indkomst efter skat har i perioden 2008-2014 trukket mere i retning af øgede indkomstforskelle end i perioden før 2008, *jf. figur 2.11*. Omvendt har udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat bidraget til at reducere indkomstforskellene efter 2008, modsat udviklingen i perioden før 2008.

Bidrag til ændring i samlede indkomstforskelle (målt ved Gini-koefficienten) fra delelementer i den disponible indkomst

Anm.: Metoden til beregning af delbidrag til ændring i Gini-koefficienten er beskrevet i bilag 2.3.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Det store bidrag til stigningen i indkomstforskellene fra udviklingen i *kapitalindkomsterne* i perioden 1994-2008 skyldes i stort omfang udviklingen i det imputerede afkast af ejerbolig, der afspejler stigningen i boligpriserne i perioden og isoleret set bidrog til at øge indkomstforskellene med 3,9 pct.-point fra 1994 til 2008, *jf. første søjle i tabel 2.3*. Fordelingsvirkningen afspejler, at en isoleret forøgelse af boligejernes indkomst typisk vil øge indkomstforskellene, fordi boligejere gennemsnitligt har højere indkomster end lejere.

Udviklingen i aktieindkomsterne bidrog også væsentligt til den målte stigning i indkomstforskellene i perioden 1994-2008, svarende til en isoleret forøgelse af Gini-koefficienten med 2 pct.-point, *jf. tabel 2.3*. En væsentlig del af denne effekt kan dog skyldes en forbedret registrering af aktieindkomst i perioden og afspejler således ikke nødvendigvis en reel stigning i indkomstforskellene, *jf. boks 2.1 nedenfor*.

I perioden *efter 2008* har udviklingen i kapitalindkomsterne samlet set bidraget til at reducere indkomstforskellene. Det afspejler virkningen af flere modsatrettede bidrag, idet udviklingen i imputeret afkast af ejerbolig isoleret set har reduceret indkomstforskellene med 1,8 pct.-point fra 2008 til 2014, mens udviklingen i renteudgifter og -indtægter samlet set har øget indkomstforskellene med 0,8 pct.-point, *jf. anden søjle i tabel 2.3*. Udviklingen i nettorenteudgifterne har (som nævnt) samtidig øget væksten i de disponible indkomster i perio-

den, mens udviklingen i imputeret afkast af ejerbolig har bidraget til at reducere indkomstvæksten, *jf. afsnit 2.1 ovenfor*. Udviklingen i imputeret afkast af ejerbolig skal ses i lyset af, at de seneste offentlige ejendomsvurderinger er fra 2011 og derfor ikke afspejler de seneste års udvikling i boligpriserne. Herved undervurderes eventuelt både stigningen i indkomstforskellene og stigningen i de disponible indkomster i de seneste år.

Tabel 2.3. Dekomponering af ændringen i indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten, 1994-2014

Indkomstkategori	1994-2008	2008-2014
	----- Pct.-point -----	
Erhvervsindkomst	-3,5	1,5
+ Overførselsindkomster	1,9	-0,8
+ Anden privat indkomst	0,1	-0,2
= Personlig indkomst	-1,5	0,5
+ Skat af personlig indkomst	2,0	1,2
<i>Heraf topskat</i>	-0,6	0,3
= Personlig indkomst efter skat (1)	0,5	1,7
Renteindtægter	-0,5	-0,4
+ Renteudgifter	0,4	1,2
+ Aktieindkomst	2,0	0,4
+ Imputeret afkast af ejerbolig ¹⁾	3,9	-1,8
+ Anden kapitalindkomst	0,9	-0,6
= Kapitalindkomst	6,7	-1,2
+ Skat af kapitalindkomst	-1,3	-0,3
<i>Heraf topskat</i>	0,0	0,0
= Kapitalindkomst efter skat (2)	5,4	-1,5
(1) + (2) = Bruttoindkomst efter skat	5,9	0,2
+ Pensionsindbetalinger	0,1	0,4
= Disponibel indkomst i alt	6,0	0,6
<i>Heraf korrektion for familiestørrelser</i>	0,2	0,6

Anm.: Metoden til beregning af delbidrag til ændring i Gini-koefficienten er beskrevet i bilag 2.3

Note: 1) Imputeret afkast af ejerbolig udgør i hvert år 4 pct. af den offentlige ejendomsvurdering. Der er et mindre databrud fra 2000 ved overgangen til ejendomsværdibeskatning. De nyeste offentlige ejendomsvurderinger er foretaget i 2011, hvilket kan medføre, at bidraget til reduktion af indkomstforskellene fra udviklingen i imputeret afkast af ejerbolig overvurderes i perioden efter 2008.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

I perioden 1994-2008 bidrog udviklingen i de *personlige indkomster* (før skat) samlet set til at reducere indkomstforskellene med 1,5 pct.-point, *jf. første søjle i tabel 2.3*. Det afspejler de modsatte virkninger af henholdsvis udviklingen i erhvervsindkomsterne, der isoleret set reducerede indkomstforskellene med 3,5 pct.-point, og udviklingen i overførselsindkomsterne, der isoleret set øgede indkomstforskellene med 1,9 pct.-point. Disse effekter afspejler primært stigningen i beskæftigelsen frem mod 2008, hvor en større andel af befolkningen har lønindkomster, mens en mindre andel af indkomsterne udgøres af overførselsindkomst, *jf. også tabel 2.4C i bilag 2.4*.

Udviklingen i de personlige indkomsters bidrag til indkomstforskellene afspejler også, at den samlede personlige indkomst i 2008 udgjorde *en mindre andel* af den disponible indkomst end i 1994, primært som følge af den store stigning i nettokapitalindkomsterne i perioden. Det indebærer, at de forskelle, der er i den personlige indkomst på tværs af befolkningen, kommer til at betyde mindre for de samlede indkomstforskelle.

Den faldende andel af personlig indkomst har også betydet, at *skatten af personlig indkomst* isoleret set udgør en mindre andel af den disponible indkomst (ved uændrede skattesatser mv.), hvorved den omfordelende virkning af skatterne alt andet lige er reduceret. Sammen med skattereformerne, som diskretionært har sænket skatten på arbejde, bidrog udviklingen i skat af personlig indkomst derfor isoleret set til at øge indkomstforskellene med 2 pct.-point i perioden 1994-2008. Den samlede udvikling i *de personlige indkomster efter skat* øgede dog kun indkomstforskellene med 0,5 pct.-point fra 1994 til 2008, hvilket er en meget begrænset del af den samlede stigning i indkomstforskellene i perioden.

I perioden *efter 2008* har udviklingen i de personlige indkomster (før skat) bidraget til at øge indkomstforskellene med 0,5 pct.-point, *jf. anden søjle i tabel 2.3*, modsat udviklingen før 2008. Det afspejler, at udviklingen i erhvervsindkomsterne isoleret set har øget indkomstforskellene med 1,5 pct.-point i perioden efter 2008, mens udviklingen i overførselsindkomsterne omvendt har reduceret indkomstforskellene med 0,8 pct.-point. Der er tale om den samme mekanisme som i perioden før 2008, men med "modsat fortegn", idet blandt andet den faldende beskæftigelse har bevirket, at en mindre andel af indkomsterne udgøres af erhvervsindkomst, mens en større andel udgøres af overførselsindkomst.

Udviklingen i skatten af personlig indkomst, der som nævnt har bidraget væsentligt til at sikre forsat vækst i de disponible indkomster efter 2008, har isoleret set bidraget til at øge indkomstforskellene med 1,2 pct.-point i perioden 2008-2014. Nedsættelser af skatten på arbejde – der i sagens natur er målrettet den erhvervsaktive del af befolkningen – har således også den konsekvens at øge de samlede indkomstforskelle, fordi beskæftigede typisk har højere indkomst end ikke-beskæftigede.

De samlede indkomstforskelle har dog som nævnt kun udvist en begrænset stigning siden 2008.

Boks 2.1. Forbedret registrering af aktieindkomst og udviklingen i Gini-koefficienten

Bidraget fra kapitalindkomst til ændringen i Gini-koefficienten i perioden 1994-2008 kan delvis henføres til, at registreringen af aktieindkomst er forbedret væsentligt siden midten af 1990'erne. Tidligere var det som udgangspunkt kun udbytter af danske aktier over en vis beløbsgrænse, som blev indberettet, mens fx kursgevinster ved salg af aktier, som var ejet i mere end tre år, var skattefrie og derfor ikke blev indberettet automatisk. Derudover havde SKAT ikke oplysninger om aktiernes købstidspunkt, og det var derfor ikke muligt systematisk at beregne kursgevinsterne på køb og salg af aktier. Disse forhold er ændret frem til 2006, således at både udbytter og kursgevinster på noterede aktier nu automatisk registreres hos SKAT.

Den gradvist forbedrede registrering af aktieindkomst indebærer isoleret set, at det målte niveau for indkomstforskelle er mere retvisende i dag. Den målte stigning i indkomstforskellene i perioden siden 1994 afspejler således til dels også en teknisk ændring og overvurderer dermed formentlig den reelle stigning i indkomstforskellene.

Betydningen for indkomstforskellene af udviklingen i befolknings sammensætningen

Ændringer i sammensætningen af befolkningen – på alder, samlivsforhold, beskæftigelse mv. – kan i sig selv påvirke udviklingen i indkomstforskellene, blandt andet gennem de afledte virkninger på de enkelte indkomstkompener.

Fx påvirker korrektionen for familiestørrelser, herunder indregningen af stordriftsfordele, ved opgørelse af de ækvivalerede disponible indkomster i familierne også de målte indkomstforskelle. Det isolerede bidrag til indkomstforskellene fra denne korrektion er vokset over tid og har isoleret set øget Gini-koefficienten med 0,2 pct.-point i perioden 1994-2008 og med yderligere 0,6 pct.-point i perioden 2008-2014, jf. *nederste række i tabel 2.3 ovenfor*. Det peger på, at samvariationen mellem familiestørrelse og indkomst er ændret i den betragtede periode, så større familier alt andet lige er blevet stillet relativt bedre².

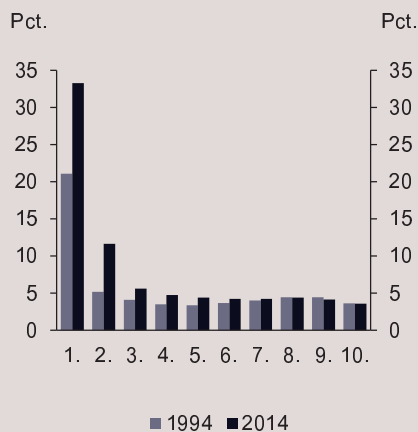
Det er imidlertid ikke umiddelbart muligt direkte at kvantificere virkningen på Gini-koefficienten fra ændringer i befolknings sammensætningen (på samme måde som med ændringer i indkomstkompenerne). Der er dog sket tydelige ændringer i befolkningens sammensætning i perioden 1994-2014, som må antages samlet set at have bidraget til større indkomstforskelle.

² I udgangspunktet er der en negativ sammenhæng mellem den gennemsnitlige ikke-ækvivalerede disponible indkomst pr. person og antallet af personer i familien. Dvs. den gennemsnitlige (faktiske) disponible indkomst er faldende med familjestørrelse, hvilket primært afspejler, at indkomsten deles ligeligt mellem børn og voksne i familien. Størrelsen af denne negative korrelation er dog faldet fra -12,7 pct. i 1994 til -11,6 pct. i 2014. Det afspejler, at større familier i gennemsnit har haft en lidt større indkomstfremgang end mindre familier i den betragtede periode.

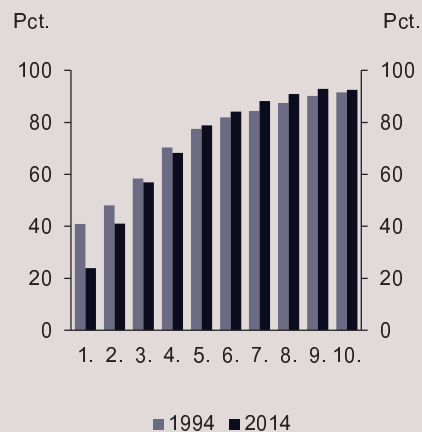
Der er blandt andet en klar tendens til, at personerne i den nederste del af indkomstfordelingen i stigende grad udgøres af studerende, som typisk har en relativt lav indkomst, fordi de ikke eller kun i begrænset omfang er i beskæftigelse, mens de studerer, *jf. figur 2.12*. Den stigende andel studerende kan således også være en del af forklaringen på, at andelen af beskæftigede i de nederste indkomstdeciler er faldet fra 1994 til 2014, *jf. figur 2.13*. Denne udvikling illustrerer, at mens et stigende uddannelsesniveau kan være med til at øge forbrugsmulighederne set over hele livet, kan det medføre en stigning i de umiddelbare indkomstforskelle som følge af de typisk lavere disponible indkomster blandt studerende.

Ændringer i studietilbøjelighed og beskæftigelsesfrekvens fra 1994 til 2014

Figur 2.12. Andel studerende opdelt på indkomstdeciler

Figur 2.13. Andel beskæftigede opdelt på indkomstdeciler

Anm.: Beskæftigelsesfrekvensen er opgjort for 20-60-årige. Andelen af studerende er opgjort ud fra hele befolkningen.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

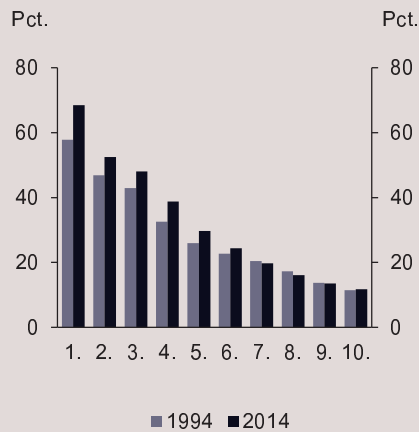
Andelen af personer i familier med én voksen – dvs. enlige og disses eventuelle børn – er vokset i perioden siden 1994 og disse er i stigende grad overrepræsenteret i den nederste del af indkomstfordelingen, *jf. figur 2.14*. Det afspejler blandt andet den omtalte stigning i andelen af studerende.

Samtidig er andelen af familier, hvor begge voksne har gennemført en lang videregående uddannelse, steget i den øverste del af indkomstfordelingen, *jf. figur 2.15*. Disse familier har typisk to høje indkomster, hvilket isoleret set trækker i retning af øgede indkomstforskelle. Udviklingen i andelen af familier med to personer med en lang videregående uddannelse afspejler den generelle stigning i uddannelsesniveaet, der har været de sene-

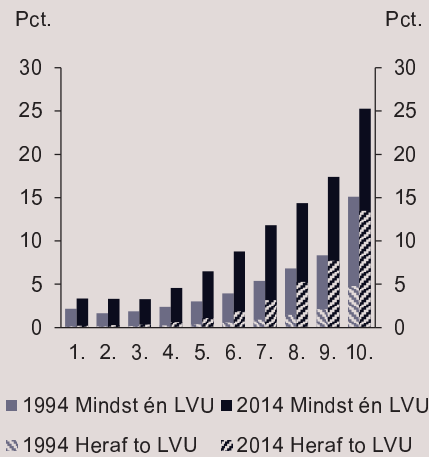
ste 20 år, og specielt det forhold, at kvindernes uddannelsesniveau har indhentet (og på visse områder overhalet) mændenes. Der er således rent statistisk større sandsynlighed for, at mænd med et højt uddannelsesniveau danner par med kvinder med et tilsvarende uddannelsesniveau.

Ændringer i familiemønstre fra 1994 til 2014

Figur 2.14. Andel personer i familier med én voksen opdelt på indkomstdeciler

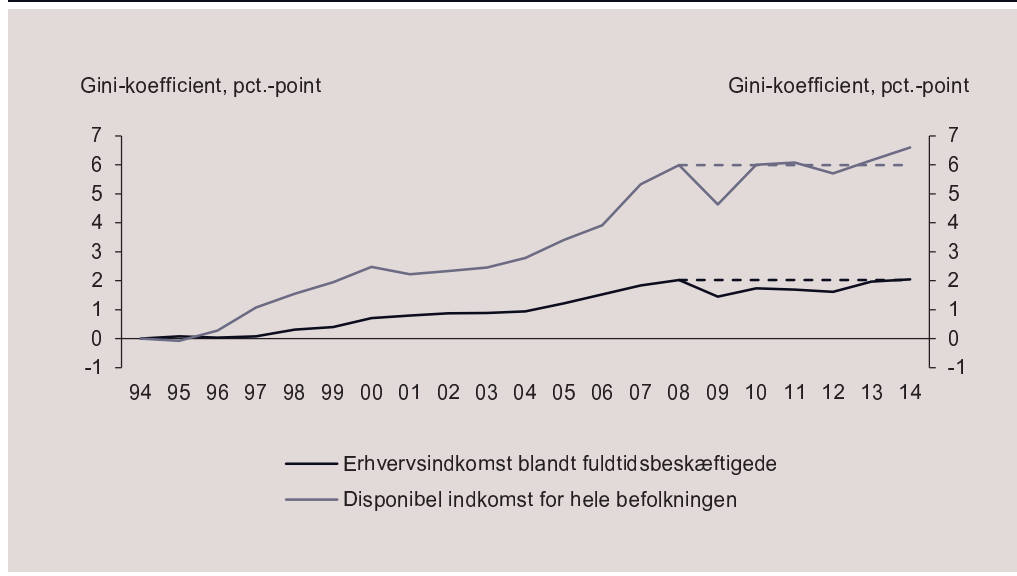
Figur 2.15. Andel personer i familier med en lang videregående uddannelse opdelt på indkomstdeciler

Anm.: Figur 2.15 viser, at andelen af personer med en lang videregående uddannelse (LVU) er steget i befolkningen generelt og i særlig grad for de øverste indkomstdeciler. Samtidig er der en stigende tendens til, at personer med lang videregående uddannelse i højere grad bor sammen, hvilket også er særlig udtalt for de øverste indkomstdeciler.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Samlet set trækker disse ændringer i befolkningssammensætningen og familiemønstrene i retning af større indkomstforskelle på tværs af familier, selv om forskellene i de individuelle indkomster inden for mere homogene grupper – fx blandt fuldtidsbeskæftigede – ikke nødvendigvis er blevet større.

Fx er lønforskellene blandt fuldtidsbeskæftigede vokset klart mindre end indkomstforskellene i hele befolkningen. Konkret er forskellene i fuldtidsbeskæftigedes erhvervsindkomst vokset med ca. 2 pct.-point målt med Gini-koefficienten i perioden 1994-2014, jf. figur 2.16. Det er under 1/3 af stigningen i forskellene i befolkningens disponible indkomster, som er vokset med godt 6 pct.-point i den betragtede periode.

Figur 2.16. Ændring i Gini-koefficient for erhvervsindkomst for fuldtidsbeskæftigede

Anm.: Gini-koefficienten for erhvervsindkomst blandt fuldtidsbeskæftigede er opgjort på personniveau. Der er således ikke foretaget en ækvivalering eller fordeling af indkomsten på familieniveau. Udviklingen i den disponible indkomst for hele befolkningen er opgjort som i de øvrige figurer ovenfor. Erhvervsindkomsten er inkl. arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger. Fra 1994 til 1995 er stigningen opgjort uden arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger, da disse oplysninger ikke er tilgængelige før 1995. Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

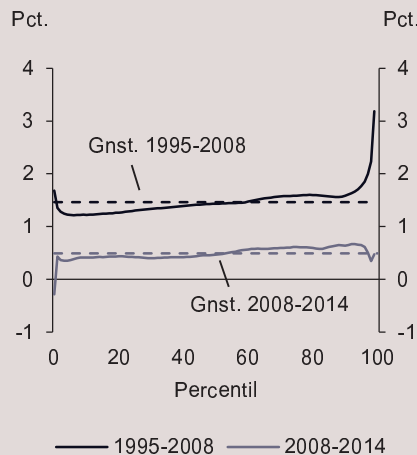
Forskellene i erhvervsindkomst afspejler den relative aflønning mellem fx faglærte og funktionærer, og opgjort på denne måde er der ikke tegn på markante ændringer i de relative aflønninger på tværs af arbejdsmarkedet. Stigningerne i forskellene i erhvervsindkomst kan i overvejende grad tilskrives ændringer i den øverste del af lønfordelingen. Væksten i aflønningen blandt de fuldtidsbeskæftigede har således været relativt ensartet på tværs af lønfordelingen med en gennemsnitlig årlig realvækst på 1,5 pct. i perioden 1995-2008, bortset fra den øverste percentil, hvor realvæksten har ligget på 3,1 pct. pr. år, jf. figur 2.17.

Denne forskel i vækstrater betyder, at øverste percentil – dvs. den procent af befolkningen, der har de højeste indkomster – i 2008 havde en aflønning svarende til fem gange median aflønningen mod fire gange median aflønningen i 1995, jf. figur 2.18.

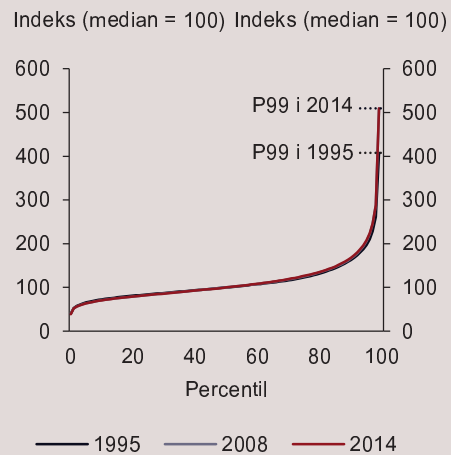
Siden 2008 har forskellene i aflønning blandt fuldtidsbeskæftigede været stort set uændret, med en realvækst på omkring 0,5 pct. pr. år over hele lønfordelingen, jf. figur 2.17.

Erhvervsindkomst blandt fuldtidsbeskæftigede

Figur 2.17. Gennemsnitlig årlig realvækst fra 1995-2014

Figur 2.18. Erhvervsindkomst på tværs af lønfordelingen i 1995, 2008 og 2014

Anm.: Opgørelsen er i 2014-priser. Gennemsnitsafløbningen for den øverste percentil lå i 2014 på ca. 2,2 mio. kr., mens medianafløbningen lå på ca. 430.000 kr.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

2.3 Nuancer på indkomstforskelle

Der er grundlæggende to problemsstillinger ved udelukkende at vurdere indkomstforskelle på baggrund af de disponible indkomster opgjort i et enkelt år, som det gøres i afsnit 2.2 ovenfor.

For det *første* afspejler en stor del af de målte indkomstforskelle i et enkelt år reelt rent aldersbetingede eller midlertidige forhold. De gennemsnitlige årlige indkomster varierer systematisk med alderen (som det fremgik af afsnit 2.1), og en del af indkomstforskellene i et bestemt år er således en konsekvens af, at folk befinder sig på forskellige stadier af livsforløbet. Fx kan studerende typisk se frem til en væsentligt højere disponibel indkomst senere i livet, ligesom de fleste pensionister har haft en større disponibel indkomst før overgangen til pension. Indkomstforskellene i et enkelt år er også påvirket af midlertidige udsving i indkomsten for nogle personer, fx i forbindelse med ledighed, som ofte udlignes over kortere perioder. Derfor er forskellene i de observerede indkomster i et enkelt år væsentligt større end set over en periode på flere år eller over et livsforløb.

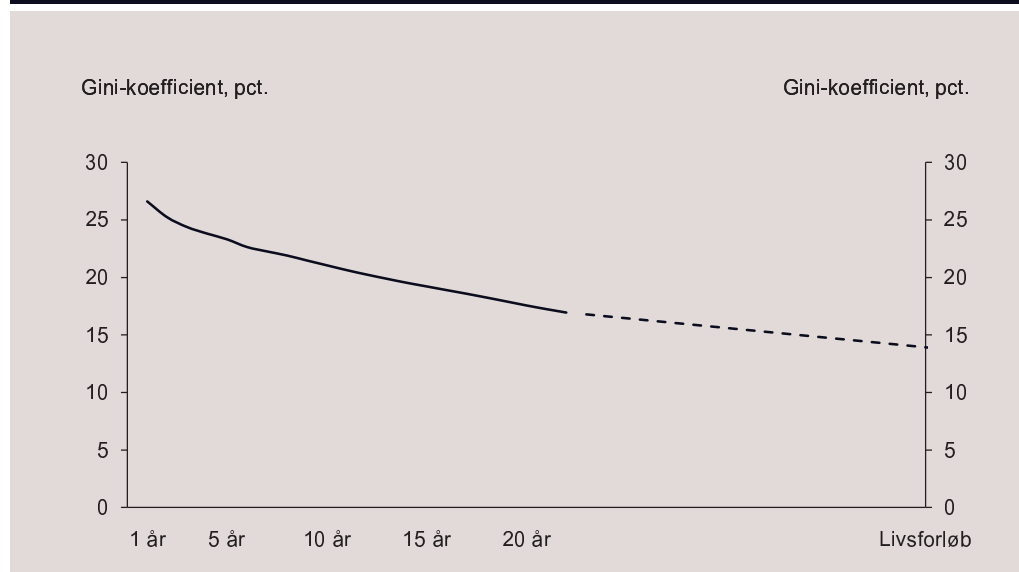
For det *andettager* opgørelsen af de disponible indkomster ikke højde for det forbrug, der stilles til rådighed gennem den offentlige service, eksempelvis det forhold, at uddannelse og sundhedsbehandling stilles gratis til rådighed for befolkningen. Bidraget herfra har betydning for både sammenligninger af indkomstforskelle på tværs af lande og på tværs af alders- og befolkningsgrupper.

Betydningen af midlertidige indkomstforskelle

Betydningen af midlertidige indkomstforskelle kan belyses ved at se på den enkelte persons disponible indkomst over en længere periode. Derved mindskes betydningen af aldersbetingede indkomstforskelle og midlertidige udsving i de årlige indkomster.

De målte indkomstforskelle reduceres fra 26,6 pct. i et enkelt år (Gini-koefficienten opgjort i 2014) til knap 25 pct. over en 2-årig periode og til knap 17 pct. set over en 21-årig periode (21 år er valgt, fordi det er den maksimale periodelængde, data umiddelbart tillader), *jf. figur 2.19*.

Figur 2.19 Indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten efter længde af opgørelsesperioden

Anm.: Figuren viser indkomstforskellene (målt ved Gini-koefficienten) for disponibel indkomst opgjort ud fra personernes gennemsnitlige indkomst over perioder på 2-21 år (ekskl. nyfødte og nyindvandrede) og for et helt livsforløb. Livsforløbet er beregnet på baggrund af "fiktive" livsforløb, som er dannet ved hjælp af statistisk match med udgangspunkt i et 2-årigt panel.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Set over et beregningsteknisk *livsforløb* kan forskellene i de disponible indkomster opgøres til ca. 14 pct. målt ved Gini-koefficienten, dvs. godt det halve af niveauet for indkomstforskellene i det seneste år. Skønnet for forskellene i livsindkomsterne giver en indikation af, hvor stor en del af de samlede indkomstforskelle, der *ikke*

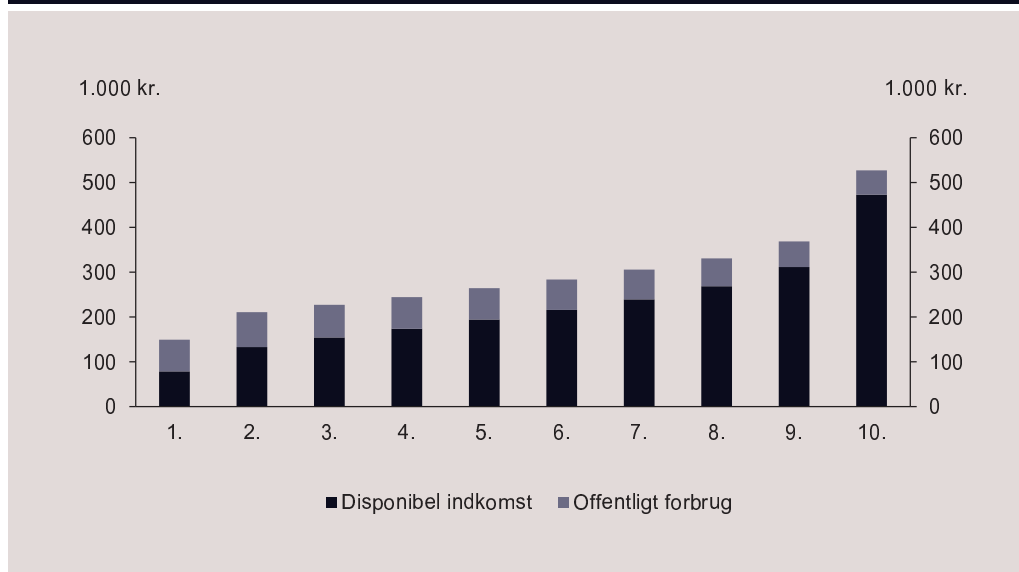
knytter sig til systematiske aldersbestemte variationer og midlertidige udsving i indkomsterne. De resterende indkomstforskelle i et livsperspektiv afspejler blandt andet forskelle i personlige forudsætninger – herunder evner, helbred mv. – men også konsekvensen af forskellige valg i forbindelse med uddannelse, karriere, arbejdstimer, tilbagebetaling mv. Livsindkomsten er fx (isoleret set) stigende med uddannelsesniveaue og lavere ved tidlig tilbagebetaling fra arbejdsmarkedet.

Betydningen af de offentlige serviceydelser

I Danmark er der i høj grad fri og lige adgang til fx kompetencegivende uddannelse, sundhed og pleje, der stilles til rådighed som individuelt offentligt forbrug. Andre offentlige serviceydelser er forbundet med en forholdsvis beskedne egenbetaling, der i nogle tilfælde er indkomstafhængig. Det gælder fx daginstitutionspasning, hvor det offentlige tilskud understøtter forældrenes deltagelse på arbejdsmarkedet. Det er derfor relevant også at inddrage det individuelle offentlige forbrug i en vurdering af forskellene i befolkningens samlede forbrugsmuligheder – de såkaldte *udvidede forbrugsmuligheder*.

Fordelingsvirkningen af det (individualiserbare) offentlige forbrug er størst i bunden af indkomstfordelingen, hvor det udgør op mod halvdelen af de samlede udvidede forbrugsmuligheder, jf. figur 2.20.

Figur 2.20 Udvidede forbrugsmuligheder opdelt på indkomstdeciler

Anm: Opgørelsen er for 2012. Indkomstdecilerne er baseret på ækvivaleret disponibel indkomst. Personerne er ordnet efter disponibel indkomst. Værdien af sundhed og pleje er beregningsteknisk opgjort ved aldersopdelt gennemsnitligt forbrug.
Kilde: Familiernes økonomi 2015, Økonomi- og Indenrigsministeriet

Fordelingsvirkningen af det offentlige forbrug afspejler blandt andet, at den nederste del af indkomstfordelingen indeholder en væsentlig andel af studerende, som trækker på de offentlige serviceydelser i form af gratis uddannelse. Det offentlige forbrug bidrager således til at mindske indkomstforskellene, *jf. tabel 2.4*³.

Tabel 2.4. Indkomstforskelle og forskelle i udvidede forbrugsmuligheder set over livet 2012

	Gini-koefficient, pct.
Disponibel indkomst	25,5
Udvidede forbrugsmuligheder	20,3
Livsforløb, disponibel indkomst	13,6
Udvidede forbrugsmuligheder set over livet	11,6

Anm.: Gini-koefficienten for udvidede forbrugsmuligheder er opgjort efter et princip, hvor værdien af sundhed og pleje beregningsteknisk er opgjort ved aldersopdelt gennemsnitligt forbrug.

Kilde: Familiernes økonomi 2015, Økonomi- og Indenrigsministeriet

Endelig kan virkningen af det offentlige forbrug kombineres med beregningen af forbrugsmulighederne set over et livsforløb, hvorved de målte indkomstforskelle reduceres yderligere til 11,6 pct. målt ved Gini-koefficienten, *jf. tabel 2.4*.

³ Når det offentlige forbrug bidrager til at reducere Gini-koefficienten – til trods for at forbruget er nogenlunde jævnt fordelt på tværs af indkomstdeciler – skyldes det, at det offentlige forbrug er relativt stort sammenholdt med niveauet for den disponible indkomst i den nederste del af indkomstfordelingen.

Bilag 2.1 Opgørelsen af disponibel indkomst

Boks 2.1A. Opgørelsen af disponible indkomst

Beregningerne i kapitlet bygger på detaljerede indkomstoplysninger, som hovedsagelig stammer fra SKAT's slutligning, *jf. tabel A*.

Tabel A Indkomstkompener anvendt i beregningen af disponible indkomst

Indkomstkompener	Indhold
Lønindkomst	Til lønindkomst medregnes honorarer, sygedagpenge og udenlandske personlige indkomster mv. Lønindkomsten er opgjort ekskl. arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger, herunder ATP.
+ Virksomhedsindkomst	
= Erhvervsindkomst	
+ Overførselsindkomst	Offentlige overførsler omfatter fx førtids- og folkepension, dagpenge, SU, kontanthjælp, boligstøtte, børne- og ungeydelse mv.
+ Anden privat indkomst	Herunder udbetalinger fra private pensionsordninger.
= Personlig indkomst (1)	
Renteindtægter	
- Renteudgifter	
+ Aktieindkomst	Før 1995 er det hovedsageligt udbytte fra danske aktier, som er indeholdt. Fra 2006 er alle udbytter og kursgevinster fra noterede aktier stort set automatisk indberettet. Salg af aktier registreres som indkomst i ét enkelt år, uagtet at gevinsten reelt er optjent over en længere periode og derfor principielt bør deles ud over hele perioden.
+ Imputeret afkast af ejerbolig	Afkast af ejerbolig er beregnet som 4 pct. af den offentlige ejendomsvurdering i året. De senere år er afkast af ejerbolig baseret på ejendomsvurderingen fra 2011, hvorved væksten kan være undervurderet.
+ Anden kapitalindkomst	Anden kapitalindkomst omfatter blandt andet visse afkast fra investeringsforeninger og indkomst fra skibsanpartar samt kapitalindkomster, der ikke specificeres nærmere ud fra ligningsoplysningerne, herunder fortjeneste opgjort efter ejendomsbeskatningsloven.
= Kapitalindkomst (2)	
(1) + (2) = Bruttoindkomst	
- Personlige skatter	
- Pensionsindbetalinger	
= Disponibel indkomst	

Boks 2.1A. Opgørelsen af disponible indkomst (fortsat)

Indkomsterne er opgjort på familieniveau og derefter fordelt ligeligt på alle medlemmer af familien, herunder børn. Indkomsterhvervseenheden er altså familien, mens analyseenheden er personer. Indkomster for børn under 18 år afspejler derfor hovedsageligt forældrenes indkomster. Det samme er i stort omfang tilfældet for hjemmeboende børn over 18 år.

I beregningen af de ækvivalerede indkomster korrigeres familiens faktiske indkomst, så der tages højde for forskelle i familiernes størrelse, herunder det forhold at børn i familien forudsættes forsørget af de voksnes indkomst. Hertil anvendes et såkaldt ækvivalensmål givet ved

$$\text{Ækvivalensmål} = (\text{antal voksne} + \text{antal børn})^{0,6}$$

Ækvivalensmålet indebærer en antagelse om stordriftsfordele inden for familier med to eller flere personer. Det indebærer fx, at en familie med to personer ikke skal have dobbelt så stor en faktisk indkomst som en familie med én person for at have den samme ækvivalerede indkomst pr. person.

Sigtet med ækvivaleringen er at opgøre familiernes reelle, private forbrugsmuligheder. Dog kan familiernes forbrugsmuligheder afvige herfra som følge af fx forbrug, der stilles til rådighed af venner og familie, samt indkomster, der ikke er registeret i data, herunder fx "sort arbejde". Ligeledes vil familierne på kort sigt kunne øge deres forbrugsmuligheder gennem låntagning eller brug af tidligere opsparing. Endelig tager den opgjorte disponible indkomst ikke højde for de forbrugsmuligheder, familierne opnår gennem det offentlige forbrug, fx i form af gratis hospitalsbehandlinger, uddannelse mv. Sidstnævnte belyses i afsnit 2.3.

Alle indkomstkompener er deflateret med forbrugerprisindekset, således at udviklingen kan fortolkes som den reale udvikling i indkomsternes købekraft.

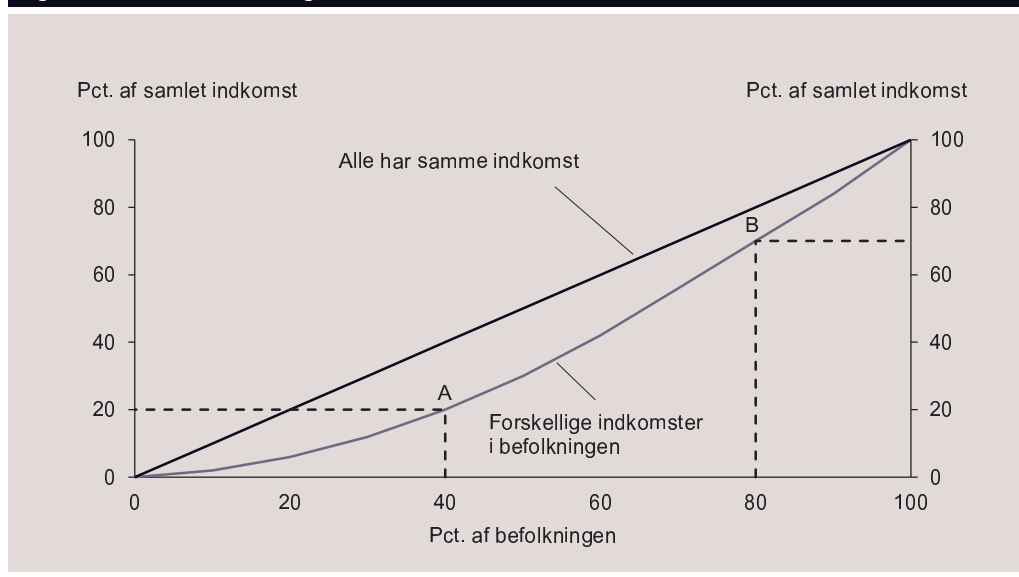
Bilag 2.2 Gini-koefficienten som mål for indkomstforskelle

Der findes en række forskellige måder at opgøre indkomstforskellene på, som har forskellige styrker og svagheder. En klassisk måde at illustrere indkomstforskellene på tager udgangspunkt i den såkaldte Lorenz-kurve.

Lorenz-kurven konstrueres ved først at rangordne befolkningen efter stigende indkomst. Dernæst inddeles den rangordnede befolkning i princippet i lige store grupper. Det kunne eksempelvis være 10 grupper – også kaldet deciler. Det betyder, at første decil består af de 10 pct. af befolkningen, som har de laveste indkomster etc. Herefter opgøres hvert decils andel af de samlede indkomster. Set i den optik viser Lorenz-kurven den akkumulerede andel af den samlede indkomstmasse for befolkningen rangeret efter stigende indkomst.

Lorenz-kurven er illustreret i figur 2.2A, der viser en hypotetisk indkomstfordeling. Punktet A på den mørkeblå kurve viser eksempelvis, at de 40 pct. af befolkningen med de laveste indkomster tilsammen modtager 20 pct. af den samlede indkomst. Tilsvarende viser punkt B, at de 20 pct. af befolkningen med de højeste indkomster tilsammen modtager $100 - 70 = 30$ pct. af den samlede indkomst.

Figur 2.2A. Lorenz-kurve og illustration af Gini-koefficienten

Illustreret på denne måde svarer en helt lige indkomstfordeling til en ret linje (diagonalen) mellem 0 og 100. I denne indkomstfordeling vil hver person have samme indkomst, og en given andel af befolkningen vil således have en tilsvarende andel af den samlede indkomst – eksempelvis vil 50 pct. af befolkningen også have 50 pct. af den samlede indkomst.

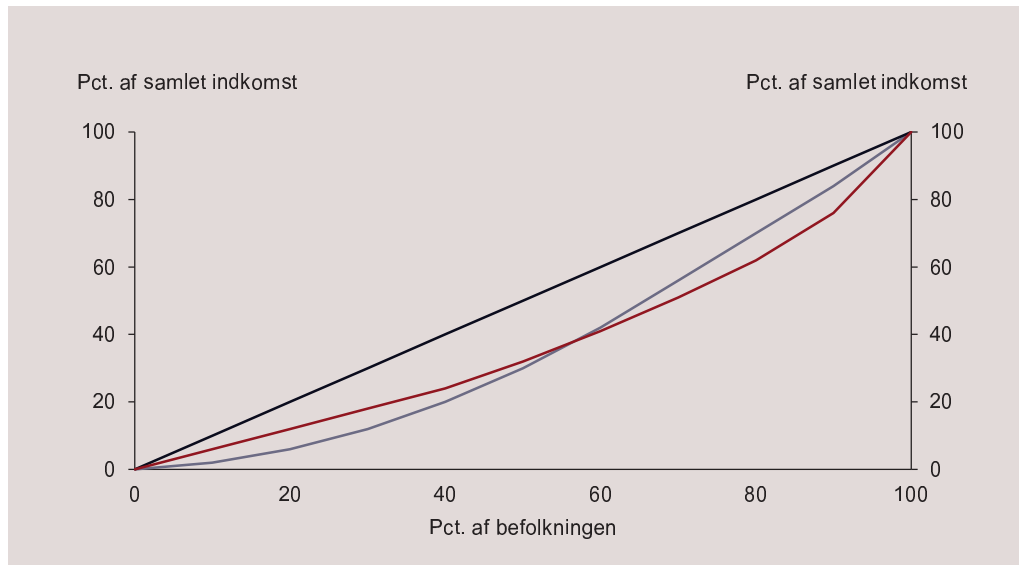
Indkomstforskellene kan måles ved hjælp af Gini-koefficienten. Gini-koefficienten karakteriserer på en kompakt måde, dvs. i form af ét tal, hele indkomstfordelingen. Gini-koefficienten i pct. angiver således på en skala fra 0 til 100, hvor skæv indkomstfordelingen er i forhold til en helt lige fordeling af de samlede indkomster. Jo mere lige indkomstfordelingen er, jo lavere er Gini-koefficienten.

Gini-koefficienten beregnes som arealet mellem Lorenz-kurven og den diagonale linje divideret med arealet af den helt lige indkomstfordeling, som er $\frac{1}{2}$. Gini-koefficienten kan også beregnes som 2 gange arealet mellem Lorenz-kurven og diagonalen.

Det betyder, at Gini-koefficienten er 0 pct., hvis Lorenz-kurven er sammenfaldende med diagonalen, der jo angiver den helt lige indkomstfordeling. På tilsvarende vis er Gini-koefficienten 100 pct., hvis én person modtager al indkomst i økonomien. I denne situation vil Lorenz-kurven følge x-aksen fra 0 til 100.

Gini-koefficienten opsummerer indkomstforskellene i et enkelt tal, hvilket på mange måder er en fordel. Gini-koefficienten siger dog ikke i sig selv noget om betydningen af indkomstforskelle forskellige steder i indkomstfordelingen.

Dette er illustreret i figur 2.2B, som viser Lorenz-kurverne for to indkomstfordelinger. Gini-koefficienten er ens for de to indkomstfordelinger, men som det fremgår af figuren, tilfalder en større del af indkomstmassen den nederste halvdel af indkomstfordelingen ved den røde kurve end den mørkegrå, mens det modsatte er tilfældet for den øverste del af indkomstfordelingen. Gini-koefficienten tager således ikke hensyn til, hvor i indkomstfordelingen forskellen optræder, men vægter indkomstforskelle i øverste og nederste del af indkomstfordelingen lige højt.

Figur 2.2B. To Lorenz-kurver med samme Gini-koefficient

Der gælder desuden, at både Gini-koefficienten og Lorenz-kurven er mål for de såkaldte relative indkomstforskelle. Det betyder, at de giver en indikation af indkomstfordelingen i forhold til gennemsnitsindkomsten i befolkningen uden at tage hensyn til det absolutte indkomstniveau. Det betyder, at hvis hver person i befolkningen får en indkomstfremgang på 2 pct., hvilket i kroner giver de størst fremgang til de høje indkomster, så flytter det ikke Lorenz-kurven, og Gini-koefficienten er uforandret⁴.

Dertil kommer de forbehold ved mål for indkomstforskelle, der baserer sig på den disponible indkomst:

- Indkomstforskelle opgjort ved disponible indkomster fokuserer på en relativt kort periode og er derved en sammenligning af personer i forskellige stadier af livet – fx af personer under uddannelse, personer i den erhvervsaktive alder (i beskæftigelse) og personer, der har nået tilbagetrækningsalderen.
- Kapitalgevinster ved salg af fx aktier registreres som indkomst i ét enkelt år, uagtet at de reelt er optjent over en længere periode og derfor principielt bør deles ud over hele perioden.

⁴ Teoretisk set måler Gini-koefficienten den gennemsnitlige afvigelse mellem indkomsterne i samfundet relativt til gennemsnitsindkomsten. Det betyder, at hvis Gini-koefficienten eksempelvis er 25 pct., og man tilfældigt udvælger to personer i befolkningen, så vil man forvente, at indkomstforskellen mellem de to udgør 25 pct. af gennemsnitsindkomsten i økonomien.

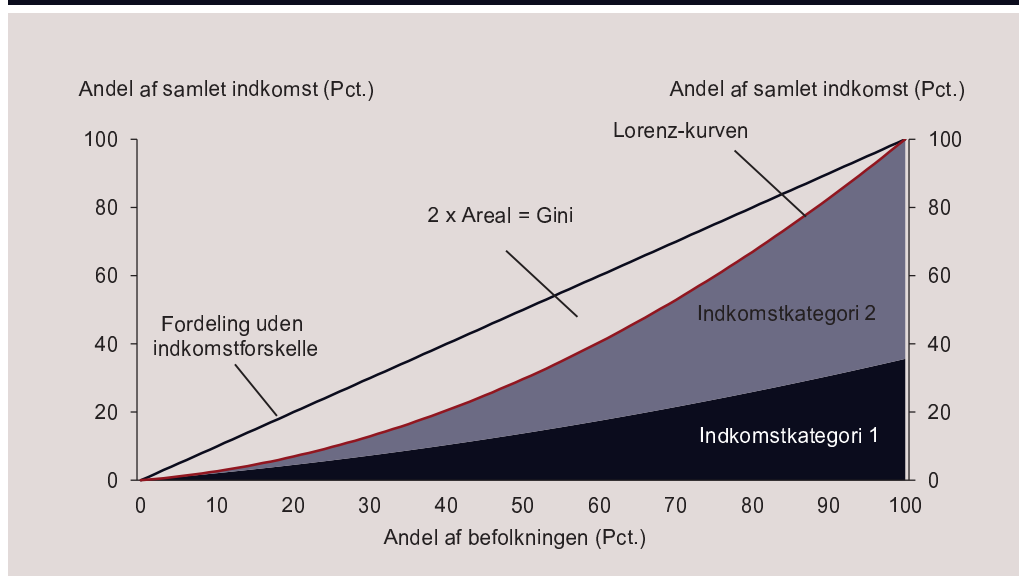
- Indkomstforskelle opgjort ved disponibel indkomst fokuserer på forskelle i resultater – ikke på forskelle i muligheder. Der måles forskelle i de erhvervede disponible indkomster, men en del af disse forskelle beror på forskelle i arbejdsindsats (både kvantitativt og kvalitativt). Nogle personer kan vælge (eventuelt i en periode) at arbejde på nedsat tid og får dermed en lavere disponibel indkomst. Fx kan en større andel studerende i befolkningen på et givent tidspunkt føre til, at målet for indkomstforskellene øges, uden at det afspejler ændringer i regler eller mulighederne for at erhverve sig indkomster.

Bilag 2.3 Dekomponering af Gini-koefficienten

Forskellene i den disponible indkomst kan dekomponeres på delbidrag fra de enkelte indkomst- og skattekomponenter mv., som indgår i den disponible indkomst. Det kan således bestemmes, hvor stor en andel af de samlede indkomstforskelle, der kan tilskrives fx erhvervsindkomst, overførsler, skatter mv.

For at illustrere metoden kan betragtes en situation, hvor den disponible indkomst forsimplet udgøres af to indkomstkategorier. Tegnes Lorenz-kurven for denne fordeling, kan arealet under Lorenz-kurven opdeles på de to indkomstkategorier, jf. figur 2.3A. Indkomstkategorien 1 udgør i det konkrete eksempel den største andel i den nederste del af indkomstfordelingen, mens indkomstkategorien 2 udgør den største andel i den øverste del af indkomstfordelingen. Gini-koefficienten kan som beskrevet i bilag 2.2 beregnes som (to gange) arealet mellem Lorenz-kurven og linjen, der repræsenterer en fordeling uden indkomstforskelle.

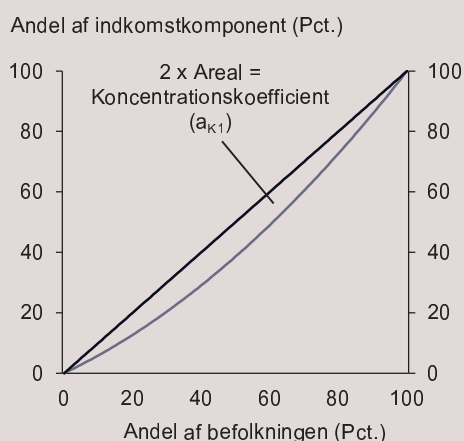
Figur 2.3A. Illustration af metode til beregning af bidrag til Gini-koefficienten fra forskellige indkomstkategorier

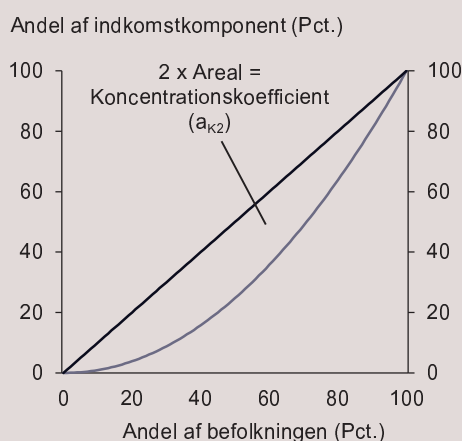
Dette areal kan opdeles på et bidrag fra hver indkomstkategorien ved at betragte "Lorenz-kurven" for hver af de to kategorier separat, hvor Lorenz-kurverne er konstrueret med udgangspunkt i personernes rangordning i fordelingen af den disponible indkomst (og ikke med udgangspunkt i rangordningen givet ved fordelingen af den pågældende indkomstkategorien). Grafisk skaleres kurven for fx indkomstkategorien 1, således at kurven når 100 pct. for 100 pct., af befolkningen, jf. figur 2.3B og figur 2.3C.

Illustration af metode til beregning af bidrag til Gini-koefficienten fra forskellige indkomstkompone- nter

**Figur 2.3B. Koncentrationskoefficient for indkomstkompone-
nt 1**

**Figur 2.3C. Koncentrationskoefficient for indkomstkompone-
nt 2**

Mellem disse "Lorenz-kurver" og linjen, der repræsenterer en fordeling uden indkomstforskelle, kan der på samme måde som ved beregning af Gini-koefficienten beregnes et areal, som (gange to) benævnes *koncentrationskoefficienten*. Summen af disse arealer vægtes med de pågældendes indkomstkompone-nters andel af den disponible indkomst svarer præcis til det tilsvarende areal i figur 2.2A. Gini-koefficienten (G_d) kan dermed dekomponeres på følgende måde:

$$G_d = a_{K1}(K1/D) + a_{K2}(K2/D),$$

hvor størrelserne a_{K1} og a_{K2} er koncentrationskoefficienterne og $(K1/D)$ og $(K2/D)$ er andelen af den disponible indkomst. Produktet af koncentrationskoefficienten og indkomstkompone-ntens andel af den samlede disponible indkomst udgør således den enkelte komponents bidrag til de samlede indkomstforskelle. Denne dekomponering af Gini-koefficienten er perfekt additiv, men dekomponeringen skal tages med en række forbehold:

- For det første opgøres de enkelte indkomstkompone-nters bidrag relativt til en situation, hvor indkomstkompone-nter er helt jævnt fordelt i befolkningen. Det indebærer, at indkomstkompone-nter, som er helt

jævnt fordelt i befolkningen, tildeles et bidrag på 0, selv om en forøgelse af komponenten vil reducere indkomstforskellene.

- For det andet tager dekomponeringen af de enkelte elementers bidrag udgangspunkt i den givne rangordning af befolkningen efter størrelsen af den disponible indkomst. Hvis man fjerner (eller ændrer) et indkomstelement, vil rangordningen af personer typisk ændre sig, hvilket også vil påvirke den beregnede Gini-koefficient.
- For det tredje tager dekomponeringen ikke hensyn til de underliggende årsagssammenhænge. Eksempelvis vil et fald i erhvervsindkomsten (relativt til andre indkomstkompener) typisk også mekanisk reducere skatten af erhvervsindkomst (relativt til andre indkomstkompener), idet den betalte skat jo netop afhænger af, hvor meget indkomst, der optjenes. Et faldende bidrag til Gini-koefficienten fra erhvervsindkomst (skabt af en faldende andel) vil således typisk også mekanisk trække ned i bidraget til Gini-koefficienten fra de betalte skatter.

Disse forhold bevirker blandt andet, at de enkelte bidrag ikke kan fortolkes som den ændring i Gini-koefficienten, en ændring eller afskaffelse af den konkrete indkomstkompener vil medføre. Det gælder specielt for skatterne, hvor bidraget overvurderer den "omfordelende virkning". Det skyldes, at mens skatter, der er omtrent proportionale med de endelige disponible indkomster, ikke i væsentligt omfang påvirker indkomstforskellene, så beregnes bidraget relativt til en situation, hvor alle betaler det samme beløb i skat, og i forhold til denne situation er der et væsentligt omfordelende element i proportionale skatter.

Bilag 2.4 Dekomponering af indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten

Tabel 2.4A Dekomponering af Gini-koefficienten, 1994-2014

Indkomstforskelle	1994	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ændring 1994-2014
Disponibel indkomst, ækv.	20,0	22,8	23,4	23,9	25,3	26,0	24,6	26,0	26,1	25,7	26,2	26,6	6,6
Erhvervsindkomst	44,7	43,2	41,8	41,3	39,9	41,1	42,5	42,4	42,3	42,0	42,2	42,6	-2,0
Overførselsindkomster	-7,5	-7,0	-6,7	-6,4	-5,8	-5,6	-6,2	-6,2	-6,2	-6,3	-6,4	-6,4	1,1
Anden privat indkomst	2,8	2,7	2,7	2,7	2,8	3,0	3,0	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8	0,0
Personlig indkomst	40,0	38,9	37,8	37,6	36,9	38,5	39,3	39,0	38,7	38,5	38,6	39,0	-1,0
Skat af personlig indkomst	-19,5	-17,7	-17,3	-17,2	-16,9	-17,5	-17,1	-16,5	-16,3	-16,3	-16,2	-16,3	3,2
<i>Heraf topskat</i>	<i>-1,1</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,5</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,5</i>	<i>-1,4</i>	<i>-0,3</i>
Personlig indkomst efter skat	20,5	21,1	20,5	20,4	20,0	21,0	22,2	22,5	22,4	22,2	22,3	22,7	2,1
Renteindtægter	1,3	0,6	0,6	0,7	0,9	0,9	0,7	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	-0,9
Renteudgifter	-3,4	-2,6	-2,6	-2,7	-3,0	-3,1	-2,8	-2,3	-2,4	-2,2	-1,9	-1,9	1,5
Aktieindkomst	0,8	2,2	2,5	3,4	4,4	2,8	2,2	2,8	3,0	2,7	2,9	3,2	2,4
Imputeret afkast af ejerbolig	1,8	3,5	4,4	4,6	5,9	5,7	4,1	4,0	4,2	4,2	4,0	4,0	2,1
Anden kapitalindkomst	0,4	0,5	1,0	0,9	0,9	1,3	0,4	0,8	0,6	0,5	0,5	0,7	0,3
Kapitalindkomst	1,0	4,2	5,9	6,9	9,0	7,7	4,6	5,8	5,9	5,7	6,2	6,4	5,5
Skat af kapitalindkomst	0,0	-1,2	-1,5	-1,8	-2,1	-1,3	-0,8	-1,2	-1,3	-1,3	-1,5	-1,6	-1,6
<i>Heraf topskat</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Kapitalindkomst efter skat	0,9	3,0	4,4	5,1	6,9	6,3	3,7	4,5	4,7	4,5	4,7	4,8	3,9
Pensionsbetalinger	-1,4	-1,4	-1,5	-1,6	-1,5	-1,3	-1,3	-1,0	-1,0	-0,9	-0,8	-0,9	0,5
<i>Korrektion for familjestørrelse</i>	<i>1,2</i>	<i>1,0</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>	<i>1,3</i>	<i>1,4</i>	<i>1,6</i>	<i>1,7</i>	<i>1,8</i>	<i>1,8</i>	<i>1,9</i>	<i>0,7</i>

Anm: Metoden til beregningen af de enkelte bidrag er beskrevet i bilag 2.2. Korrektionen for familjestørrelse (dvs. ækvivaleringen) er beregnet residuelt som forskellen mellem Gini-koefficienten for hhv. ikke-ækvivaleret og ækvivaleret disponibel indkomst opgjort som gennemsnitsindkomst pr. person i familien.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Tabel 2.4B Koncentrationskoefficienter

	1994	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	pct.											
Disponibel indkomst, ækv.	20,0	22,8	23,4	23,9	25,3	26,0	24,6	26,0	26,1	25,7	26,2	26,6
Erhvervsindkomst	36,5	37,3	36,7	36,0	35,1	35,1	36,6	38,5	38,8	39,0	39,9	40,3
Overførselsindkomster	-21,0	-25,7	-25,7	-25,8	-25,2	-24,2	-24,5	-24,9	-24,7	-24,5	-25,2	-25,3
Anden privat indkomst	38,8	32,4	32,8	32,1	33,2	33,0	31,1	30,4	29,2	29,9	29,3	28,6
Personlig indkomst	24,2	25,7	25,5	25,5	25,4	25,8	26,1	27,0	27,0	27,0	27,3	27,7
Skat af personlig indkomst	32,3	34,2	33,9	33,7	33,4	33,7	33,8	35,6	35,3	35,3	35,5	35,9
Heraf topskat	72,7	74,4	74,3	73,5	72,1	70,7	71,6	80,3	79,4	78,9	82,4	84,1
Personlig indkomst efter skat	19,5	21,3	21,1	21,1	21,2	21,6	22,2	23,0	23,1	23,0	23,4	23,7
Renteindtægter	38,8	38,4	39,5	38,9	39,9	36,4	42,6	40,3	39,1	42,7	44,8	43,6
Renteudgifter	23,2	25,7	26,7	25,6	24,7	21,7	21,4	23,9	25,7	25,8	25,9	27,3
Aktieindkomst	195,1	95,8	95,6	90,3	90,3	88,8	93,0	99,5	100,1	94,1	95,7	92,6
Imputeret afkast af ejerbolig	26,7	35,9	39,2	39,3	41,6	39,7	34,9	36,6	38,7	39,5	40,0	40,5
Anden kapitalindkomst	264,7	64,9	69,6	65,6	64,1	359,7	117,5	-466,7	-2,183	181,7	91,3	193,6
Kapitalindkomst	-24,8	96,6	82,4	84,5	86,9	121,9	156,4	111,4	100,1	86,9	80,7	82,8
Skat af kapitalindkomst	-1,6	137,1	120,3	122,8	135,3	233,1	727,4	139,0	136,5	128,7	109,4	103,8
Heraf topskat	93,2	91,4	93,1	93,9	93,9	91,4	89,7	95,1	95,6	93,3	96,4	96,5
Kapitalindkomst efter skat	-58,5	86,4	74,3	76,0	78,2	110,8	133,0	105,6	93,4	79,6	74,4	77,5
Pensionsindbetalinger	39,4	46,5	47,8	47,4	47,6	46,2	45,0	44,8	45,7	44,4	50,9	50,7

Kilde: Egne beregninger med lovmodelLEN.

3. Lavindkomstgruppen

Lavindkomstgruppen omfatter de personer, som i et enkelt år har en relativt lav indkomst i forhold til det typiske i befolkningen som helhed. Lavindkomstgruppen er derimod ikke en opgørelse af, hvilke danskere der er fattige – fx i den forstand, at de ikke har råd til basale fornødheder som mad, tøj og husleje, eller at de vedvarende og ufrivilligt har relativt lav indkomst. Opgørelsen af lavindkomstgruppen viser derfor ikke hvilke personer, der er socialt udsatte, men kan indgå som ét element i en bredere vurdering af udviklingen i og sammensætningen af personer med begrænsede økonomiske ressourcer.

Lavindkomstgruppens andel af den samlede befolkning er vokset gradvist de seneste 20 år og udgjorde 6,6 pct. i 2014. Hovedparten af stigningen ligger før finanskrisens start i 2008, mens der ikke har været tale om nogen væsentlig stigning efter 2008.

Sammenlignet med andre lande er der relativt få personer i lavindkomstgruppen i Danmark, hvilket også har været tilfældet historisk. Ifølge OECD's seneste opgørelse fra 2013 er Danmark det land, hvor den næstmindste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen.

I 2014 udgjorde studerende næsten 40 pct. af lavindkomstgruppen. Denne andel er vokset markant over tid i takt med den stigende uddannelsesfærdighed i befolkningen. Det kan stort set forklare hele stigningen i lavindkomstgruppen de senere år. Opgjort eksklusivt studerende er størrelsen af lavindkomstgruppen således reduceret siden 2008.

Relativt lav indkomst afspejler ofte midlertidige forhold, som fx uddannelsesforløb, perioder med ledighed eller opstart af egen virksomhed. Mobiliteten ud af lavindkomstgruppen er derfor stor, og knap halvdelen forlader hvert år gruppen. Den forventede varighed for personer i lavindkomstgruppen er 2,3 år. Godt 2 pct. af befolkningen har været i lavindkomstgruppen i mindst 3 år i træk. Når der ses bort fra studerende har kun godt 1 pct. af befolkningen været i lavindkomstgruppen mindst 3 år i træk.

Antallet af børn i lavindkomstgruppen voksede fra 1994 til 2008, men er reduceret med ca. 25 pct. frem mod 2014. I 2014 udgjorde børn knap 15 pct. af alle personer i lavindkomstgruppen, hvilket er den laveste andel i 20 år. JobReform fase I (herunder indførelsen af det moderne kontanthjælpsløft) forventes dog isoleret set at øge antallet af børn i lavindkomstgruppen i de kommende år. Danmark er ifølge den seneste OECD-undersøgelse fra 2013 det land, der har den mindste andel af børn i lavindkomstgruppen.

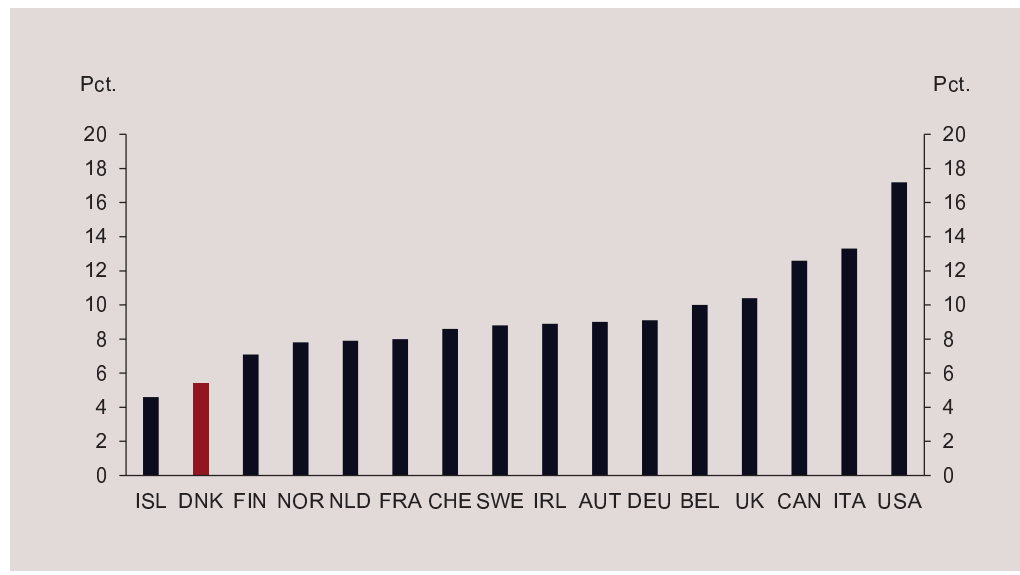
3.1 Udvikling i lavindkomstgruppen 1994-2014

Lavindkomstgruppen omfatter definatorisk de personer, hvis ækvivalerede disponible indkomst er *under 50 pct. af medianindkomsten* (dvs. indkomsten for den midterste person i indkomstfordelingen). Lavindkomstgruppen er således et mål for andelen med en relativt lav indkomst i forhold til det *typiske* i befolkningen.

Opgørelsen af lavindkomstgruppen tager udgangspunkt i de såkaldte ækvivalerede disponible indkomster, som dog ikke nødvendigvis fuldt ud afspejler de enkelte personers reelle forbrugsmuligheder, *jf. kapitel 2*. Der er således ikke taget højde for forbrugsmuligheder fra fx økonomisk støtte fra familie og venner, uregistrerede indkomster (sort arbejde mv.) samt forbrug af formue. Endvidere er indkomsten typisk relativt lav for yngre voksne (fx i forbindelse med uddannelse), stigende gennem den erhvervsaktive alder og faldende i folkepensionsalderen. Relativt lav indkomst kan også afspejle midlertidige forhold, som perioder med ledighed eller opstart af egen virksomhed. Over livet vil mange personer derfor på et tidspunkt være i lavindkomstgruppen.

Sammenlignet med andre lande er der er relativt få personer i lavindkomstgruppen i Danmark. Danmark var i 2013 (seneste opgørelse) det land i OECD, hvor den næstmindste andel af befolkningen var i lavindkomstgruppen, *jf. figur 3.1*. Kun Island har en mindre lavindkomstgruppe målt som andel af hele befolkningen.

Figur 3.1. Lavindkomstgruppen for udvalgte OECD-lande, 2013

Anm.: Andel personer med disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten i de enkelte lande. OECD's opgørelse af den disponible indkomst og metode til at ækvivalere indkomsten afviger fra lovmodellens data. Derfor afviger andelen for Danmark i figuren fra den andel, der er opgjort i resten af kapitlet.

Kilde: OECD (2016), "Income distribution", *OECD Social and Welfare Statistics* (database).

Andelen af befolkningen i lavindkomstgruppen er gradvist steget i løbet af de seneste 20 år. Hovedparten af stigningen fandt sted frem til 2008, mens lavindkomstgruppen kun er steget svagt herefter. I 2014 udgør lavindkomstgruppen ca. 366.000 personer, svarende til 6,6 pct. af befolkningen, *jf. tabel 3.1.*

Tabel 3.1. Lavindkomstgruppen i 1994, 2008 og 2014

	1994	2008	2014	Ændring 2008-14
	----- Kr. (2014-niveau) -----			
Medianindkomst i befolkningen ¹	162.300	207.200	213.100	5.900
Lavindkomstgrænsen (50 pct. af medianindkomsten)	81.100	103.600	106.600	3.000
	----- 1.000 personer -----			
Antal personer i lavindkomstgruppen	185	326	366	40
- Eksklusive studerende	127	235	221	-14
	----- Pct. -----			Pct. point
Andel af befolkningen i lavindkomstgruppen	3,6	6,0	6,6	0,6
- Eksklusive studerende	2,6	4,6	4,3	-0,3

Anm.: Andelen 'Eksklusive studerende' er opgjort ved fastholdt lavindkomstgrænse, men i procent af befolkningen eksklusive studerende. Studerendes eventuelle familiemedlemmer frasorteres ikke, hvilket kan bidrage til at undervurdere betydningen af studerendes midlertidige relative lave indkomst for omfanget af lavindkomstgruppen, idet indkomsten for alle medlemmer af familien påvirkes af den studerendes indkomst.

Note 1: Ækvivaleret disponibel indkomst.

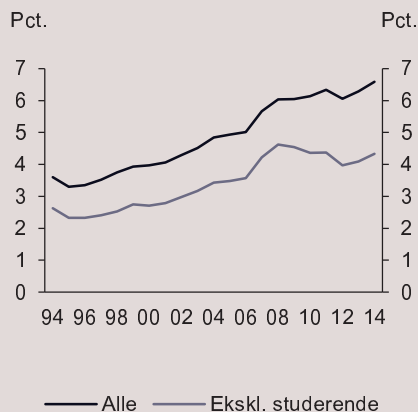
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Udviklingen i lavindkomstgruppen skal blandt andet ses i sammenhæng med stigende uddannelsesstilbøjelighed. Andelen af *studerende* i lavindkomstgruppen er således øget mærkbart, særligt i perioden efter krisen i 2008, og lavindkomstgruppen opgjort eksklusive studerende er reduceret svagt siden 2008, *jf. figur 3.2.*

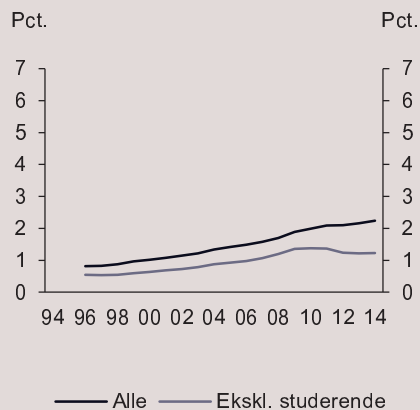
Studerende kan som hovedregel betragtes som en ressourcestærk gruppe, for hvem situationen med relativt lav indkomst er selvvalgt og midlertidig. Og studerende kan efter endt uddannelse typisk forvente en relativt høj indkomst. Samtidig vil mange studerende have adgang til forbrugsmuligheder, der ikke indgår i opgørelsen af den disponible indkomst, herunder i form af økonomisk støtte fra forældre, SU-lån mv.

Lavindkomstgruppen som andel af befolkningen, med og uden studerende, 1994-2014

Figur 3.2. Andel personer i lavindkomstgruppen

Figur 3.3. Andel personer i lavindkomstgruppen tre år i træk

Anm.: Personer i lavindkomstgruppen har en disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Se anmærkning til tabel 3.1. Detaljerede tal for lavindkomstgruppen siden 1994 kan ses i bilag 3.1, mens karakteristika for personer i den treårige lavindkomstgruppe kan ses i bilag 3.3.

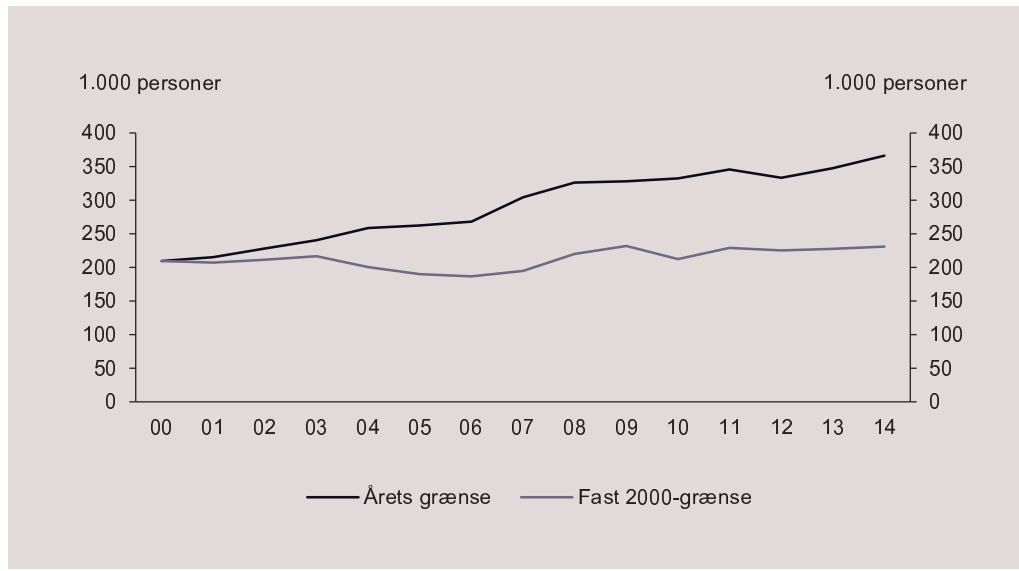
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Der er en stor udskiftning blandt personerne i lavindkomstgruppen fra år til år. Personer, der er i lavindkomstgruppen tre år i træk, udgør således omkring en tredjedel af lavindkomstgruppen i et givet år. Også blandt personer, der har været i lavindkomstgruppen i tre år i træk, er en forholdsvis stor og stigende andel studerende. Opgjort eksklusivt studerende er andelen af personer, der er i lavindkomstgruppen tre år i træk, faldet svagt fra 2008 til 2014, *jf. figur 3.3*.

Lavindkomstgrænse og realindkomstvækst

Lavindkomstgrænsen er fastsat relativt til indkomstniveauet i befolkningen og øges dermed i takt med den generelle realindkomstfremgang. Forøgelsen af lavindkomstgrænsen over tid medfører dermed, at personer med stadigt højere (reale) disponible indkomster og dermed gradvist højere forbrugsmuligheder indgår i lavindkomstgruppen.

Opgøres lavindkomstgruppen i stedet med udgangspunkt i medianindkomsten i 2000, dvs. ved et konstant realt niveau for lavindkomstgrænsen, er antallet med relativt lav indkomst kun steget svagt i perioden 2000-14, *jf. figur 3.4*.

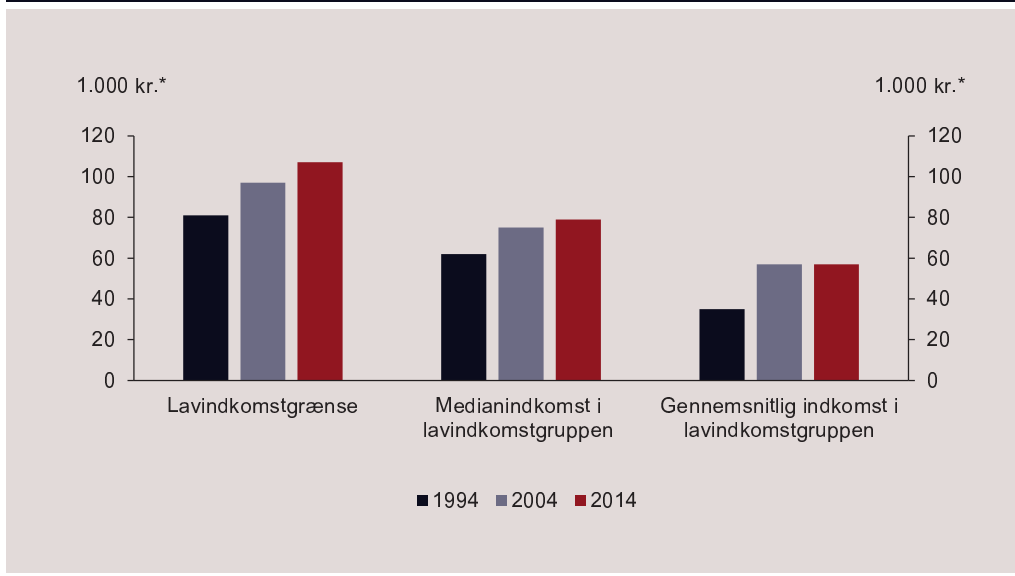
Figur 3.4. Lavindkomstgruppen ved fast 2000-lavindkomstgrænse, 2000-14

Anm.: Med 'Fast 2000-grænse' er lavindkomstgrænsen i hele perioden fastholdt på 2000-niveau korrigeret for udviklingen i forbrugerpriserne.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Lavindkomstgrænsen er i perioden 1994-2014 gradvist vokset realt med ca. 31 pct. fra ca. 81.000 til ca. 107.000 kr. som følge af stigningen i medianindkomsten i befolkningen som helhed, *jf. figur 3.5*. Gennemsnitsindkomsten i lavindkomstgruppen er i samme periode vokset med ca. 60 pct. fra omkring 35.000 til ca. 57.000 kr., idet langt hovedparten af denne stigning lå inden 2004¹.

Det stigende antal personer i lavindkomstgruppen siden 1994 er således ikke udtryk for faldende realindkomster blandt personerne i lavindkomstgruppen. Det afspejler derimod, at indkomsterne for personer i midten af indkomstfordelingen er vokset hurtigere end for personer med indkomster lige over lavindkomstgrænsen.

¹ Gennemsnitsindkomsten i lavindkomstgruppen er kraftigt påvirket af sammensætningseffekter og indkomstudviklingen for særlige grupper, herunder selvstændige m.fl., og er blandt andet af denne grund ikke vokset realt i den sidste del af den betragtede periode.

Figur 3.5. Lavindkomstgrænse og indkomster i lavindkomstgruppen, 1994-2014

Anm.: Indkomsten er opgjort som den ækvivalerede disponible indkomst.

Note: *) 2014-priser.

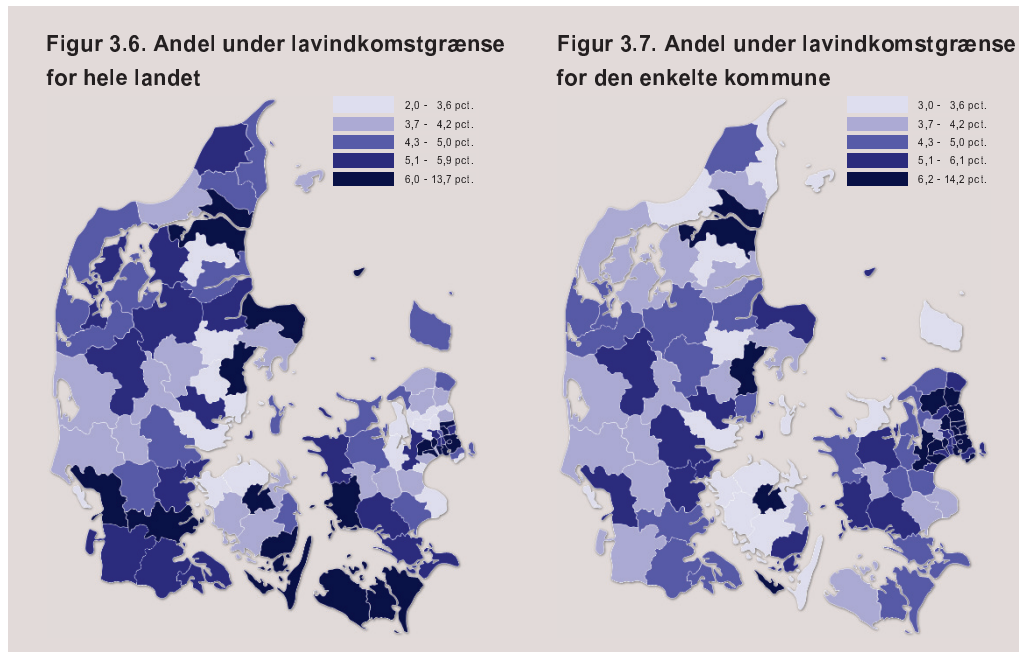
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

3.2 Lavindkomstgruppen i de enkelte kommuner

Andelen af befolkningen, som befinder sig i lavindkomstgruppen, varierer betydeligt på tværs af kommuner. Navnlig i de store bykommuner København, Aarhus, Odense, Aalborg og Frederiksberg samt i en række yderkommuner i den sydlige del af landet er en relativt stor del af befolkningen i lavindkomstgruppen. Derimod har en række kommuner i omegnen af de store byer og med relativt høje gennemsnitlige indkomster (fx Egedal, Allerød, Favrskov og Middelfart) en relativt lille andel i lavindkomstgruppen, *jf. figur 3.6*.

Ved opgørelse af lavindkomstgruppen sammenlignes den enkelte persons indkomst – uanset bopælskommune – som udgangspunkt med medianindkomsten for landet som helhed. Der er imidlertid en vis forskel mellem gennemsnitsindkomsterne på tværs af kommuner, *jf. kapitel 4*, og ved opgørelsen af et *relativt* lavindkomstsmål kan det principielt være mere relevant at sammenligne den enkelte persons indkomst med den typiske indkomst i bopælskommunen. Samtidig er de reelle forbrugsmuligheder ved et givet indkomstniveau ikke fuldstændig sammenlignelige på tværs af landet blandt andet som følge af forskelle i niveauet for forbrugerpriser og boligpriser.

Andel i lavindkomstgruppen opdelt på kommuner, 2014

Anm.: Lavindkomstgrænsen er opgjort som 50 pct. af medianindkomsten hhv. for hele landet og inden for den enkelte kommune. Kommunerne er opdelt i fem ca. lige store grupper efter stigende andel af befolkningen i lavindkomstgruppen.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Hvis lavindkomstgruppen alternativt afgrænses ud fra medianindkomsten i den enkelte kommune – og ikke ud fra medianindkomsten for hele landet – ændrer det i nogen grad billedet af, hvilke kommuner der har henholdsvis høje og lave andele af personer i lavindkomstgruppen, *jf. figur 3.7.*

Også med den alternative afgrænsning er der fortsat en relativt stor andel personer i lavindkomstgruppen i de store bykommuner, men der er en klart mindre andel i yderkommunerne og omvendt en klart større andel i kommunerne nord for København. Fx skifter Hørsholm og Furesø placering fra den femtedel af kommunerne med de laveste andele i lavindkomstgruppen (når lavindkomstgrænsen for hele landet benyttes) til den femtedel med de højeste andele i lavindkomstgruppen (når lavindkomstgrænsen for den enkelte kommune benyttes). Omvendt skifter Langeland Kommune placering fra den femtedel med de højeste andele i lavindkomstgruppen til den femtedel med de laveste andele.

Den samlede andel af befolkningen i lavindkomstgruppen ændres ikke væsentligt ved den alternative opgørelsesmetode, *jf. tabel 3.2.* Men når lavindkomstgruppen afgrænses ud fra medianindkomsten i den enkelte kommune, er det i de nordsjællandske kommuner Gentofte, Ruderdal og Lyngby-Taarbæk, at den største del

af befolkningen er i lavindkomstgruppen. Det skal ses i lyset af, at kommunerne nord for København typisk har relativt høje gennemsnitsindkomster, men også relativt store indkomstforskelle, *jf. kapitel 4*.

De kommuner, hvor den mindste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen – afgrænset ved medianindkomsten i kommunen – er blandt andet en række fynske kommuner, som er kendetegnet ved forholdsvis lave gennemsnitsindkomster, men også relativt små indkomstforskelle.

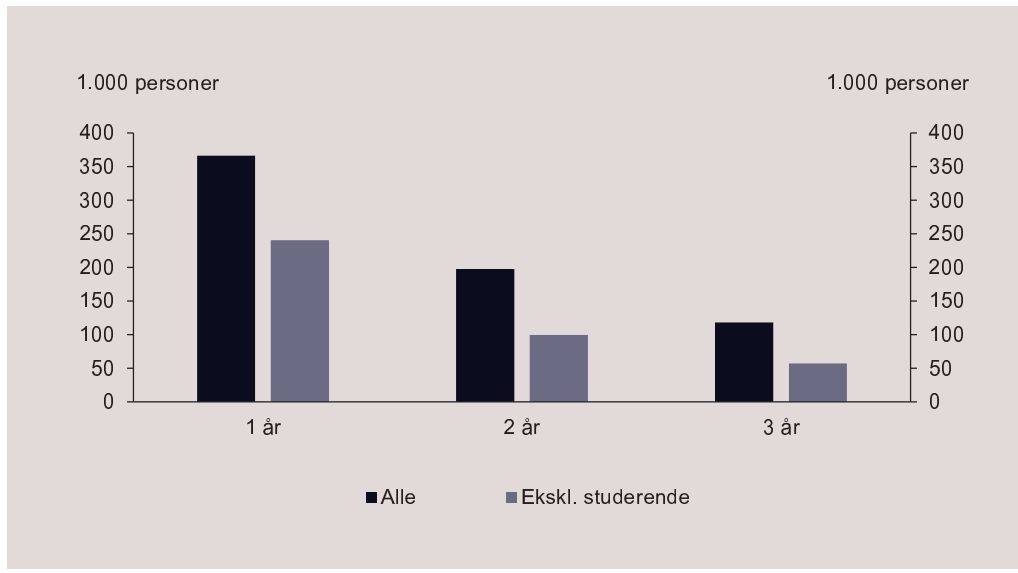
Tabel 3.2. Andel under lavindkomstgrænse for hele landet og for den enkelte kommune, 2014

Lavindkomstgrænse for hele landet		Lavindkomstgrænse for den enkelte kommune	
Landsgennemsnit	6,6	Landsgennemsnit (vægtet)	6,5
----- Øverste fem kommuner -----			
København	13,7	Gentofte	14,2
Aarhus	11,3	Rudersdal	11,8
Odense	10,5	Lyngby-Taarbæk	11,6
Aalborg	9,7	Frederiksberg	11,4
Frederiksberg	9,5	Aarhus	11,0
----- Nederste fem kommuner -----			
Lejre	2,8	Læsø	3,2
Dragør	2,6	Kerteminde	3,2
Skanderborg	2,5	Faaborg-Midtfyn	3,2
Allerød	2,0	Assens	3,2
Egedal	2,0	Nordfyns	3,0

Anm.: Lavindkomstgrænsen opgjort som 50 pct. af medianindkomsten hhv. for hele landet og inden for den enkelte kommune.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

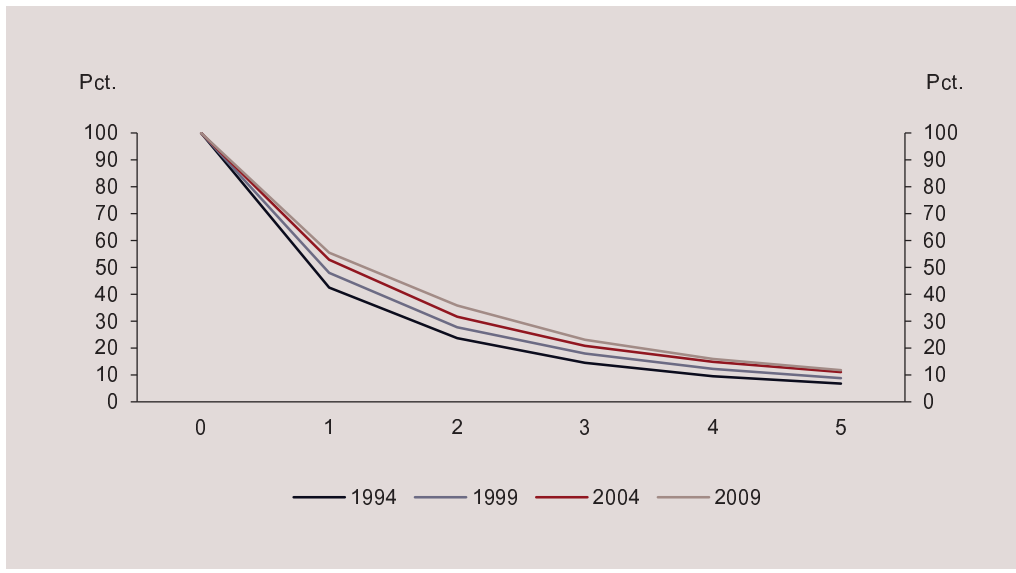
3.3 Mobilitet ud af lavindkomstgruppen

Der er en forholdsvis stor udskifning i lavindkomstgruppen fra år til år. Blandt de ca. 366.000 personer, som er i lavindkomstgruppen i 2014, var godt halvdelen også i lavindkomstgruppen i 2013 (dvs. i lavindkomstgruppen to år i træk), og ca. en tredjedel var også i lavindkomstgruppen i både 2012 og 2013 (dvs. i lavindkomstgruppen tre år i træk), *jf. figur 3.8*. Størrelsen af grupperne reduceres betydeligt (med op til 50 pct.), hvis der ses bort fra studerende.

Figur 3.8. Antal personer i lavindkomstgruppen i (mindst) et, to og tre år i træk, 2014

Anm.: Personer i lavindkomstgruppen i 2014 i hhv. mindst et, to og tre år i træk. Se anmærkning til tabel 3.1.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

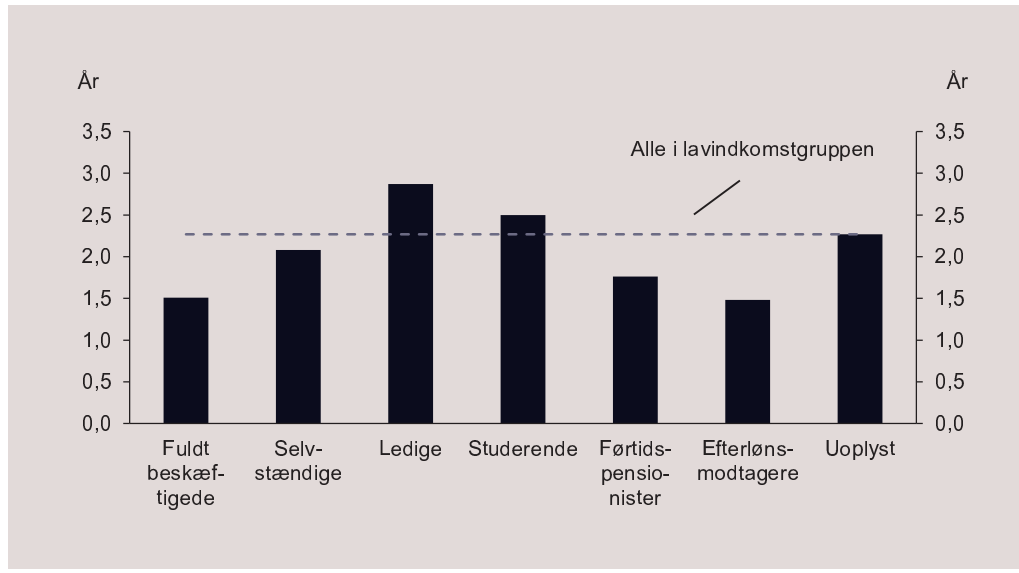
En væsentlig andel forlader således lavindkomstgruppen hvert år. Af de personer, der var i lavindkomstgruppen i 2009, forlod omkring 45 pct. gruppen efter et år, mens knap 12 pct. fortsat var i gruppen efter fem år, jf. figur 3.9. Afgangsraten fra lavindkomstgruppen er faldet i den betragtede periode, i takt med at en større andel af gruppen udgøres af studerende, som typisk har en relativt lav indkomst i flere år i træk.

Figur 3.9. Andel fortsat i lavindkomstgruppen et til fem år efter opgørelsesåret

Anm.: Figuren viser andelen, der fortsat er i lavindkomstgruppen efter et til fem år med udgangspunkt i alle, der var i lavindkomstgruppen i hhv. 1994, 1999, 2004 og 2009. Personer, der har forladt lavindkomstgruppen, indgår ikke i opgørelsen ved eventuel genindtrædelse i lavindkomstgruppen.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Nye personer, der indtræder i lavindkomstgruppen i et givet år, kan i gennemsnit forvente en relativt lav indkomst i ca. 2,3 år. For lavindkomstgruppen opgjort eksklusivt studerende er den forventede varighed ca. 2,1 år, mens den for de studerende i lavindkomstgruppen isoleret set kan opgøres til ca. 2,5 år.

Den forventede varighed i lavindkomstgruppen afhænger af arbejdsmarkedsstatus. Fuldt ledige har en noget længere forventet varighed i lavindkomstgruppen end gennemsnittet, mens beskæftigede har en noget kortere forventet varighed, jf. figur 3.10.

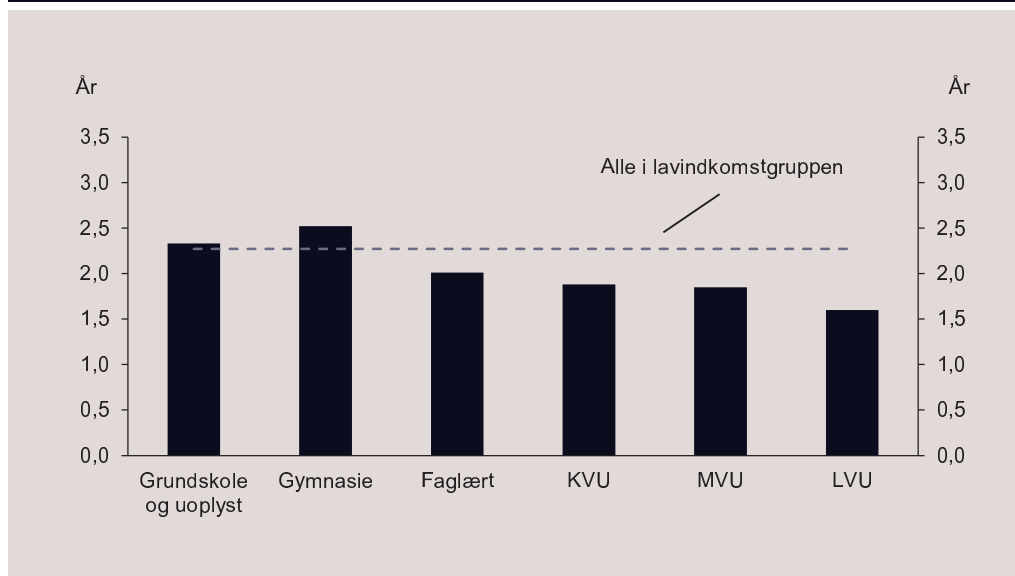
Figur 3.10. Forventet varighed i lavindkomstgruppen i 2014 opdelt på arbejdsmarkedsstatus i 2013

Anm.: Kun 18-64-årige indgår i opgørelsen. Tallene er opgjort med udgangspunkt i afgangsrater opdelt på arbejdsmarkedsstatus for personer i lavindkomstgruppen i 2013.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Den forventede varighed i lavindkomstgruppen falder med stigende uddannelsesniveau. Personer uden en kompetencegivende uddannelse har en længere forventet varighed i lavindkomstgruppen end faglærte og personer med en videregående uddannelse, *jf. figur 3.11*. Personer i lavindkomstgruppen med gymnasial uddannelse kan således forvente et år længere i lavindkomstgruppen end personer med lang videregående uddannelse. Det afspejler blandt andet, at mange personer med en gymnasial uddannelse som højeste fuldførte uddannelse aktuelt er i gang med at læse videre.

Figur 3.11. Forventet varighed i lavindkomstgruppen i 2014 opdelt på uddannelsesniveau i 2013

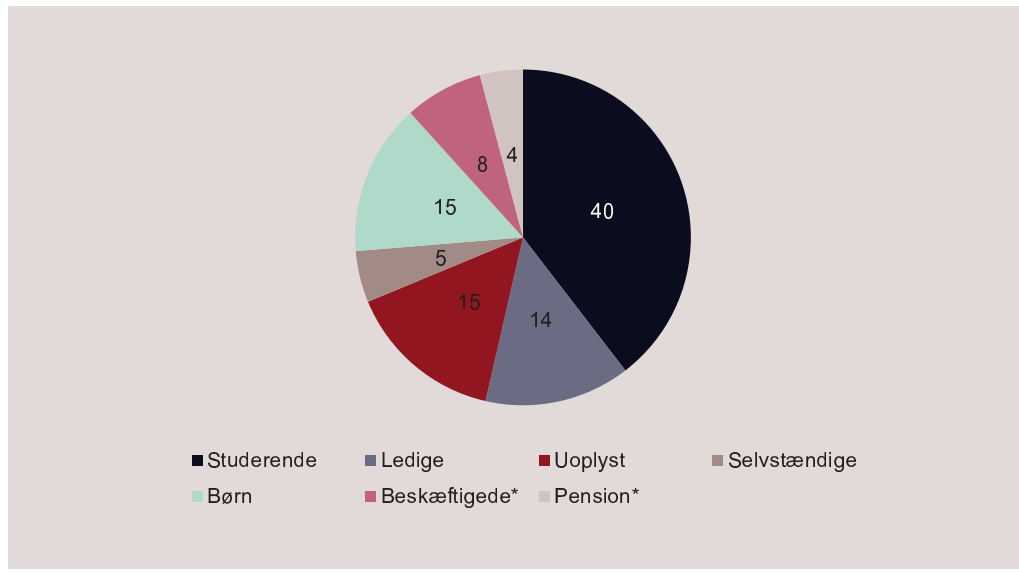

Anm.: Tallene er opgjort med udgangspunkt i afgangsrater opdelt på uddannelsesniveau for personer i lavindkomstgruppen i 2013.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

3.4 Lavindkomstgruppens sammensætning i 2014

Lavindkomstgruppen er en forholdsvis heterogen gruppe målt på fx familiesammensætning og indkomstgrundlag. Således har forskellige grupper i befolkningen meget forskellige sandsynligheder for at være i lavindkomstgruppen.

Studerende udgør næsten 40 pct. af lavindkomstgruppen, mens førtidspensionister, efterlønsmodtagere og folkepensionister tilsammen udgør godt 4 pct. Ledige, personer med uoplyst forsørgelsesgrundlag og børn under 18 år udgør hver ca. 15 pct. af lavindkomstgruppen, jf. figur 3.12. En mere detaljeret opdeling kan ses i bilag 3.2.

Figur 3.12. Lavindkomstgruppen opdelt på arbejdsmarkedstilknytning, 2014

Anm.: Figuren viser lavindkomstgruppen i 2014 opdelt på personernes arbejdsmarkedstilknytning.

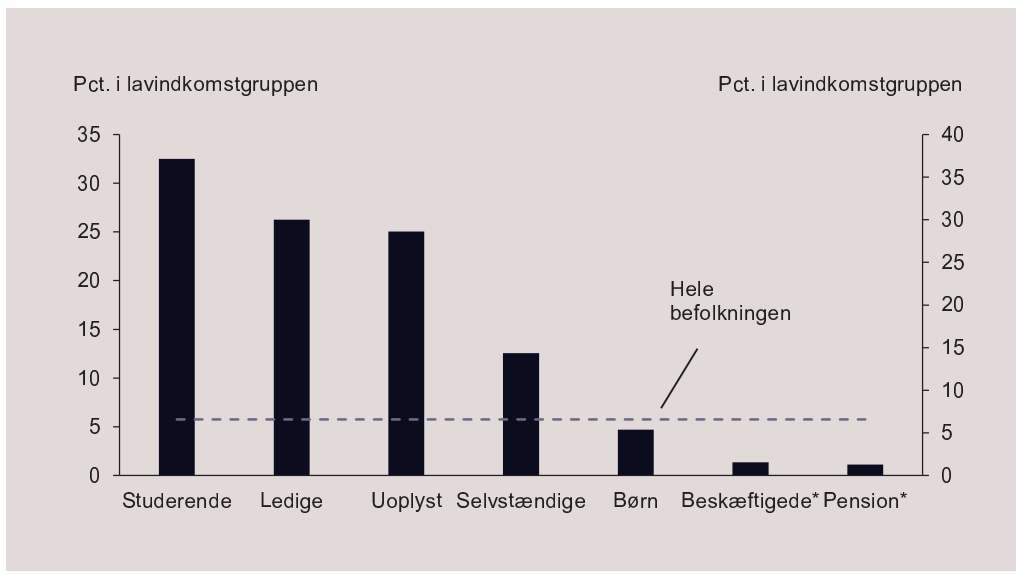
Note: *) Beskæftigede er summen af fuldt beskæftigede, deltidsbeskæftigede og delårsbeskæftigede. Pension er summen af førtidspensionister, efterlønsmodtagere og personer over 64 år.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Gruppernes andel af lavindkomstgruppen skal dog ses i forhold til gruppernes andel af befolkningen. Studerende udgør knap 40 pct. af lavindkomstgruppen, men kun ca. 8 pct. af befolkningen. Dermed er studerende overrepræsenteret i lavindkomstgruppen. I alt er knap $\frac{1}{3}$ af alle studerende og godt $\frac{1}{4}$ af de fuldt ledige i lavindkomstgruppen, *jf. figur 3.13*. Ud over studerende og fuldt ledige har selvstændige og personer med uoplyst forsørgelsesgrundlag en relativt høj sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen.

En meget lille andel af fuldt beskæftigede og pensionister er i lavindkomstgruppen, idet disse grupper typisk har en indkomst, der overstiger lavindkomstgrænsen. Når enkelte personer i disse grupper alligevel er i lavindkomstgruppen, skyldes det typisk, at indkomsterne er opgjort på familieniveau. Den ækvivalerede indkomst kan derfor ligge under lavindkomstgrænsen, hvis fx ægtefællen har en lav indkomst, eller der er mange børn i familien. En persons placering i lavindkomstgruppen kan således være et resultat af den øvrige families indkomstforhold.

Figur 3.13. Sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen opdelt på arbejdsmarkedstil-knytning, 2014

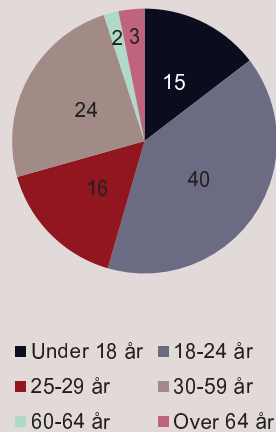

Anm.: Figuren viser andelen af alle personer i befolkningen med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende befolkningsgruppes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således ikke til 100.
 Note: *) Beskæftigede er summen af fuldt beskæftigede, deltidsbeskæftigede og delårsbeskæftigede. Pension er summen af førtidspensionister, efterlønsmodtagere og personer over 64 år.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

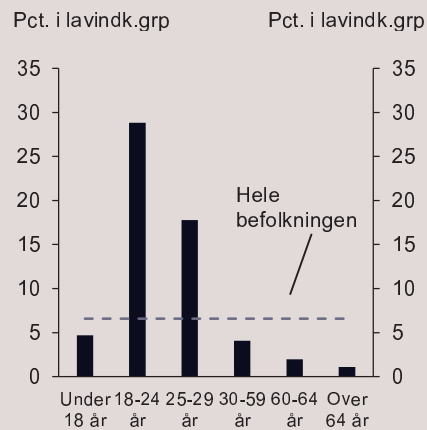
Mere end halvdelen af personerne i lavindkomstgruppen er mellem 18 og 29 år, mens kun 5 pct. er over 60 år *jf. figur 3.14*. Unge mellem 18 og 29 år har også en relativt høj sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen. Således er knap 30 pct. af de 18-24-årige og knap 20 pct. af de 25-30-årige i lavindkomstgruppen i 2014, *jf. figur 3.15*. Det skal ses i sammenhæng med, at mange personer i disse aldersgrupper er studerende.

Personer i lavindkomstgruppen opdelt på alder, 2014

Figur 3.14. Lavindkomstgruppen opdelt efter alder (pct.)

Figur 3.15. Sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen opdelt på alder

Anm.: Figur 3.15 viser andelen af alle personer i befolkningen med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende befolkningsgruppes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således *ikke* til 100. Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

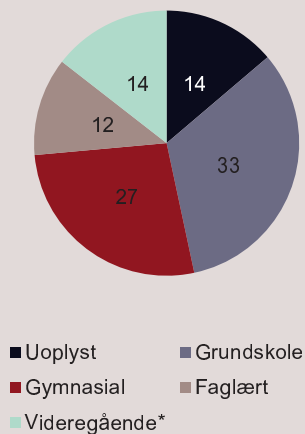
Et andet kendetegn ved lavindkomstgruppen er, at uddannelsesniveauet er lavere end i befolkningen som helhed. Næsten $\frac{3}{4}$ af personerne i lavindkomstgruppen har ingen erhvervskompetencegivende uddannelse, dvs. har enten grundskole, gymnasial eller uoplyst uddannelse som højeste fuldførte uddannelse, mens kun godt $\frac{1}{4}$ af personerne i lavindkomstgruppen er faglærte eller har en videregående uddannelse, jf. figur 3.16.

Dermed er personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse overrepræsenterede i lavindkomstgruppen. Fx har personer med uoplyst uddannelsesniveau (som i stort omfang omfatter indvandrere, jf. nedenfor) næsten 25 pct.'s sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen, jf. figur 3.17. Det samme er tilfældet for personer med en gymnasial uddannelse som den højeste fuldførte uddannelse, men heraf er knap 80 pct. i gang med en anden uddannelse og har derfor typisk kun midlertidig lav indkomst.

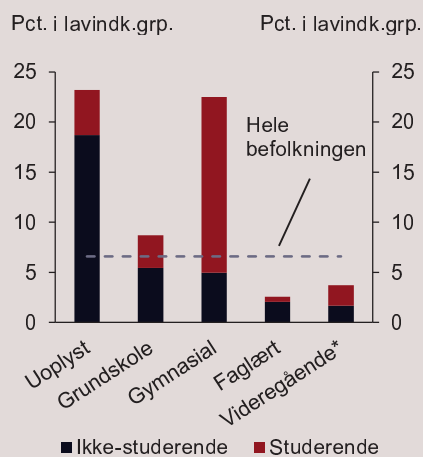
Til gengæld har personer, som har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse (dvs. faglærte og personer med en videregående uddannelse), en relativt lille sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen. Det skal ses i sammenhæng med, at personer med kompetencegivende uddannelser typisk har stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet end personer uden en kompetencegivende uddannelse.

Lavindkomstgruppen opdelt på højeste fuldførte uddannelse, 2014

Figur 3.16. Lavindkomstgruppen opdelt efter uddannelse (pct.)

Figur 3.17. Sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen

Anm.: I opgørelsen medtages kun personer over 17 år. Figur 3.17 viser andelen af alle personer i befolkningen med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende befolkningsgruppes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således *ikke* til 100.

Note: *) Videregående dækker over kort, mellemlang og lang videregående uddannelse.

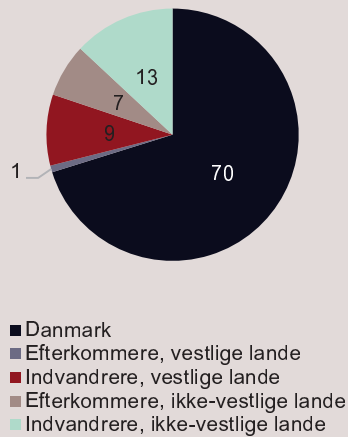
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Personer af dansk herkomst udgør omtrent 70 pct. af lavindkomstgruppen i 2014, mens indvandrere og efterkommere tilsammen udgør de resterende omkring 30 pct., jf. figur 3.18. Andelen af indvandrere og efterkommere i lavindkomstgruppen er øget væsentligt over tid. Således udgjorde indvandrere og efterkommere tilsammen godt 14 pct. af lavindkomstgruppen i 1994 og godt 25 pct. i 2004, jf. bilag 3.2. Den stigende andel skyldes både, at indvandrere og efterkommere udgør en større andel af befolkningen, men også at indvandrere og efterkommere har en større sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen end tidligere.

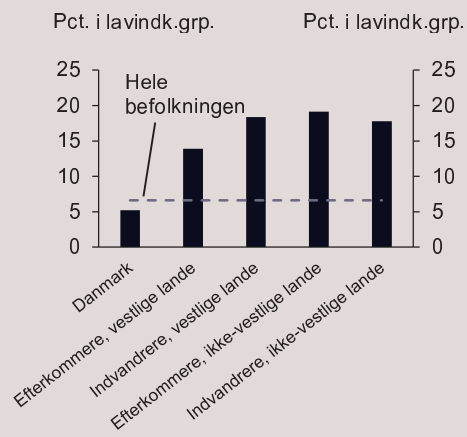
Indvandrere og efterkommere har i 2014 en klart større sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen end personer af dansk herkomst, jf. figur 3.19. At indvandrere og efterkommere generelt har en relativt høj sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen, kan skyldes manglende uddannelse, men kan også være en konsekvens af sprogbarrierer eller kulturelle forskelle, som gør det sværere at opnå en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet.

Lavindkomstgruppen opdelt på herkomst, 2014

Figur 3.18. Lavindkomstgruppen opdelt efter herkomst (pct.)

Figur 3.19. Sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen

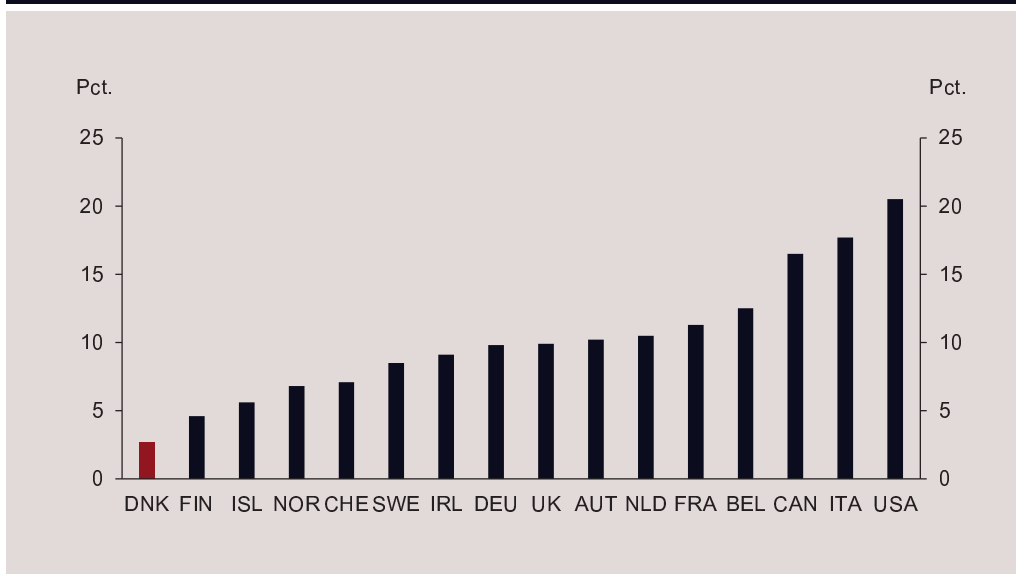

Anm.: Figur 3.19 viser andelen af alle personer i befolkningen med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende befolkningsgruppes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således *ikke* til 100. Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

3.5 Børn i lavindkomstgruppen

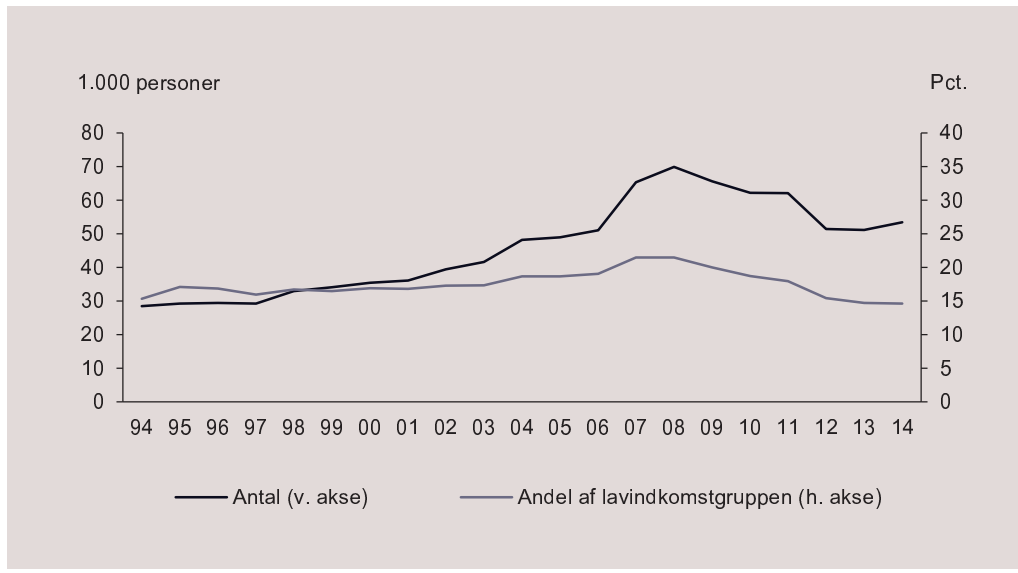
Børns ækvivalerede indkomster afspejler helt overvejende forældrenes indkomstforhold. Børns placering i lavindkomstgruppen afhænger således af forældrene. Børns opvækstforhold og mulighed for at klare sig godt senere i livet med hensyn til fx uddannelse og fremtidige indtjeningsmuligheder påvirkes af en række andre faktorer end indkomst, herunder blandt andet forældrenes uddannelsesniveau og arbejdsmarkedsstatus samt omsorg og deltagelse i sociale sammenhænge med jævnaldrende. Det er derfor vanskeligt at afgøre, i hvilket omfang det enkelte barn påvirkes af at være i lavindkomstgruppen.

I et internationalt perspektiv er Danmark kendetegnet ved, at der er relativt få børn i lavindkomstgruppen. Danmark har således den laveste andel børn i lavindkomstgruppen blandt OECD-landene i 2013 (seneste opgørelse), jf. figur 3.20.

Figur 3.20. Børn i lavindkomstgruppen for udvalgte OECD-lande, 2013

Anm.: OECD's opgørelse af den disponible indkomst og metode til at ækvivalere indkomsten afviger fra lovmodellens data. Derfor afviger andelen i figuren fra den andel, der er opgjort i resten af kapitlet.
 Kilde: OECD (2016), "Income distribution", *OECD Social and Welfare Statistics* (database).

Antallet af børn i lavindkomstgruppen toppede med knap 70.000 i 2008, men er siden faldet til ca. 53.000 i 2014, jf. figur 3.21. Tilsvarende er andelen af børn i lavindkomstgruppen faldet til det laveste niveau i de seneste 20 år. Det hænger blandt andet sammen med, at en større andel af lavindkomstgruppen består af studerende, som typisk er yngre personer uden børn. Det kraftige fald i antallet af børn i lavindkomstgruppen fra 2011 til 2012 skal ses i lyset af afskaffelsen af det tidligere kontanthjælpsloft og loftet over børne- og ungeydelse, som særligt påvirkede den disponible indkomst for forsørgere. JobReform fase I (herunder indførelsen af det moderne kontanthjælpsloft) forventes isoleret set at øge antallet af børn i lavindkomstgruppen. Detaljerede oplysninger om karakteristika for børn i lavindkomstgruppen i udvalgte år kan ses i bilag 3.4.

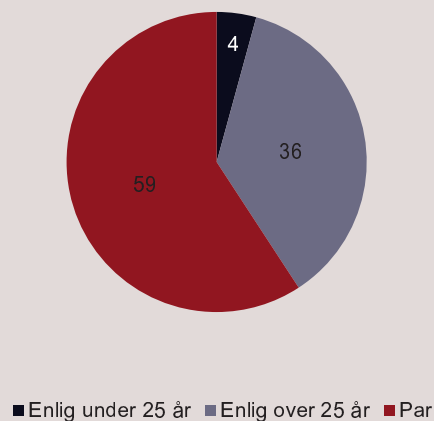
Figur 3.21. Børn i lavindkomstgruppen, 1994-2014

Anm.: Figuren viser antal børn under 18 år i lavindkomstgruppen og børns andel af lavindkomstgruppen.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

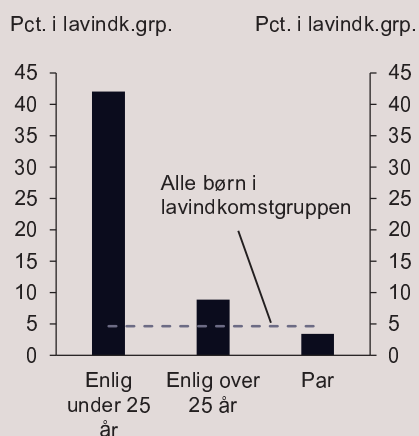
Knap 60 pct. af børnene i lavindkomstgruppen i 2014 lever i familier med to voksne, mens de resterende 40 pct. lever i familier med en enlig forsørger, jf. figur 3.22. I ni ud af ti tilfælde er den voksne i familien over 25 år.

Børn i lavindkomstgruppen opdelt på familietype, 2014

Figur 3.22. Andel børn i lavindkomstgruppen (pct.)

Figur 3.23. Børns sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen

Anm.: I opgørelsen medtages kun børn under 18 år. Figur 3.18 viser andelen af alle børn med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende børnegrupes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelenes summe således *ikke* til 100.

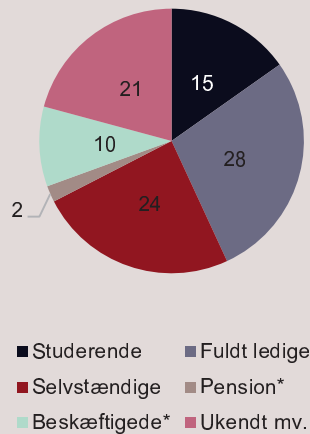
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Børn i familier med enlige forsørgere har en relativt høj sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen. Det gælder især, hvis den voksne er under 25 år, *jf. figur 3.23*. Selvom børn med en enig forælder under 25 år kun udgør omkring 4 pct. af børnene i lavindkomstgruppen, er mere end 40 pct. af alle børn i den type familie i lavindkomstgruppen. Det hænger blandt andet sammen med, at de helt unge forældre i højere grad end ældre forældre (endnu) ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse og opnået en fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

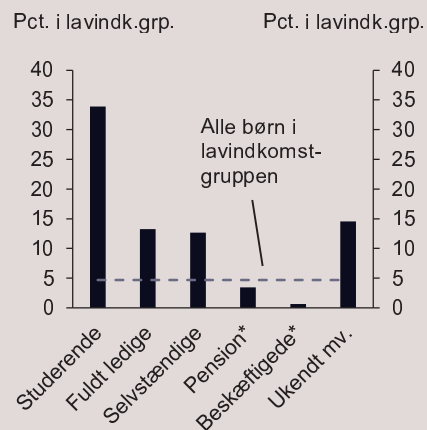
Godt halvdelen af børnene i lavindkomstgruppen har forældre, der enten er ledige eller selvstændige, *jf. figur 3.24*. Børn i familier med studerende har imidlertid en betydelig højere sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen end børn i familier med ledige eller selvstændige, *jf. figur 3.25*. Modsat har børn i familier med beskæftigede eller pensionister en lavere sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen.

Børn i lavindkomstgruppen opdelt på forældrenes arbejdsmarkedsstatus, 2014

Figur 3.24. Andel børn i lavindkomstgruppen (pct.)

Figur 3.25. Børns sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen

Anm.: I opgørelsen medtages kun børn under 18 år. Arbejdsmarkedsstatus for voksne i familien er i følgende prioriterede rækkefølge: 1. Selvstændige, 2. Fuldt ledige, 3. Ukendt forsørgelsesgrundlag, 4. Deltidsbeskæftigede, 5. Delårsbeskæftigede, 6. Førtidspensionister, 7. Fuldtidsbeskæftigede, 8. Efterlønnere, 9. Over 64-årige og 10. Under 18-årige. Figur 3.25 viser andelen af alle børn med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende børnegrupes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således *ikke* til 100.

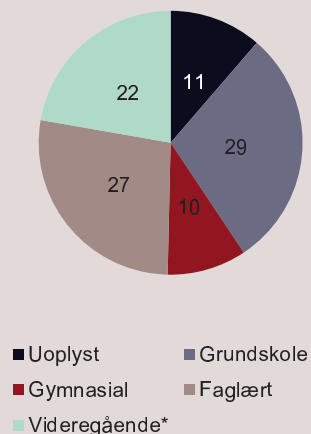
Note: *) Pension dækker over efterløn, førtidspension og personer over 64 år. Beskæftigede dækker over fuldt beskæftigede, deltidsbeskæftigede og delårsbeskæftigede.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

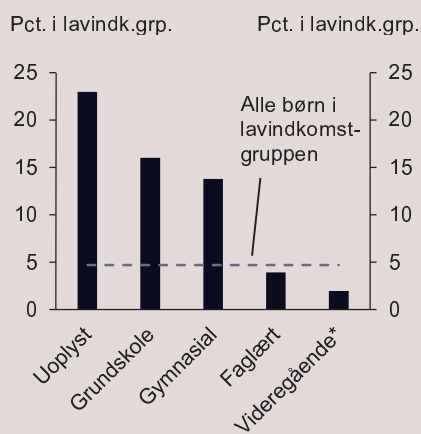
Godt halvdelen af børnene i lavindkomstgruppen har forældre, som har et relativt lavt uddannelsesniveau, jf. figur 3.26. Det relativt lave uddannelsesniveau hænger blandt andet sammen med, at en ret stor del af forældrene er indvandrere og efterkommere, som generelt har lavere eller uoplyst uddannelsesniveau.

Børn i lavindkomstgruppen opdelt på forældrenes uddannelsesniveau, 2014

Figur 3.26. Andel børn i lavindkomstgruppen (pct.)

Figur 3.27. Børns sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen

Anm.: I opgørelsen medtages kun børn under 18 år. Uddannelse for de voksne i familien er i følgende prioriterede rækkefølge: 1. LVU, 2. MVU, 3. KVVU, 4. Faglært, 5. Gymnasial, 6. Grundskole og 7. Uoplyst. Figur 3.25 viser andelen af alle børn med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende børnegruppens sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således *ikke* til 100.

Note: *) Videregående dækker over kort, mellemlang og lang videregående uddannelse.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

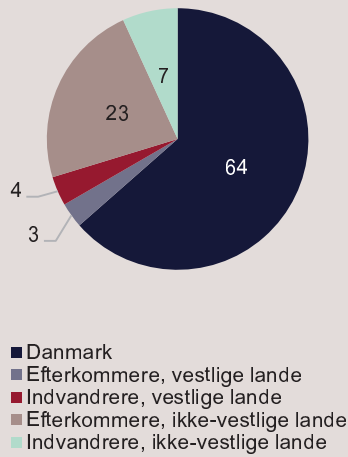
Børn med forældre uden en erhvervskompetencegivende uddannelse, fx grundskole, har en markant større sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen end børn med forældre, der er faglærte eller har en videregående uddannelse, *jf. figur 3.27*.

Børn af dansk herkomst udgør knap 64 pct. af børnene i lavindkomstgruppen i 2014, mens børn af indvandrere og efterkommere tilsammen udgør de resterende godt 36 pct., *jf. figur 3.28*. Idet børn af indvandrere og efterkommere udgør knap 11 pct. af alle børn i befolkningen i 2014, *jf. bilag 3.4*, er denne gruppe klart overrepræsenteret i lavindkomstgruppen.

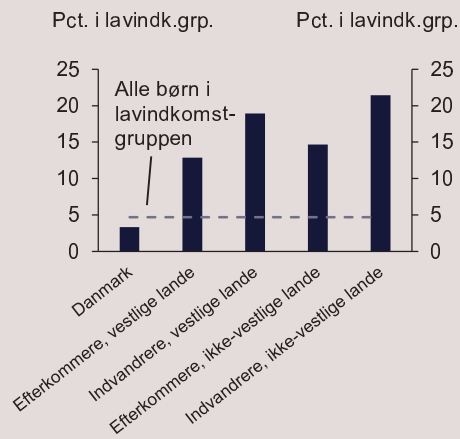
Børn med anden etnisk baggrund end dansk har således en større sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen end børn af dansk oprindelse *jf. figur 3.29*. Det gælder særligt børn af indvandrere (både fra vestlige og ikke-vestlige lande), hvoraf ca. 20 pct. er i lavindkomstgruppen. Til sammenligning er godt 3 pct. af børn med dansk oprindelse i lavindkomstgruppen.

Børn i lavindkomstgruppen opdelt på herkomst, 2014

Figur 3.28. Andel børn i lavindkomstgruppen (pct.)

Figur 3.29. Børns sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen

Anm.: I opgørelsen medtages kun børn under 18 år. Inddelingen er lavet efter børnenes egen herkomst. Figur 3.29 viser andelen af alle børn med et særligt karakteristika, som er i lavindkomstgruppen (svarende til den pågældende børnegruppes sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen). Andelen summer således *ikke* til 100.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen

Bilag 3.1 Antal personer i lavindkomstgruppen, 1994-2014

Tabel 3.1A. Lavindkomstgruppen 1994-2014

	Lavindkomstgruppen	Heraf børn	Ekskl. studerende
1994	185.394	28.467	127.416
1995	170.952	29.208	113.478
1996	174.672	29.400	114.204
1997	183.411	29.247	117.945
1998	197.031	32.958	123.750
1999	206.991	34.089	135.840
2000	209.514	35.379	133.902
2001	215.007	36.093	138.885
2002	227.943	39.399	148.857
2003	240.207	41.655	158.439
2004	258.480	48.204	171.747
2005	262.260	48.960	173.598
2006	268.191	51.081	179.583
2007	304.425	65.340	213.561
2008	325.974	69.918	234.936
2009	327.888	65.580	231.174
2010	332.472	62.175	221.034
2011	345.669	62.073	221.589
2012	333.297	51.438	202.065
2013	347.559	51.141	208.146
2014	366.108	53.457	221.277

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bilag 3.2 Karakteristika for personer i lavindkomstgruppen i 2014

Personer af dansk oprindelse udgør godt 89 pct. af befolkningen i 2014. Blandt personer af dansk oprindelse er der 5,2 pct., som er i lavindkomstgruppen, mens 6,6 pct. af hele befolkningen er i lavindkomstgruppen i 2014, jf. tabel 3.2A. Personer af dansk oprindelse udgør en andel af lavindkomstgruppen på godt 70 pct. i 2014, hvilket er mindre end deres andel af befolkningen (på ovennævnte 89 pct.). Personer af dansk oprindelse er dermed *underrepræsenterede* i lavindkomstgruppen.

Tabel 3.2A. Lavindkomstgruppens sammensætning 1994, 2004 og 2014

	Andel af befolkningen			Andel som er i lavindkomstgruppen			Andel af lavindkomstgruppen		
	1994	2004	2014	1994	2004	2014	1994	2004	2014
<i>Befolkningen i alt</i>	100	100	100	3,6	4,8	6,6	100	100	100
<i>Herkomst:</i>									
Dansk oprindelse	94,8	92,0	89,2	3,3	3,9	5,2	86,4	74,5	70,2
Vestlige efterkommere	0,2	0,3	0,4	9,0	12,1	13,9	0,6	0,7	0,9
Vestlige indvandrere	1,8	2,0	3,3	10,1	13,7	18,4	5,1	5,8	9,1
Ikke-vestlige efterkommere	0,8	1,7	2,3	6,6	13,4	19,1	1,5	4,7	6,8
Ikke-vestlige indvandre-re	2,3	4,0	4,8	10,1	17,3	17,8	6,5	14,3	13,1
<i>Familiekategori:</i>									
Enlige uden børn	21,6	21,9	23,4	10,0	12,3	17,3	60,1	55,4	61,2
Enlige med børn	7,6	8,1	8,9	3,1	6,2	8,2	6,5	10,3	11,1
Par uden børn	25,4	26,4	26,4	1,3	1,8	2,5	9,2	9,6	10,1
Par med børn	45,5	43,7	41,3	1,9	2,7	2,8	24,2	24,7	17,6
<i>Aldersgruppe, år:</i>									
Under 18	20,8	22,1	20,5	2,7	4,1	4,7	15,4	18,6	14,6
18-24	9,9	7,5	9,1	14,0	22,4	28,8	38,4	34,7	39,9
25-29	7,9	6,4	6,0	5,3	11,4	17,8	11,6	15,0	16,1
30-59	41,8	43,1	39,5	2,2	3,0	4,1	25,5	26,3	24,4
60-64	4,6	5,9	6,0	1,9	1,6	2,0	2,4	2,0	1,8
65 og derover	15,0	15,0	18,9	1,6	1,1	1,1	6,7	3,4	3,2
<i>Fortsættes næste side</i>									

Tabel 3.2A. Lavindkomstgruppens sammensætning 1994, 2004 og 2014 (fortsat)

	Andel af befolkningen			Andel i lavindkomstgruppen			Andel af lavindkomstgruppen		
	1994	2004	2014	1994	2004	2014	1994	2004	2014
<i>Beskæftigelsesstatus (18-64-årige):</i>									
Fuldtidsbeskæftigede	28,6	31,0	29,3	0,4	0,3	0,3	2,9	1,8	1,4
Selvstændige og lign.	4,1	3,4	2,6	9,3	12,1	12,6	10,6	8,4	5,0
Deltidsbeskæftigede	3,6	3,0	2,8	2,8	5,2	7,3	2,7	3,3	3,1
Delårsbeskæftigede	8,6	6,1	4,6	2,4	3,9	4,4	5,6	4,9	3,0
Fuldt ledige ¹	5,1	3,6	3,5	6,5	16,6	26,3	9,2	12,4	14,0
Studerende	5,7	6,1	8,0	19,7	26,6	32,5	31,3	33,6	39,6
Førtidspensionister	5,4	4,9	4,1	2,3	1,3	1,4	3,4	1,3	0,9
Efterløn mv.	2,2	3,2	1,7	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,1
Ukendt ² 18-29 årige	0,9	1,0	1,5	25,2	34,9	37,5	6,6	7,0	8,3
Ukendt ² 30-64 årige	1,7	2,4	2,5	13,1	11,5	17,8	6,3	5,7	6,8
<i>Uddannelseskategori:</i>									
Folkeskole	35,6	32,0	26,8	4,1	6,1	8,7	38,2	38,6	32,9
Gymnasium	7,2	7,7	8,5	15,1	17,5	22,5	28,2	26,4	26,9
Faglært	30,6	33,3	32,9	1,9	2,1	2,6	14,8	14,0	12,0
KVU	3,2	4,2	4,4	2,6	3,0	3,9	2,2	2,5	2,5
MVU	9,0	12,6	15,4	2,1	3,2	4,4	4,8	7,9	9,5
LVU	3,5	5,3	7,8	1,7	1,9	2,3	1,5	2,0	2,5
Uoplyste	11,0	5,0	4,2	3,6	8,7	23,2	10,3	8,5	13,8

Note: 1) 'Fuldt ledige' dækker over dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, som ikke har haft beskæftigelse i løbet af året.

Note: 2) 'Ukendt' dækker over ukendt forsørgelsesgrundlag.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bilag 3.3 Karakteristika for personer i lavindkomstgruppen tre år i træk

Tabel 3.3A. Personer som har været i lavindkomstgruppen tre år i træk, 2014

	Antal	Andel af be- folkningen	Andel i lavind- komstgruppe	Andel af lavind- komstgruppen
	1.000	-----Pct.-----		
<i>Befolkningen i alt:</i>	118	100	2,2	100
<i>Herkomst:</i>				
Dansk oprindelse	82	90,6	1,7	69,7
Vestlige efterkommere	1	0,4	5,7	0,9
Vestlige indvandrere	9	2,5	6,6	7,5
Ikke-vestlige efterkommere	9	2,2	7,8	7,7
Ikke-vestlige indvandrere	17	4,3	7,4	14,3
<i>Familiekategori:</i>				
Enlige uden børn	79	23,4	6,4	67
Enlige med børn	8	8,9	1,8	7,1
Par uden børn	11	27,1	0,8	9,6
Par med børn	19	40,5	0,9	16,3
<i>Aldersgruppe, år:</i>				
Under 18	13	19	1,3	11,2
18-24	44	9	9,3	37,2
25-29	24	5,8	8	20,5
30-59	29	40,4	1,4	24,9
60-64	3	6,2	0,8	2,2
Over 64	5	19,7	0,5	4
<i>Fortsættes næste side</i>				

Tabel 3.3A. Personer som har været i lavindkomstgruppen tre år i træk, 2014 (fortsat)

	Antal	Andel af befolkningen	Andel i lavind- komstgruppen	Andel af lavind- komstgruppen
	1.000	----- Pct. -----		
<i>Beskæftigelsesstatus (18-64-årige):</i>				
Fuldtidsbeskæftigede	1	30,4	0,1	1,2
Selvstændige og lign.	6	2,6	4,4	5,2
Deltidsbeskæftigede	3	2,7	1,9	2,3
Delårsbeskæftigede	3	4,7	1,2	2,6
Fuldt ledige ¹	22	3,5	11,6	18,2
Studerende	50	8,1	11,7	42,2
Førtidspensionister	1	4,3	0,5	0,9
Efterløn mv.	0	1,7	0,1	0,1
Ukendt ² 18-29-årige	6	1,1	11,2	5,3
Ukendt ² 30-64-årige	8	2,2	6,8	6,7
<i>Uddannelseskategori:</i>				
Folkeskole	40	28	3	34
Gymnasium	27	7	8	23
Faglært	11	27	1	9
KVU	3	4	2	3
MVU	14	13	2	12
LVU	3	6	1	3
Uoplyst	20	15	3	17

Note: 1) Fuldt ledige dækker over dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, som ikke har haft beskæftigelse i løbet af året.

Note: 2) 'Ukendt' dækker over ukendt forsørgelsesgrundlag.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bilag 3.4 Karakteristika for børn i lavindkomstgruppen i 2014

Tabel 3.4A. Børn i lavindkomstgruppen 1994, 2004 og 2014

	Andel af alle børn			Andel som er i lavindkomstgruppen			Andel af lavindkomstgruppen		
	1994	2004	2014	1994	2004	2014	1994	2004	2014
<i>Børn i alt</i>	100	100	100	2,7	4,1	4,7	100	100	100
<i>Herkomst:</i>									
Dansk oprindelse	93,8	90,4	89,2	2,3	2,9	3,3	82,7	64,5	63,5
Vestlige efterkommere	0,5	0,6	1,1	9,4	14,8	12,9	1,6	2,0	3,1
Vestlige indvandrere	0,4	0,4	0,9	24,5	25,3	18,9	4,0	2,7	3,6
Ikke-vestlige efterkommere	3,5	6,4	7,3	5,6	12,2	14,7	7,4	19,3	22,9
Ikke-vestlige indvandrere	1,7	2,2	1,5	6,4	21,3	21,4	4,2	11,4	6,8
<i>Familiekategori:</i>									
Enlige u.25 med børn	0,7	0,5	0,5	10,5	25,1	42,0	2,9	2,8	4,2
Enlige o.25 med børn	15,2	16,9	19,1	3,3	6,9	8,9	19,1	28,3	36,4
Par med børn	84,0	82,7	80,3	2,4	3,4	3,4	77,5	68,6	58,9
<i>Forældres alder, år</i>									
Under 25	2,1	1,1	1,1	6,6	17,6	31,6	5,2	4,7	7,3
25-29	11,6	6,6	5,6	2,8	7,7	12,3	12,3	12,3	14,6
30-34	23,8	19,3	14,6	3,0	4,7	6,1	26,6	22,0	19,2
35-39	27,2	29,3	24,8	2,6	4,1	4,3	26,9	29,7	22,7
40-44	21,7	25,5	27,5	2,2	3,2	3,5	18,0	20,2	20,2
45-49	10,3	13,1	18,3	2,0	2,5	2,8	7,6	8,0	10,9
Over 50	3,3	5,2	8,2	2,7	2,5	2,9	3,4	3,2	5,0
<i>Fortsættes næste side</i>									

Tabel 3.4A. Børn i lavindkomstgruppen 1994, 2004 og 2014 (fortsat)

	Andel af alle børn			Andel som er i lavindkomstgruppen			Andel af lavindkomstgruppen		
	1994	2004	2014	1994	2004	2014	1994	2004	2014
<i>Børn i alt</i>	100	100	100	2,7	4,1	4,7	100	100	100
<i>Forældres højeste uddannelsesniveau</i>									
Folkeskole	18,9	12,5	8,6	3,0	8,5	16,0	21,7	26,1	29,3
Gymnasium	3,2	4,0	3,3	4,9	11,3	13,8	6,0	11,1	9,7
Faglærte	43,2	40,5	32,7	2,7	3,2	3,9	44,5	31,8	27,4
KVU	5,9	7,0	7,0	2,6	3,3	2,6	5,9	5,6	3,9
MVU	19,3	23,0	26,9	1,8	2,2	2,1	12,8	12,4	12,3
Uoplyste	0,9	1,1	2,3	13,2	31,0	23,0	4,7	8,1	11,3
<i>Forældres arbejdsmarkedsstatus</i>									
Fuldtidsbeskæftigede	36,3	45,5	50,2	0,2	0,1	0,2	3,0	1,6	1,8
Selvstændige og lign.	11,1	10,1	9,0	12,8	14,8	12,7	53,7	36,7	24,3
Deltidsbeskæftigede	9,0	7,4	7,5	1,5	1,8	2,3	4,9	3,3	3,7
Delårsbeskæftigede	19,7	16,0	11,9	0,5	1,2	1,7	3,9	4,5	4,3
Fuldt ledige ¹	16,4	11,9	9,9	2,0	10,1	13,2	12,2	29,5	27,9
Studerende	0,9	1,4	2,1	10,3	26,5	33,9	3,7	9,2	15,2
Førtidspensionister	2,1	2,4	2,7	0,8	2,0	3,3	0,6	1,1	1,9
Ukendt ² 18-29 årige	0,6	0,5	0,5	13,9	20,3	34,0	3,3	2,5	3,7
Ukendt ² 30-64 årige	3,6	4,7	6,2	10,3	9,7	12,7	14,0	11,2	16,8

Anm.: Børn, der er i familier uden børn (fordi de fx er 17 år og flyttet hjemmefra) er udeladt under familiekategori i tabellen, da de udgør en meget lille andel. Arbejdsmarkedsstatus for voksne i familien i prioriteret rækkefølge: 1. Selvstændige, 2. Fuldt ledige, 3. Ukendt forsørgelsesgrundlag, 4. Deltidsbeskæftigede, 5. Delårsbeskæftigede, 6. Førtidspensionister, 7. Fuldtidsbeskæftigede, 8. Efterlønnere, 9. Over 64-årige og 10. Under 18-årige. Efterlønnere udgør en meget lille andel og er derfor udeladt under arbejdsmarkedsstatus i tabellen.

Note: 1) Fuldt ledige dækker over dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, som ikke har haft beskæftigelse i løbet af året.

Note: 2) Ukendt dækker over ukendt forsørgelsesgrundlag.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

4. Kommunale indkomstforskelle

Der er forholdsvis små forskelle i de gennemsnitlige indkomster på tværs af kommuner. Mere end 80 pct. af befolkningen bor således i kommuner, hvor den gennemsnitlige disponible indkomst afviger mindre end 10 pct. fra landsgennemsnittet.

Det er navnlig i kommunerne med de allerhøjeste disponible indkomster, at indkomsterne afviger væsentligt fra gennemsnittet. Disse kommuner skiller sig ud ved at have relativt høje markedsindkomster, herunder gennemsnitlige kapitalindkomster, i forhold til andre kommuner. Kommunerne med de relativt set laveste gennemsnitlige disponible indkomster er blandt andet karakteriseret ved, at en forholdsvis stor del af befolkningen udgøres af personer, som *varigt* er uden for arbejdsmarkedet, herunder navnlig førtids- og folkepensionister.

Der er en klar sammenhæng mellem andelen af beskæftigede og den gennemsnitlige *markedsindkomst* (dvs. indkomsten eksklusiv overførselsindkomster og før skat) i de enkelte kommuner. Der er betydeligt mindre forskelle i de disponible indkomster på tværs af kommuner. Det afspejler, at skatte- og overførselssystemerne bidrager mærkbart til at udligne forskellene i befolkningens forbrugsmuligheder på tværs af kommuner.

De forholdsvis moderate forskelle i gennemsnitsindkomsten mellem kommuner indebærer, at de mellemkommunale indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten har begrænset betydning for de samlede indkomstforskelle for hele landet. Det er således kun omkring en femtedel af de samlede indkomstforskelle, der kan tilskrives forskelle *mellem* kommunerne, mens langt hovedparten – ca. fire femtedele – kan tilskrives indkomstforskellene *inden for* de enkelte kommuner.

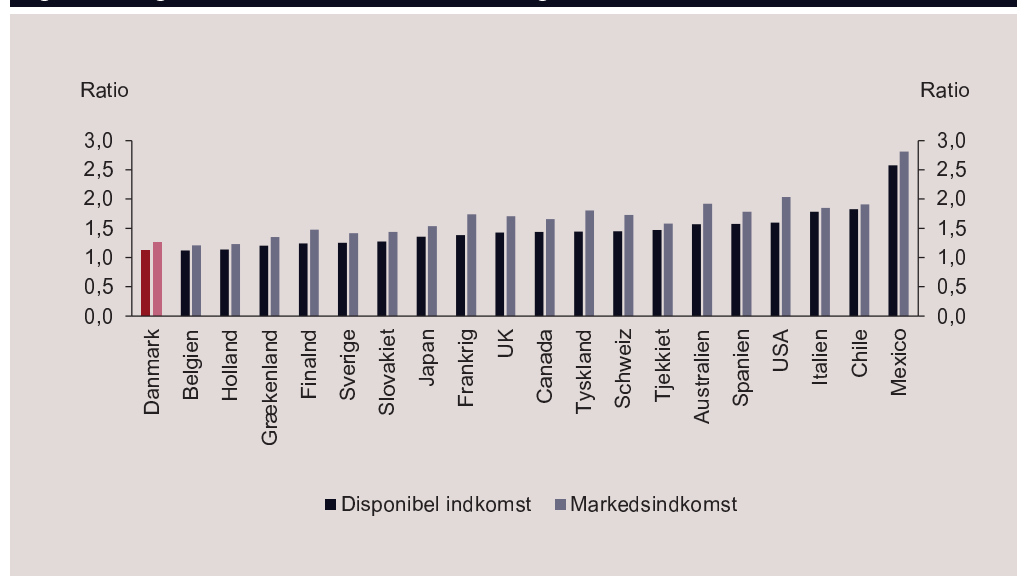
Indkomstforskellene mellem kommuner er vokset lidt i perioden 1994-2008 og har været omtrent uændrede siden. Andelen af de samlede indkomstforskelle, der kan tilskrives mellemkommunale indkomstforskelle, har således været relativt stabil gennem perioden.

Indkomstforskellene inden for de enkelte kommuner er typisk mindre end indkomstforskellene for hele landet. Det hænger sammen med, at befolkningen inden for et mindre geografisk område ofte er mere homogen end befolkningen som helhed. Kommunerne med de største indkomstforskelle er blandt andet en række kommuner nord for København samt – mere generelt – de større bykommuner, som er karakteriseret ved at have en relativt heterogen befolkningssammensætning.

4.1 Kommunale indkomstforskelle i Danmark

Danmark er og har historisk set været et af de lande i verden, hvor indkomstforskellene er mindst, *jf. kapitel 2*. Samtidig er der tegn på, at forskellene i indkomst mellem forskellige *regioner* – dvs. mellem forskellige geografiske eller administrative områder inden for det samme land – er mindre i Danmark end i andre lande. I 2014 havde Danmark således de mindste regionale forskelle i de disponible indkomster blandt en række sammenlignelige OECD-lande, heriblandt Sverige og Finland, *jf. figur 4.1*. De regionale indkomstforskelle er opgjort som forholdet mellem indkomsterne i de regioner, der har henholdsvis den højeste og laveste gennemsnitsindkomst.

Figur 4.1. Regionale indkomstforskelle for udvalgte OECD-lande, 2014

Anm.: Ratioen viser forholdet mellem den disponible indkomst (hhv. markedsindkomsten) i de regioner, der har henholdsvis den højeste og laveste gennemsnitsindkomst. Størrelsen af den relative indkomstforskel mellem regioner afhænger af den konkrete afgrænsning af regioner. Indkomstforskellene vil alt andet lige være større, des flere regioner der opdeles i.

Kilde: OECD Statistics working paper, *Measuring Income Inequality and Poverty at the regional level in OECD Countries*, 2014.

Der er relativt små forskelle i befolkningens gennemsnitlige indkomster på tværs af kommunerne i Danmark. De mellemkommunale indkomstforskelle afspejler blandt andet forskelle i befolkningens sammensætning med hensyn til alder og uddannelse samt forskelle i arbejdsmarkedsdeltagelse og andel beskæftigede. De kommunale indkomstforskelle kan ses som en indikator (blandt andre mulige indikatorer) på forskellene i økonomiske vilkår mellem forskellige geografiske og administrative dele af Danmark.

Analysen tager udgangspunkt i familiernes ækvivalerede disponible indkomster, som kan opfattes som et mål for de *private forbrugsmuligheder*, jf. boks 4.1. Forbrugsmulighederne i form af offentlig service, der bidrager til at reducere forskellene i de samlede forbrugsmuligheder mellem personer i befolkningen, jf. kapitel 2, indgår således ikke. Analysen omfatter heller ikke den omfordeling mellem kommuner, der sker via det kommunale tilskuds- og udligningssystem (herunder bloktilskuddet).

Boks 4.1. Anvendte indkomstbegreber mv.

Beregningen af indkomstforskellene mellem kommuner tager udgangspunkt i de *gennemsnitlige* ækvivalerede disponible indkomster. Alternativt kunne have været anvendt *medianen* i fordelingen af de disponible indkomster, hvilket ville føre til lidt mindre indkomstforskelle mellem kommunerne. Den disponible indkomst er opgjort på familieniveau og korrigeret (ækvivaleret) for at tage højde for stordriftsfordele i familier med flere personer, jf. nærmere beskrivelse i kapitel 2.

Den disponible indkomst udgør summen af *markedsindkomster* (jf. nedenfor) og overførselsindkomst fratrukket personskatter mv.

Markedsindkomsten udgør summen af lønindkomst, virksomhedsindkomst, private pensioner, kapitalindkomst og anden indkomst. Markedsindkomst måles før skat og omfatter ikke overførselsindkomster.

Kapitalindkomst – som er en del af markedsindkomsten – indgår som summen af renteindtægter og -udgifter, aktieindkomst, andre former for kapitalafkast samt imputeret afkast af ejerbolig (som er fastsat til 4 pct. af den vurderede ejendomsværdi i året).

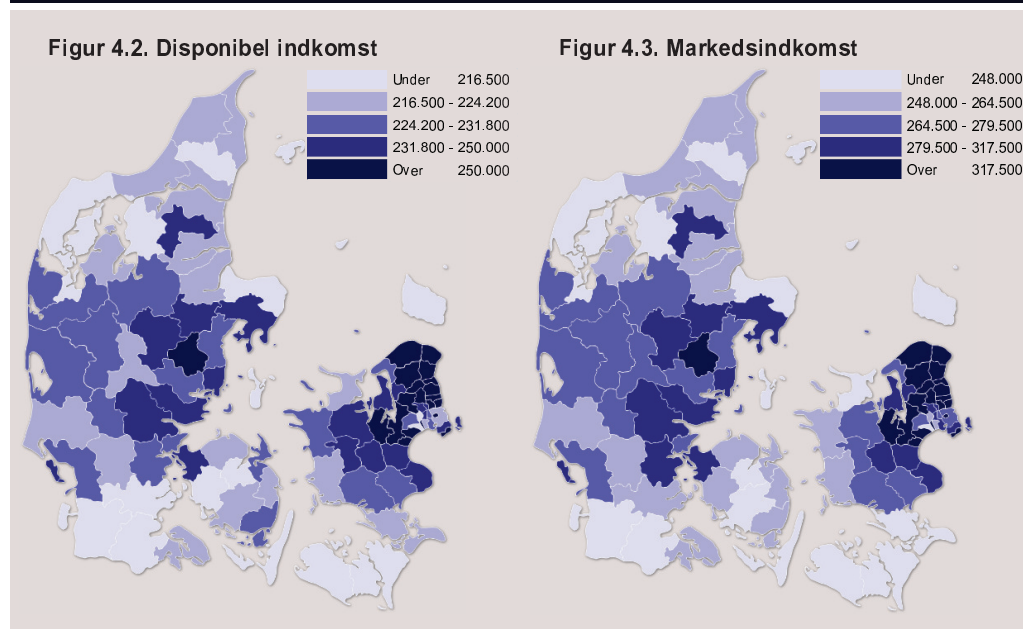
Opdelingen på kommuner tager udgangspunkt i den aktuelle kommuneafgrænsning. Det indebærer, at de 273 kommuner fra før kommunalreformen i 2007 er blevet inddelt efter de nuværende 98 kommuneafgrænsninger. De enkelte bopælsadresser er i hele perioden henregnet til den kommune, som de indgår i efter kommunalreformen.

Kommunale forskelle i disponible indkomster og markedsindkomster i 2014

Den gennemsnitlige ækvivalerede disponible indkomst i Danmark udgør godt 235.000 kr. i 2014. De *disponible indkomster* er gennemsnitligt set højest hos befolkningen i kommunerne i hovedstadsområdet, herunder navnlig i kommunerne nord og vest for København. De er omvendt lavest i ø-kommunerne, på Lolland-Falster samt i Sønderjylland og det nordvestlige Jylland, jf. figur 4.2. Nogenlunde samme billede tegner sig for de gennemsnitlige *markedsindkomster* (dvs. indkomsterne opgjort eksklusive overførselsindkomster og før skat), jf. figur 4.3.

Overordnet set har kommuner, som kan kategorises som bykommuner, de højeste gennemsnitsindkomster, mens yderkommuner omvendt har de laveste indkomster.

Gennemsnitlige indkomster på kommuneniveau, 2014

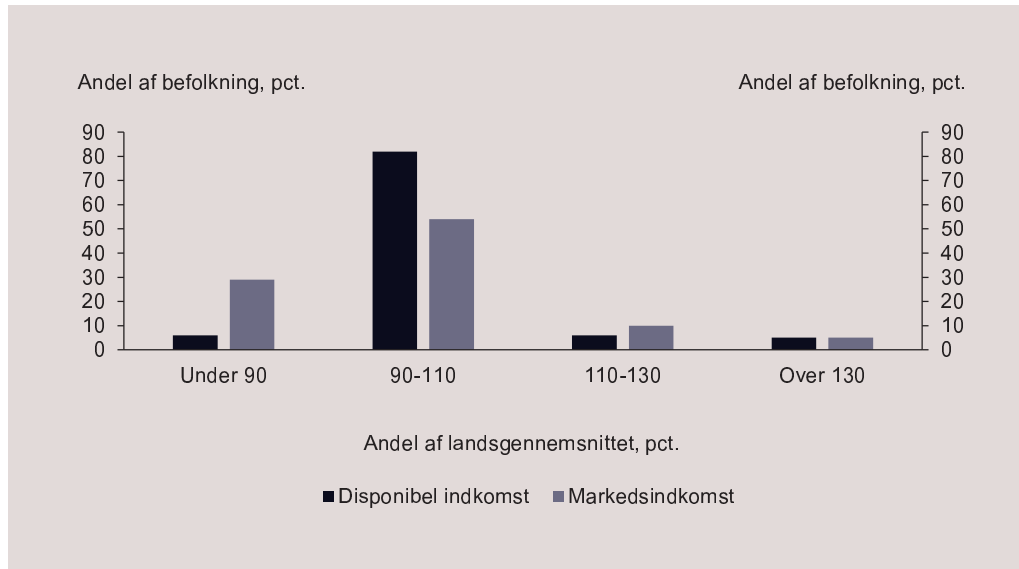

Anm.: Kommunerne er inddelt i fem lige store grupper efter stigende indkomstforskelle. Den disponible indkomst er ækvaliseret på familieniveau.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Der er relativt få kommuner, hvor den gennemsnitlige *disponible indkomst* ligger væsentligt under eller væsentligt over gennemsnittet for hele landet. Således bor over 80 pct. af befolkningen i kommuner, hvor den gennemsnitlige disponible indkomst udgør mellem 90 og 110 pct. af landsgennemsnittet, dvs. afviger mindre end 10 pct. fra landsgennemsnittet, jf. *de mørke søjler* i figur 4.4. Det gælder endvidere, at under 10 pct. af befolkningen bor i kommuner, hvor den gennemsnitlige disponible indkomst udgør mindre end 90 pct. af landsgennemsnittet.

Der er noget større forskelle mellem de gennemsnitlige *markedsindkomster* i kommunerne. Således bor næsten halvdelen af befolkningen i kommuner, hvor den gennemsnitlige markedsindkomst afviger mere end 10 pct. fra landsgennemsnittet (idet godt 50 pct. bor i kommuner, hvor den gennemsnitlige markedsindkomst udgør mellem 90 og 110 pct. af landsgennemsnittet), jf. *de lyse søjler* i figur 4.4.

Forskellen mellem markedsindkomster og disponible indkomster afspejler fordelingsvirkningerne af de offentlige indkomstoverførsler og personskatterne. Det er derfor forventeligt, at der er mindre forskelle i de disponible indkomster end i markedsindkomsterne.

Figur 4.4. Personer opdelt på bopælskommunens indkomstniveau i 2014

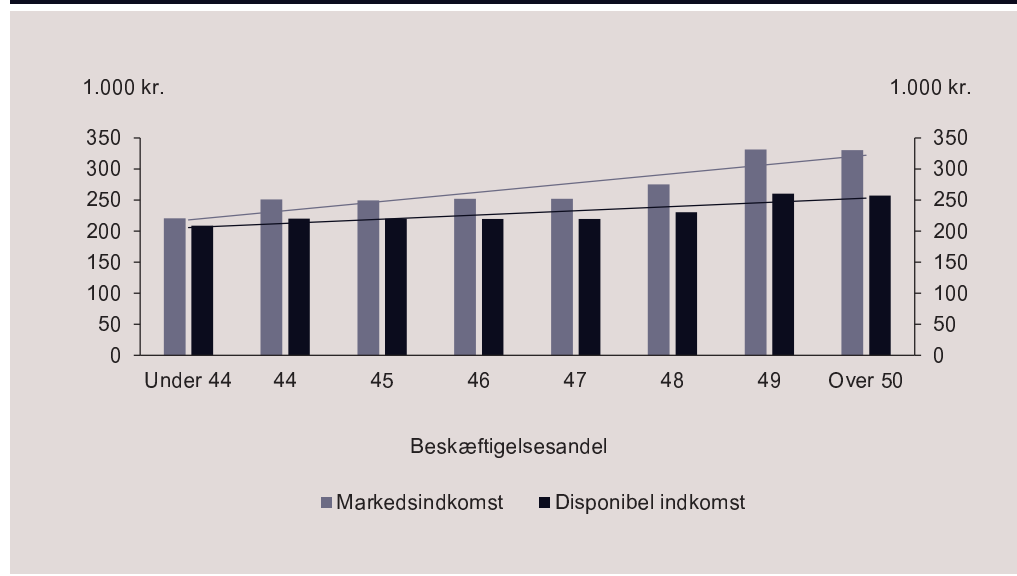
Anm.: Andel af landsgennemsnittet er beregnet som gennemsnitsindkomsten i kommunen divideret med gennemsnitsindkomsten for hele landet.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Indkomstforskelle mellem kommuner afspejler demografiske forskelle

De kommuner, hvor en relativt høj andel af befolkningen er i beskæftigelse, har alt andet lige også relativt høje *markedsindkomster*, jf. figur 4.5. I kommuner, hvor under 44 pct. af befolkningen er i beskæftigelse, udgør den gennemsnitlige markedsindkomst eksempelvis godt 220.000 kr. pr. person, mens kommuner, hvor mere end 50 pct. af befolkningen er i beskæftigelse, har gennemsnitlige markedsindkomster på godt 330.000 kr. Det svarer til en forskel på ca. 50 pct.

Også de gennemsnitlige *disponible* indkomster vokser med en stigende beskæftigelsesandel. Sammenhængen mellem beskæftigelsesandelen og de gennemsnitlige disponible indkomster er dog mindre udtalt end sammenhængen mellem beskæftigelsesandelen og markedsindkomsterne. Det afspejler virkningerne af overførselsindkomster og personskatter. I kommuner med en beskæftigelsesandel under 44 pct. udgør den gennemsnitlige disponible indkomst eksempelvis ca. 200.000 kr., mens den udgør ca. 250.000 kr. i kommuner med en beskæftigelsesandel over 50 pct. (fx Frederiksberg og Egedal Kommuner). Det svarer til en forskel på ca. 25 pct.

Figur 4.5. Beskæftigelsesandel og gennemsnitlige indkomster i kommunerne, 2014

Anm.: Beskæftigelsesandelen omfatter både lønmodtagere og selvstændige, jf. definitionen i RAS. Kommunerne er opdelt efter beskæftigelsesandel, og gennemsnittet i grupperne er et simpelt gennemsnit, hvor hver kommune vejer lige meget. Beskæftigelsesandelen er rundet ned til nærmeste hele tal. "44" angiver således kommuner, der har en beskæftigelsesandel på 44-45 pct.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen og Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Forskellen mellem indkomstniveauerne i de enkelte kommuner afhænger ikke alene af andelen af beskæftigede i befolkningen, men også af andelen, der er varigt er uden for beskæftigelse – dvs. førtids- og folkepensionister mv. – samt af forskelle i lønniveau og kapitalindkomst mv.

I Gentofte, Rudersdal og Hørsholm, som er de tre kommuner med de højeste markedsindkomster, er omkring 50 pct. af befolkningen beskæftigede, hvilket er tæt på landsgennemsnittet. I Langeland, Lolland og Ærø, som er de tre kommuner med de laveste markedsindkomster, er omkring 40 pct. af befolkningen i beskæftigelse, jf. tabel 4.1.

Kommunerne med relativt lave gennemsnitlige markedsindkomster er derudover karakteriseret ved, at en forholdsvis stor del af befolkningen udgøres af personer, som varigt er uden for arbejdsmarkedet. Kommunerne med relativt høje markedsindkomster har typisk en relativt lille andel personer, som varigt er uden for arbejdsmarkedet, men derimod en relativt høj andel "øvrige", som omfatter børn, unge og uddannelsessøgende. Forskellen i andelen, som midlertidigt er uden for beskæftigelse – herunder ledige – ser ud til at have mindre betydning for forskellene i markedsindkomst.

Tabel 4.1. Kommuner med de højeste og laveste markedsindkomster, 2014

Kommune	Gnst. markeds- indkomst	Beskæftigede	Midlertidigt uden for beskæftigelse	Varigt uden for beskæftigelse	Øvrige
	1.000 kr.	----- Andel i pct. -----			
Gentofte	607	52	3	18	26
Rudersdal	554	50	3	22	26
Hørsholm	545	49	3	25	23
...					
Landsgen- nemsnit	286	49	5	22	23
...					
Ærø	215	41	4	38	17
Lolland	201	40	7	35	18
Langeland	199	41	6	38	15

Anm.: "Beskæftigede" omfatter både lønmodtagere og selvstændige, *jf. definitionen i RAS*. "Midlertidigt uden for beskæftigelse" omfatter arbejdsløse, personer i aktivering, syge, revalidender og ressourceforløb. "Pension mv." omfatter personer på folkepension, førtidspension, efterløn og fleksydelse samt personer, der modtager tjenestemandspension mv. "Øvrige" omfatter personer under uddannelse, børn og unge samt øvrige uden for arbejdsstyrken. Markedsindkomster omfatter al indkomst bortset fra offentlige indkomstoverførsler og er opgjort før skat.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen og Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Gentofte, Rudersdal og Hørsholm er de kommuner, som har de højeste disponible indkomster på i gennemsnit 380.000-410.000 kr. Det svarer til mere end 160 pct. af landsgennemsnittet, *jf. tabel 4.2*. Blandt de ti kommuner med de laveste disponible indkomster er afvigelserne fra landsgennemsnittet gennemgående mindre. Kommunerne med de laveste disponible indkomster er Langeland og Lolland, hvor gennemsnittet udgør omkring 200.000 kr. Det svarer til ca. 85 pct. af landsgennemsnittet.

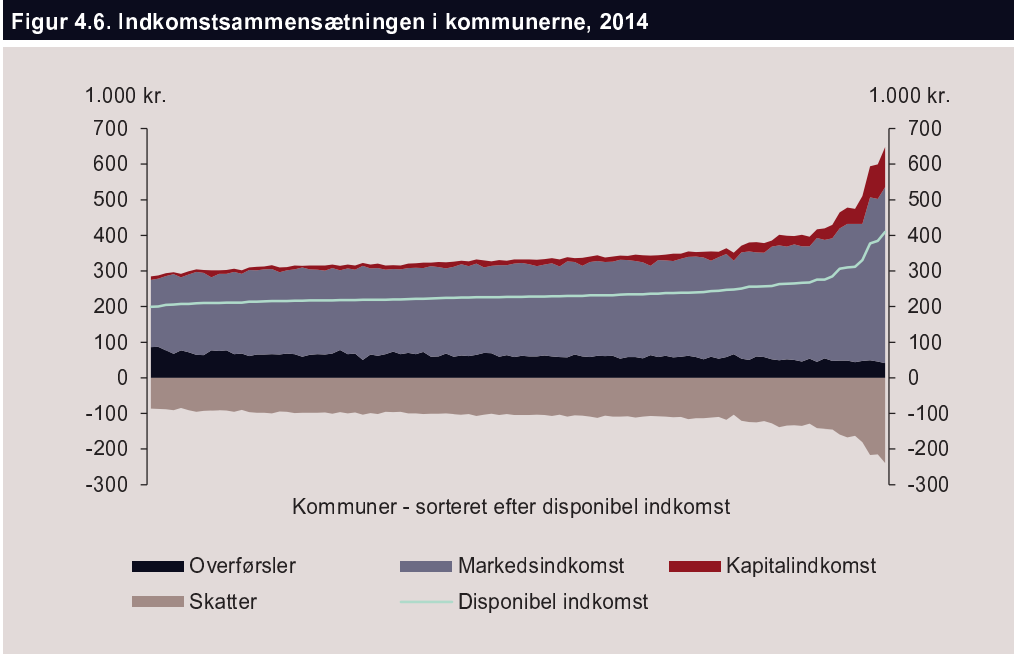
Tabel 4.2. Kommuner med højeste og laveste disponible indkomster, 2014

Kommune	Øverste 10		Kommune	Nederste 10	
	Gennemsnitsindkomst 1.000 kr.	Andel af landsgennemsnit Pct.		Gennemsnitsindkomst 1.000 kr.	Andel af landsgennemsnit Pct.
Gentofte	409	174	Guldborgsund	210	89
Rudersdal	385	164	Samsø	210	89
Hørsholm	377	160	Ishøj	210	89
Lyngby-Taarbæk	330	140	Vesthimmerlands	209	89
Allerød	312	132	Morsø	208	88
Furesø	310	132	Ærø	207	88
Dragør	306	130	Tønder	206	87
Solrød	285	121	Bornholm	205	87
Fredensborg	276	117	Lolland	200	85
Egedal	276	117	Langeland	199	85

Anm.: Gennemsnitsindkomst dækker over den gennemsnitlige ækvivalerede disponible indkomst hos befolkningen i kommunen.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Det er navnlig i kommunerne med de allerhøjeste disponible indkomster, at indkomsterne afviger væsentligt fra gennemsnittet, jf. figur 4.6. Kommunerne med relativt høje disponible indkomster skiller sig især ud ved at have høje markedsindkomster, herunder markant højere gennemsnitlige kapitalindkomster end andre kommuner.

Det fremgår samtidig, at indkomstoverførsler udgør en relativt stor andel af den disponible indkomst i kommunerne med de laveste indkomster, mens de gennemsnitlige indkomstskatter klart er størst i kommunerne med de højeste indkomster. Det illustrerer, hvordan overførsels- og skattesystemet bidrager til at udjævne indkomstforskellene mellem kommunerne.

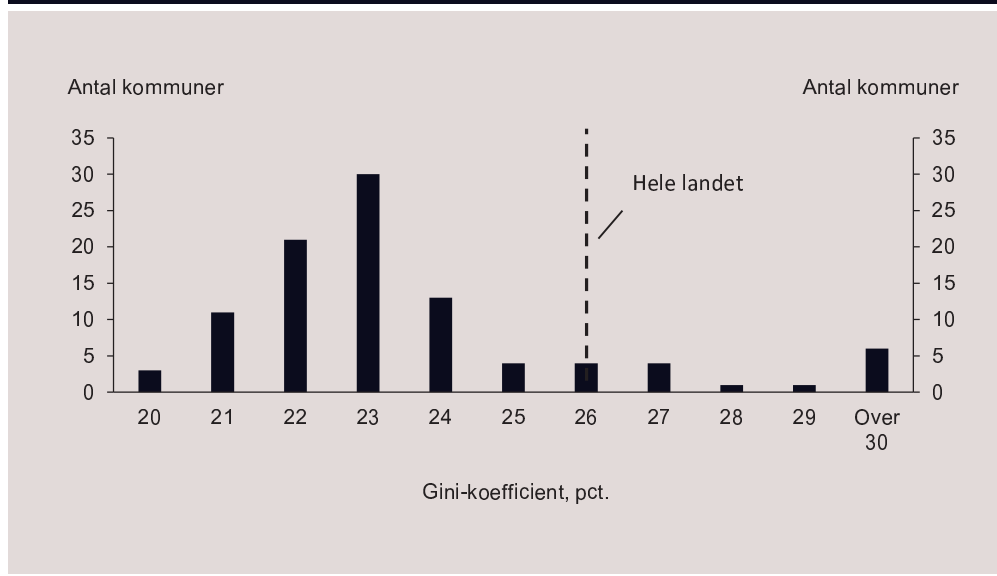

Anm.: Kommunerne er sorteret efter gennemsnitlig ækvivaleret disponibel indkomst fra lavest til højest.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Indkomstforskelle inden for de enkelte kommuner

Indkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten inden for de enkelte kommuner er typisk mindre end indkomstforskellene for hele landet, der udgør 26,6 pct. i 2014, *jf. kapitel 2*. Det afspejler, at indkomstforholdene i de enkelte kommuner som hovedregel er mere homogene end i landet som helhed. I langt de fleste kommuner udgør indkomstforskellene mellem 21 og 25 pct. målt ved Gini-koefficienten, *jf. figur 4.7*.

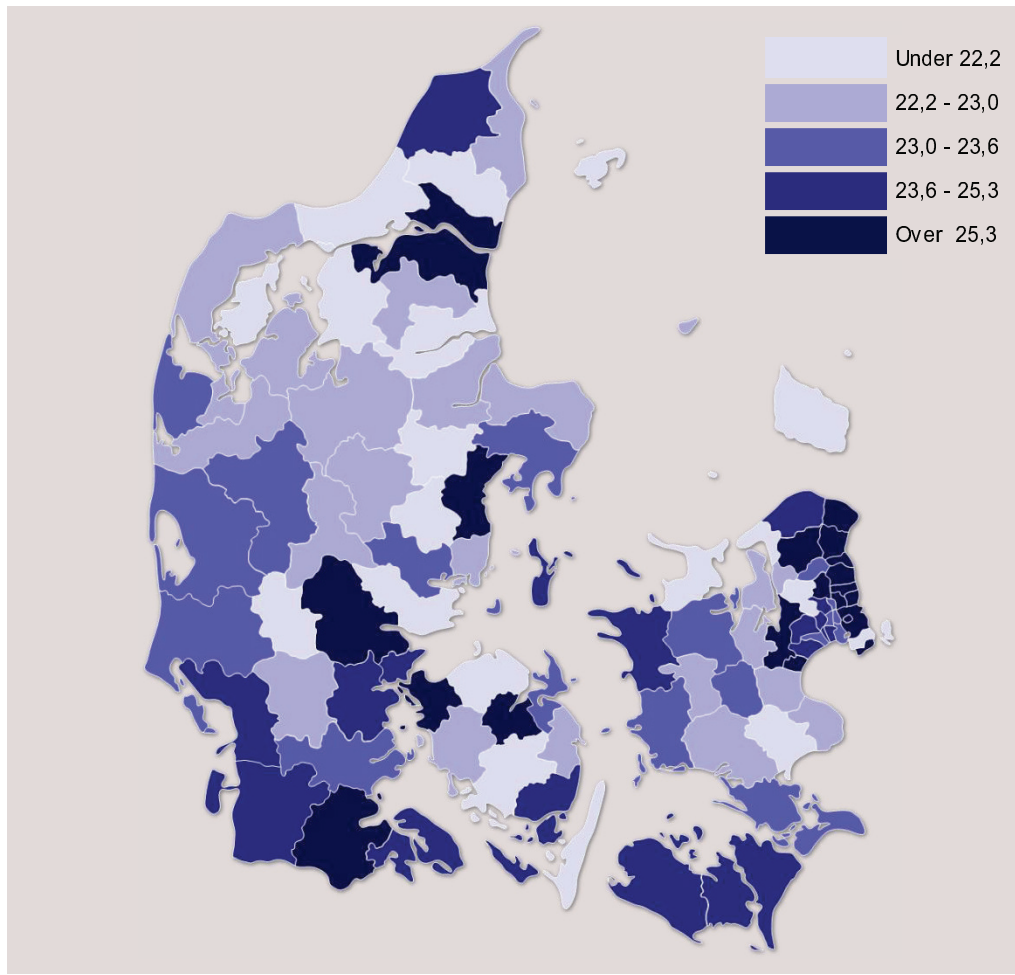
De største indkomstforskelle findes i Gentofte, Rudersdal og Hørsholm, som også er kendetegnet ved de højeste gennemsnitlige indkomster. Indkomstforskellene i disse kommuner er større end for landet som helhed. Der er dog også kommuner, som har relativt høje gennemsnitlige indkomster, men samtidig har relativt små indkomstforskelle. Det gælder fx for Egedal Kommune.

Figur 4.7. Gini-koefficienter inden for de enkelte kommuner, 2014

Anm.: Forskelle i ækvivaleret disponibel indkomst målt ved Gini-koefficienten. Gini-koefficienten er rundet ned til nærmeste hele tal. "20" angiver således, hvor mange kommuner der har indkomstforskelle inden for kommunen på 20-21 pct. målt ved Gini-koefficienten.

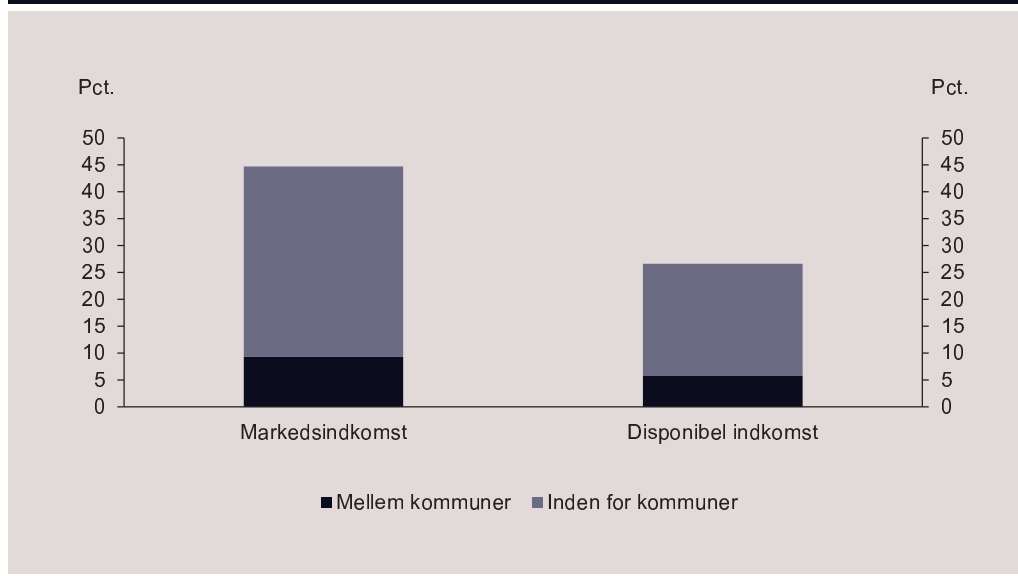
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bykommunerne har generelt relativt store indkomstforskelle set i forhold til andre kommuner, jf. figur 4.8. Det skal blandt andet ses i lyset af, at bykommunerne typisk har en mere heterogen befolkningssammensætning med både studerende, beskæftigede, ledige og pensionister.

Figur 4.8. Indkomstforskelle i kommunerne målt ved Gini-koefficienten, 2014

Anm.: Kommunerne er inddelt i fem lige store grupper efter stigende indkomstforskelle. Gini-koefficienten er beregnet på baggrund af de ækvivalerede disponible indkomster.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Det skønnes, at omkring en femtedel af de samlede indkomstforskelle i 2014 målt ved Gini-koefficienten kan forklares med forskelle i niveauet for de gennemsnitlige indkomster *mellem* kommunerne. Det indebærer, at ca. fire femtedele af de samlede indkomstforskelle i landet skyldes indkomstforskellene *inden for* de enkelte kommuner, *jf. figur 4.9.*

Figur 4.9. Indkomstforskelle mellem og inden for kommuner målt ved Gini-koefficienten, 2014

Anm.: Bidraget til Gini-koefficienten mellem kommuner er beregnet som indkomstforskellene, hvis alle i de enkelte kommuner havde en ækvivaleret disponibel indkomst svarende til gennemsnittet i kommunen (Pyatts metode, se Pyatt et al. (1980): The Distribution of Income by Factor Components, *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 95(3), pp. 451-73). Bidraget fra indkomstforskelle inden for kommuner er beregnet residualt.

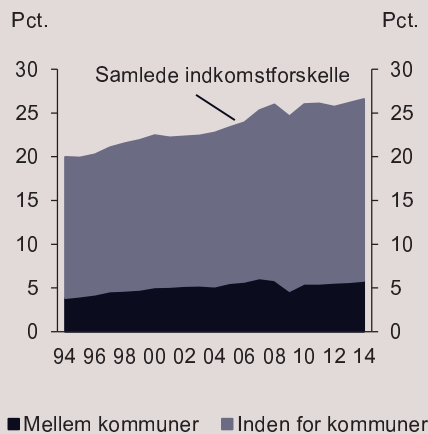
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

4.2 Udviklingen i de kommunale indkomstforskelle 1994-2014

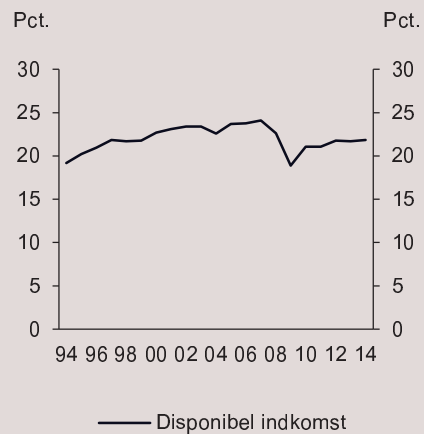
De samlede indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten er vokset siden midten af 1990'erne, men har været nogenlunde uændrede i årene efter 2008. Udviklingen i indkomstforskellene kan dekomponeres i bidrag fra udviklingen i henholdsvis indkomstforskelle *mellem* kommunerne og indkomstforskelle *inden for* kommunerne, jf. figur 4.10.

Indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten – mellem og inden for kommuner

Figur 4.10. Forskelle i disponibel indkomst for hele landet målt ved Gini-koefficienten, 1994-2014

Figur 4.11. Mellemkommunale indkomstforskelle som andel af samlede indkomstforskelle, 1994-2014

Anm.: Se anmærkning til figur 4.9.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Den andel af de samlede forskelle i den disponible indkomst, der kan tilskrives indkomstforskelle mellem kommuner, har ikke ændret sig væsentligt set over perioden 1994-2014, jf. figur 4.11. Den andel, som de mellemkommunale indkomstforskelle udgør af de samlede indkomstforskelle i Danmark, har således ligget nogenlunde konstant omkring godt en femtedel eller 20 pct. set over de seneste 20 år.

I perioden fra 1994 frem til finanskrisens udbrud i 2008 voksede indkomstforskellene mellem kommuner med ca. 2 pct.-point, mens indkomstforskellene inden for de enkelte kommuner i samme periode steg med 4 pct.-point, jf. tabel 4.3. De stigende indkomstforskelle – både mellem og inden for kommuner – skyldtes hovedsageligt udviklingen i kapitalindkomsten efter skat, herunder navnlig udviklingen i det imputerede afkast af ejerbolig, som afspejler udviklingen i boligpriserne.

I perioden efter 2008 har indkomstforskellene mellem kommuner været cmtrent uændrede. Den begrænsede stigning i de samlede indkomstforskelle fra 2008 til 2014 afspejler således stort set udelukkende, at indkomstforskellene inden for de enkelte kommuner er øget en smule, herunder som følge af lavere skat på arbejde.

Tabel 4.3. Bidrag til ændring i Gini-koefficient, 1994-2014

	2014			Ændring 1994-2008			Ændring 2008-2014		
	Mellem kom-muner ----- Pct. -----	Inden for kom-muner	I alt	Mellem kom-muner ----- Pct.-point -----	Inden for kom-muner	I alt	Mellem kom-muner ----- Pct.-point -----	Inden for kom-muner	I alt
Disponibel indkomst i alt	5,8	20,8	26,6	2,0	4,0	6,0	0,0	0,7	0,6
<i>Heraf:</i>									
Personlig indkomst	7,4	31,6	39,0	-0,9	-0,6	-1,5	0,1	0,4	0,5
Skat af personlig indkomst	-3,4	-13,0	-16,3	0,3	1,6	2,0	0,3	0,9	1,2
Personlig indkomst efter skat	4,0	18,6	24,7	-0,6	1,0	0,5	0,4	1,3	1,7
Kapitalindkomst	2,4	4,0	6,5	2,8	4,0	6,7	-0,1	-1,1	-1,3
<i>Heraf:</i>									
Imputeret afkast af ejerbolig	1,6	2,4	4,0	2,1	1,8	3,9	-1,3	-0,4	-1,8
Skat af kapitalindkomst	-0,6	-1,0	-1,6	-0,4	-0,9	-1,3	-0,3	0,0	-0,3
Kapitalindkomst efter skat	1,8	3,0	4,8	2,4	3,0	5,4	-0,4	-1,1	-1,5
Pensionsindbetalinger	-0,1	-0,8	-0,9	0,2	-0,1	0,1	0,0	0,5	0,4

Anm.: Se anmærkning til figur 4.9.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

5. Fordelingen af danskernes formue

I dette kapitel gives en beskrivelse af fordelingen og sammensætningen af danskernes formue – inklusive pensionsformue – på personniveau i 2014. En sådan samlet beskrivelse har hidtil ikke været mulig, men er for relativt nylig blevet muliggjort i kraft af en ny registerbaseret formuestatistik fra Danmarks Statistik.

Den gennemsnitlige nettoformue for alle voksne danskere udgør ca. 1 mio. kr. i 2014. De gennemsnitlige formuer er nært knyttet til *alder*, idet formue typisk opbygges gennem et helt arbejdsliv og netop tjener det formål at udjævne forbrugsmulighederne hen over livet. De yngre aldersgrupper har således typisk små og ikke sjældent negative formuer. Herefter vokser formuerne frem mod pensionstidspunktet i takt med opsparing i arbejdsmarkedspension og gradvis opbygning af friværdi i ejerboliger. Fra pensionstidspunktet aftager formuerne igen gradvist, efterhånden som den opsparede formue forbruges.

Som følge af den stærke og systematiske samvariation mellem formue og alder er det ikke særlig relevant at opgøre et samlet mål for formueforskellene for hele befolkningen, altså for alle aldersgrupper under ét, da man i så fald ville sammenligne personer i forskellige stadier af livet – og dermed i forskellige stadier af den naturlige formueopbygning eller -afvikling. De reelle formueforskelle kan således bedst belyses ved at analysere formuefordelingen inden for mere afgrænsede aldersgrupper, hvor personerne som udgangspunkt befinder sig i en mere sammenlignelig livssituation.

Formueforskellene blandt personer i samme aldersgruppe skyldes navnlig forskelle i beskæftigelsesgrad, uddannelsesniveau og indkomst. Jo højere beskæftigelsesgrad og uddannelses- og indkomstniveau, desto højere vil formuen for den enkelte typisk være. Højtlønnede har i gennemsnit en højere pensionsopsparing i kroner end lavtlønnede, hvilket blandt andet afspejler, at personer med højere indkomster vil skulle spare mere op for ikke at gå tilbage i forbrugsmulighed som pensionist.

For de 55-59-årige, som er den aldersgruppe, hvor de relative formueforskelle gennemgående er mindst, er der ca. en faktor 3½ til forskel mellem en typisk formue henholdsvis i den øverste og den nederste halvdel af formuefordelingen. Der er en klar tendens til, at de relative forskelle i nettoformuen er *aftagende* med beskæftigelsesgraden samt med uddannelses- og indkomstniveauet. Fx er de relative formueforskelle mindre inden for gruppen med en lang videregående uddannelse end i gruppen af faglærte.

Der er også stor forskel på formuerne for henholdsvis ejere og lejere, hvilket i høj grad afspejler de underliggende forskelle i beskæftigelsesgrad, uddannelse og indkomst. Ejernes nettoformue – herunder pensionsformuen – er gennemgående højere end lejernes, også når korrigeres for forskelle i baggrundskarakteristika.

5.1 Størrelsen og fordelingen af danskernes formuer

Den gennemsnitlige nettoformue for alle voksne danskere udgør ca. 1 mio. kr. i 2014, *jf. tabel 5.1*. Gennemsnitsformuen stiger med alderen, fra et relativt beskedent niveau for de yngste op til et gennemsnit på godt 2 mio. kr. for de 60-69-årige, dvs. frem til omkring det almindelige pensioneringstidspunkt. For de ældre aldersgrupper falder den gennemsnitlige nettoformue gradvist, hvilket afspejler, at der her typisk er tale om et forbrug af den tidligere opsavede formue.

Tabel 5.1. Nettoformue, gennemsnitsformue og medianformue efter alder, 2014

Aldersgrupper	Samlet nettoformue	Gnst. formue	Medianformue
	Mia. kr.	-----1.000. kr. -----	
18-29 år	73	84	17
30-39 år	216	319	156
40-49 år	635	790	495
50-59 år	1.090	1.451	937
60-69 år	1.443	2.099	1.353
70-79 år	820	1.784	967
80-89 år	280	1.422	728
Over 90 år	55	1.283	565
I alt	4.613	1.027	404

Anm.: Se bilag 5.1 og boks 5.1 for en nærmere beskrivelse af formueopgørelsen. Børns formue indgår ikke.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Medianformuen – dvs. formuen for den midterste person i formuefordelingen for de voksne danskere – udgør ca. 400.000 kr. i 2014. Niveauet for gennemsnitsformuen er således markant højere end medianformuen både for alle voksne danskere og for hver af de betragtede aldersgrupper. Det afspejler, at en begrænset del af befolkningen har relativt høje formuer, hvilket øger det gennemsnitlige formueniveau. Medianformuen er derfor et bedre mål for den *typiske* formue end gennemsnitsformuen.

Det bemærkes, at der ikke er tale om en udtømmende opgørelse af danskernes formue, idet der mangler oplysninger om en række elementer af formuen, herunder for selvstændige. Hertil kommer, at opgørelsen afspejler visse metodemæssige valg, *jf. boks 5.1 og bilag 5.1*.

Boks 5.1. Statistik om danskernes formue i 2014

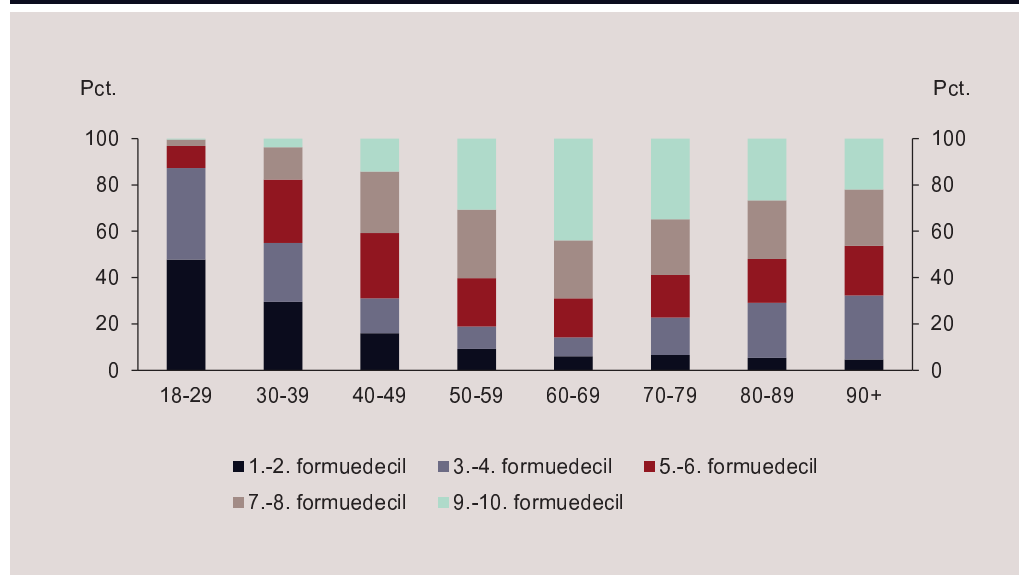
Danmarks Statistik offentliggjorde i 2015 for første gang en samlet, registerbaseret statistik over danskernes pensionsformue, opgjort ultimo 2014. Disse oplysninger har i 2016 kunnet kombineres med oplysninger om boligformue, herunder som noget nyt formue vedrørende andelsboliger, samt formue i finansielle aktiver (dog eksklusive unoterede aktier) og finansielle passiver. Dermed omfatter formuestatistikken hovedparten af relevante formuekomponenter - på nær bilformue, egenkapital i selvstændig virksomhed samt værdien af unoterede aktier, *jf. bilag 5.1*.

Idet der ikke findes tilsvarende statistik fra tidligere år, er det p.t. ikke muligt at belyse udviklingen i formuefordelingen over tid.

Tre metodemæssige forhold i formueopgørelsen skal fremhæves:

1. Boligformuen er baseret på de af Danmarks Statistik opgjorte markedspriser for ejerboliger (inklusive værdi af formue i andelsbolig). I de andre kapitler i publikationen (og i de fleste andre sammenhænge) benyttes i stedet ejendomsværdier, der tager udgangspunkt i de offentlige ejendomsvurderinger. Det er valgt at benytte Danmarks Statistiks opgørelse af boligformuen i dette kapitel af hensyn til konsistens i den samlede formueopgørelse.
2. Pensionsformuen er opgjort *efter skat* i overensstemmelse med Danmarks Statistiks principper (hvor der er beregnet en latent skattebetaling tilknyttet pensionsformuen). Det afspejler, at hovedparten af udbetalingerne fra de opsparede pensionsformuer vil være skattepligtige på udbetalingstidspunktet og derfor principielt bør opgøres efter skat for at sikre sammenlignelighed med andre formueelementer (det gælder dog ikke for formue i aldersopsparingsordninger, der kan udbetales skattefrit). Metoden indebærer nogen usikkerhed, blandt andet med hensyn til den effektive skatteprocent på udbetalingstidspunktet.
3. Formuerne er opgjort på *personniveau*, også inden for parfamilier. For personer i par vil den formelle (registrerede) fordeling af formuen imidlertid ikke nødvendigvis afspejle de reelle dispositionsmuligheder, hvis personerne i parret i praksis deler fx udbetalinger fra pensionsordninger imellem sig (eller forventer at gøre det), som det fx lægges til grund i opgørelsen af familiernes disponible indkomst. På den baggrund er der i *bilag 5.3* opgjort den gennemsnitlige formue pr. voksen i parfamilier. Fordelingen af formuerne i denne alternative opgørelse afviger dog ikke væsentligt fra fordelingen af de individuelle formuer, undtagen for de ældre generationer. Analyserne i det følgende er alene foretaget med udgangspunkt i de personlige formuer.

Den nære sammenhæng mellem formue og alder viser sig ved, at næsten halvdelen af de 60-69-årige er placeret i de to øverste formuedeciler for hele befolkningen, mens meget få i aldersgrupperne under 40 år er placeret her, *jf. figur 5.1*. Samtidig er forholdsvist få i aldersgrupperne over 60 år placeret i de nederste formuedeciler. Samvariationen mellem nettoformue og alder er langt mere udtalt end samvariationen mellem de løbende, disponible indkomster og alder, *jf. kapitel 2*.

Figur 5.1. Voksne fordelt efter alder og formuedecil, 2014

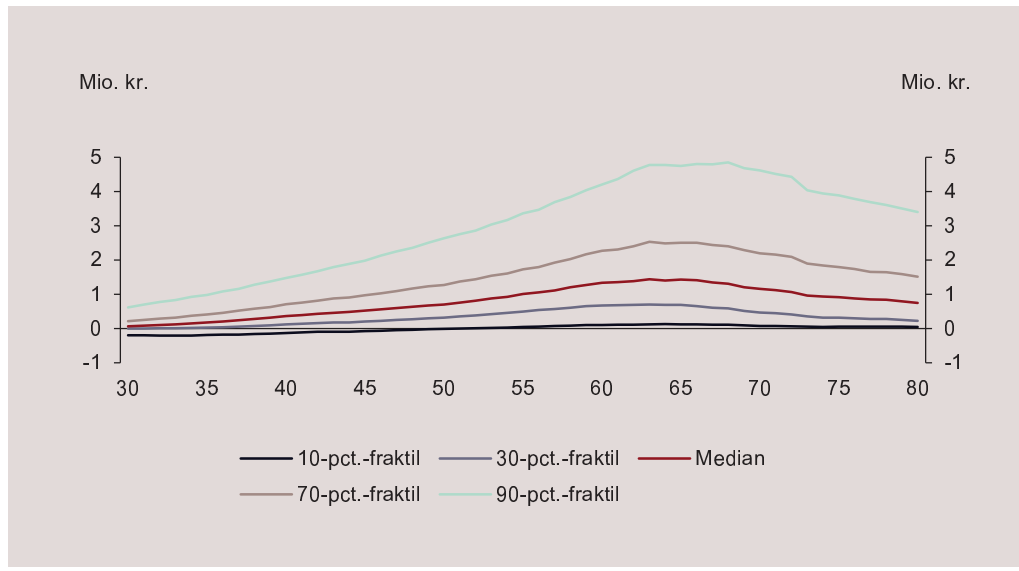
Anm.: Formuedeciler er baseret på formuefordelingen for alle voksne.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Formueforskelle inden for aldersgrupper

Medianformuen vokser som nævnt systematisk med alderen fra et niveau omkring 65.000 kr. for 30-årige til omkring 1,4 mio. kr. for personer mellem 60 og 70 år, hvor niveauet er højest, jf. figur 5.2. Samtidig med den stærke samvariation med alderen er der også betydelige forskelle mellem de personlige formuer inden for de enkelte aldersgrupper. Det er illustreret af de øvrige kurver i figur 5.2, der for hver aldersgruppe viser såkaldte fraktil-værdier i fordelingen af nettoformuerne.

Fx afgrænser 10-pct.-fraktilen de 10 pct. af personerne, der ligger *nederst* i formuefordelingen for den pågældende aldersgruppe (svarende til grænsen mellem 1. og 2. formuedecil), mens 90-pct.-fraktilen afgrænser de 10 pct., der ligger *øverst* i formuefordelingen for den pågældende aldersgruppe (svarende til grænsen mellem 9. og 10. formuedecil).

Afstanden mellem fraktilkurverne i figur 5.2 er således et udtryk for forskellene i formuerne. Jo større relativ afstand mellem kurverne, jo større er de relative formueforskelle inden for aldersgruppen. Formueforskellene inden for de enkelte aldersgrupper kan blandt andet tilskrives forskelle i arbejdsmarkedstilknøytning, uddannelse og indkomst, jf. afsnit 5.2 og 5.3.

Figur 5.2. Fordeling af nettoformue på aldersgrupper, 2014

Anm.: Nettoformue opgjort for et-årsaldersgrupper. I bilag 5.2 vises medianformue og fraktilværdier i formuefordelingen for udvalgte aldersgrupper.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

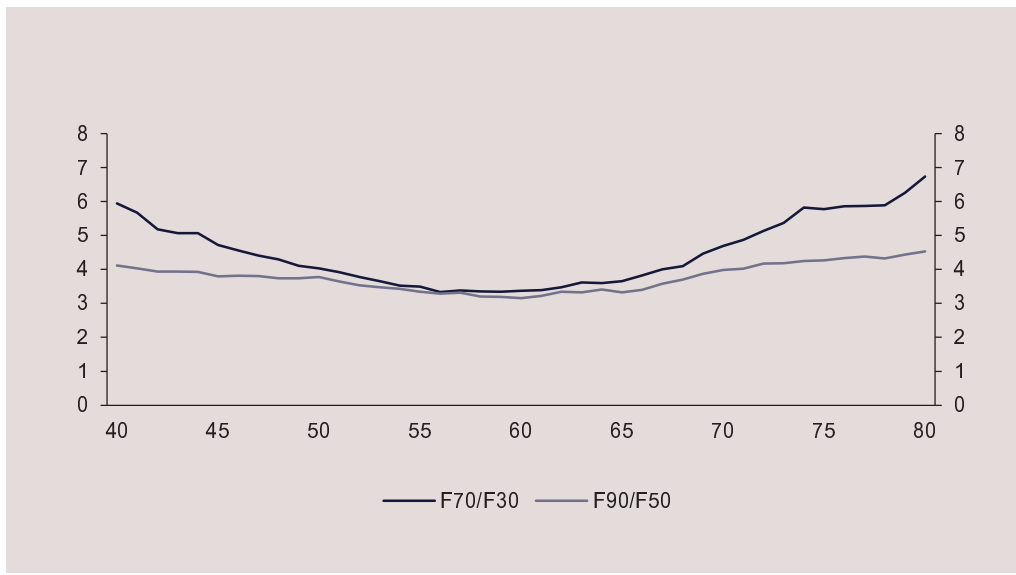
Som følge af den stærke og systematiske samvariation mellem formue og alder er det ikke relevant at opgøre et samlet mål for forskellene i nettoformuen for hele befolkningen (dvs. for alle aldersgrupper under ét). Derimod kan de relative formueforskelle inden for de enkelte aldersgrupper illustreres ved to konkrete indikatorer:

- Forholdet mellem 70-pct.-fraktilen og 30-pct.-fraktilen i formuefordelingen, benævnt *F70/F30-indikatoren*.
- Forholdet mellem 90-pct.-fraktilen og 50-pct.-fraktilen (dvs. medianen) i formuefordelingen, benævnt *F90/F50-indikatoren*.

De to indikatorer måler formueforskellene to forskellige steder i formuefordelingen, *jf. boks 5.2*. Jo højere værdi indikatoren har, jo større relative formueforskelle.

F70/F30-indikatoren falder fra 40-årsalderen til omkring 55-årsalderen (fra et niveau omkring 6 til ca. 4) og stiger igen fra omkring 65-årsalderen, *jf. figur 5.3*. *F90/F50*-indikatoren er derimod omtrent konstant (på et niveau omkring 4) for alle aldersgrupper mellem 40 og 80 år. Således er den relative forskel mellem nettoformuerne henholdsvis i toppen og i midten af formuefordelingen omtrent konstant på tværs af aldersgrupper. Derimod er der mere variation i de relative forskelle mellem henholdsvis "moderat høje" og "moderat lave" nettoformuer, *jf. boks 5.2*.

Figur 5.3. Indikatorer for formueforskelle inden for aldersgrupper, 2014

Anm.: F70/F30 angiver forholdet mellem 70-pct.-fraktilen og 30-pct.-fraktilen i formuefordelingen for de enkelte aldersgrupper, mens F90/F50 angiver forholdet mellem hhv. 90-pct.-fraktilen og 50-pct.-fraktilen (medianen), jf. boks 5.2.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Boks 5.2. Indikatorer til måling af formueforskelle

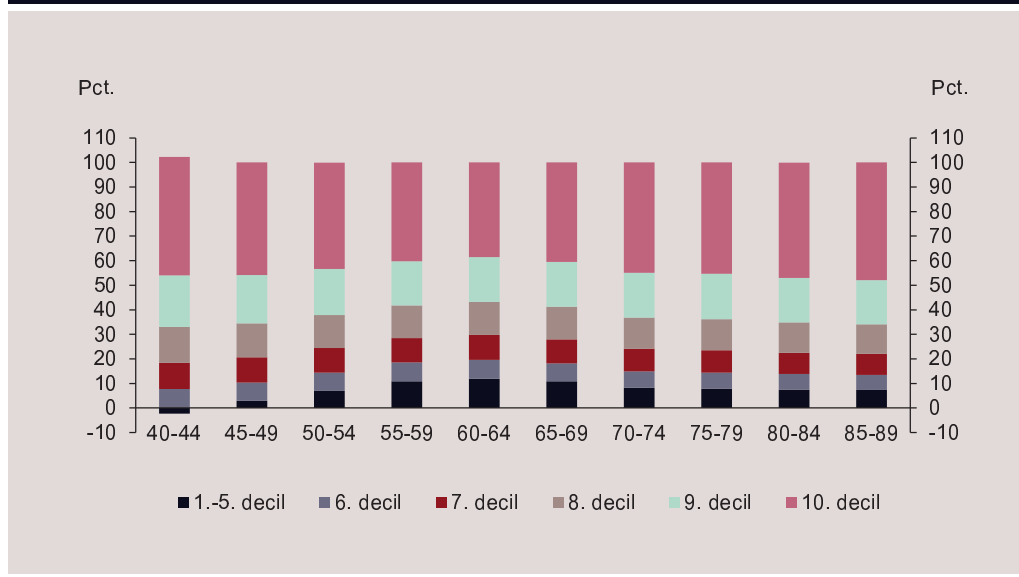
Gini-koefficienten (som typisk anvendes til måling af indkomstforskelle) er ikke en velegnet indikator til at opgøre formueforskelle, da en ikke ubetydelig del af befolkningen har negativ formue. I stedet opgøres formueforskellene ved to indikatorer, der begge tager udgangspunkt i fraktilværdier af formuefordelingen: Dels forholdet mellem 70-pct.-fraktilen og 30-pct.-fraktilen (F70/F30), dels forholdet mellem 90-pct.-fraktilen og 50-pct.-fraktilen (medianen) (F90/F50). Indikatorerne måler relative forskelle i formuen og ikke forskellen i absolutte tal.

F70/F30-indikatoren kan siges at måle den *typiske* relative forskel i formuen – idet der sammenlignes formuer for personer med henholdsvis en "moderat høj" og en "moderat lav" formue. F90/50-indikatoren måler derimod forskellen mellem en "høj formue" og den "typiske formue". F70/F30-indikatoren kan i nogle tilfælde være svær at fortolke, når 30-pct.-fraktilen antager lave eller negative værdier. Da dette er tilfældet for forholdsvis mange personer først i 30'erne, vises der som udgangspunkt ikke værdier af indikatorerne for personer under 40 år.

Indikatorerne kan først og fremmest bruges til at sammenligne formueforskelle mellem forskellige delgrupper. Det vil typisk gælde, at jo mere homogen en gruppe er, jo lavere er de nævnte indikatorer, mens mere heterogene grupper vil have høje indikatorværdier.

De relative formueforskelle kan også illustreres ved at betragte fordelingen af den samlede formue på formuedeciler inden for aldersgrupper, *jf. figur 5.4*. I hver af de betragtede aldersgrupper ejer personerne i det øverste formuedecil (dvs. de 10 pct. med de højeste formuer) tilsammen omkring 40-45 pct. af den samlede nettoformue i aldersgruppen. Derimod ejer personerne i de fem nederste formuedeciler (dvs. de 50 pct. med de laveste formuer) tilsammen højst op til ca. 10 pct. af den samlede nettoformue i aldersgruppen.

Figur 5.4. Fordeling af formuen på aldersgrupperede formuedeciler, 2014

Anm.: Decilopdelingen er foretaget for hver aldersgruppe for sig. For gruppen af 40-44-årige er den samlede nettoformue i 1.-5. decil negativ. Toppen af søjlen for denne aldersgruppe ligger derfor over 100 pct., da personerne i de øverste fem formuedeciler tilsammen ejer mere end 100 pct. af gruppens nettoformue.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

5.2 Formuefordelingen for de 55-59-årige

Gruppen af 55-59-årige er karakteriseret ved i betydeligt omfang at have afsluttet den frivillige, planlagte opsparing, samtidig med at ingen i denne gruppe endnu er begyndt at modtage udbetalinger fra arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger (hvilket først kan ske fra det 60. år). Formueforskellene inden for denne aldersgruppe kan derfor – lidt forenklet – siges at illustrere de "basale" forskelle i befolkningens nettoformuer.

Der er – ikke overraskende – en klar tendens til, at medianformuen for de 55-59-årige vokser med beskæftigelsesgraden samt med uddannelses- og indkomstriveauet, ligesom medianformuen er højere for ejere end for lejere, *jf. tabel 5.2*.

Tabel 5.2. Medianformuer og formuefordeling for 55-59 årige, 2014

	Medianformue	30-pct.-fraktil	70-pct.-fraktil	F70/F30-indikator
Alle 55-59 årige	1.127.200	571.400	1.927.600	3,4
<i>Beskæftigelsesgrad de sidste 18 år</i>				
Op til 20 pct.	90.200	23.400	283.600	12,1
20-40 pct.	249.200	92.400	592.200	6,4
40-60 pct.	412.200	207.200	873.400	4,2
60-80 pct.	669.400	375.800	1.205.200	3,2
80-90 pct.	914.800	537.600	1.492.400	2,8
90 pct. eller højere	1.620.800	1.027.000	2.447.600	2,4
<i>Uddannelseskategori</i>				
Grundskole	655.400	277.200	1.173.800	4,2
Gymnasie	1.261.200	522.400	2.241.400	4,3
Faglært	1.090.000	608.200	1.757.600	2,9
Kort videregående uddannelse	1.684.000	984.600	2.537.600	2,6
Ml.lang videregående uddannelse	1.658.000	1.030.600	2.430.800	2,4
Lang videregående uddannelse	2.816.600	1.779.400	4.192.600	2,4
Uoplyste	146.200	26.200	435.200	16,6
<i>Indkomstdeciler (femårige)</i>				
1. indkomstdecil	144.200	32.400	466.200	14,4
4. indkomstdecil	421.400	170.200	755.400	4,4
7. indkomstdecil	940.200	592.800	1.439.600	2,4
10. indkomstdecil	2.499.600	1.690.200	3.534.600	2,1
<i>Boligform</i>				
Ejer	1.651.000	1.061.000	2.490.400	2,3
Lejer	365.800	122.600	692.000	5,6

Anm.: Medianformuer og fraktilværdier er for hver af delkategorierne opgjort som gennemsnittet for hver af de fem årgange i aldersgruppen for sig (dvs. ikke opgjort for alle fem årgange under ét). Beskæftigelsesgraden er målt over 18-årsperioden 1997-2014, jf. bilag 5.4. Grupperingen på ejere og lejere sker svarende til formueopgørelsen, således at personer med ejendomsformue – herunder også personer med andelsboligformue – kategoriseres som ejere. Indplacering i indkomstdecil er opgjort for hele befolkningen under ét (hvor der er oplysninger om indkomst i alle år).
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Resultatet dækker over en betydelig grad af samvariation mellem de forskellige karakteristika. Således er indkomstniveauet gennemgående højere, jo højere beskæftigelsesgraden og uddannelsesniveaue er.

Samtidig er der en tilsvarende klar tendens til, at de relative forskelle i nettoformuen – målt ved F70/F30-indikatoren – er *aftagende* med beskæftigelsesgraden samt med uddannelses- og indkomstniveauet. De relative formueforskelle er således mindre blandt 55-59-årige med en høj beskæftigelsesgrad, højt uddannelsesniveau og relativt høj indkomst end for alle 55-59-årige (mens de absolutte formueforskelle dog er større), hvilket peger på, at den førstnævnte gruppe er relativt mere homogen.

De 55-59-årige, som har haft en høj beskæftigelsesgrad de seneste 18 år, er typisk placeret højere i formuefordelingen end personer med en lav forudgående beskæftigelsesgrad, *jf. tabel 5.3.*

Tabel 5.3. 55-59-årige efter aldersgrupperet formuedecil og beskæftigelsesgrad i de seneste 18 år, 2014

Fomuedecil	Under ni års oplysninger	Førtidspens.	< 20 pct.	20-60 pct.	60-80 pct.	80-90 pct.	90-100 pct.	Alle
----- Pct. -----								
1.-2.	76,5	55,9	72,1	46,3	24,8	16,0	5,8	20
3.-4.	9,1	19,5	10,0	25,1	32,4	29,9	16,4	20
5.-6.	4,3	10,9	7,8	12,7	19,1	23,4	23,2	20
7.-8.	3,7	7,9	5,1	8,8	13,4	17,1	26,4	20
9.-10.	6,5	5,8	5,0	7,0	10,4	13,5	28,2	20
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal	4.200	46.800	7.000	23.100	34.600	34.500	206.100	356.300
Andel (pct.)	1,2	13,1	2,0	6,5	9,7	9,7	57,8	100

Anm.: Førtidspensionister er ikke underopdelt efter historisk beskæftigelsesgrad. Personer med under ni års oplysninger omfatter primært nyligt indvandrede, *jf. bilag 5.4.*
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Af de i alt knap 58 pct. af de 55-59-årige, som har haft en beskæftigelsesgrad over 90 pct., er en ikke ubetydelig andel dog placeret i den nederste del formuefordelingen. Også personer med en høj beskæftigelsesgrad kan have haft en relativt lav indkomst (hvilket blandt andet kan afspejle uddannelsesniveauet), og nogle har ikke eller kun i begrænset omfang været omfattet af arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger eller foretaget individuel pensionsopsparing.

Nogle af personerne med en lav (personlig) formue og høj beskæftigelsesgrad er desuden gift eller samlevende med en person, der har en betydelig formue, dvs. hvor parret tilsammen har en anseelig formue, *jf. boks*

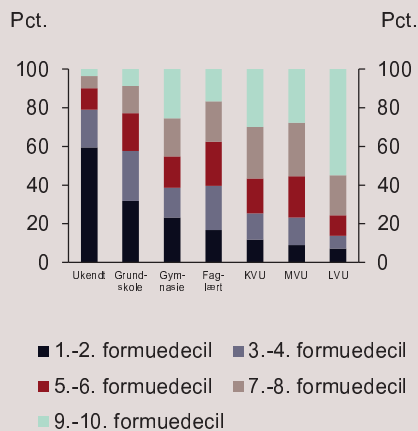
5.1. Endelig afspejler resultatet i nogen grad også, at nogle af personerne i gruppen har en forholdsvis stor bruttogæld – ofte på 1 mio. kr. eller mere – mens pensionsformuen har et mere "typisk" niveau. En placering i de laveste formuedeciler er således ikke nødvendigvis udtryk for en lav pensionsopsparing eller for et lavt niveau af bruttoaktiver.

Blandt de forholdsvis få 55-59-årige med en relativt lav historisk beskæftigelsesgrad er der også personer, som er placeret højt i formuefordelingen. Det kan blandt andet afspejle arv eller anden formue, som ikke direkte er resultatet af egen arbejdsindsats.

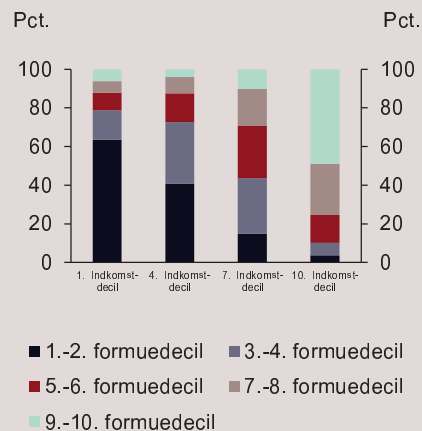
Hovedparten af de 55-59-årige med en lang videregående uddannelse er placeret i de to øverste formuedeciler, jf. figur 5.5. Omvendt er 55-59-årige med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse gennemgående placeret i de nederste formuedeciler. Det samme gælder i endnu højere grad personer med ukendt uddannelse, dvs. især personer, der er nyligt indvandrede.

55-59-årige fordelt efter aldersgrupperet formuedecil og uddannelse eller indkomst, 2014

Figur 5.5. Opdelt efter uddannelse

Figur 5.6. Opdelt efter indkomstdecil (5-årig indkomst)

Anm.: Opdelingen på femårige indkomstdeciler er baseret på gennemsnittet af personernes ækvivalerede disponible indkomster i femårsperioden 2010-14. Kun personer med registreret indkomst i alle år indgår i fordelingen. KVV, MVU, LVU angiver hhv. kort, mellemlang og lang videregående uddannelse.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

55-59-årige, der de seneste fem år har haft en høj indkomst, er typisk placeret højt i formuefordelingen, mens 55-59-årige med et relativt lavt indkomstniveau de seneste fem år typisk er placeret lavt i formuefordelingen, *jf. figur 5.6*. En lille andel af de 55-59-årige med relativ høj indkomst er placeret i de nederste formuedeciler, herunder personer med en negativ nettoformue, hvoraf en stor del er selvstændige. Det skal ses i sammenhæng med, at formueopgørelsen for selvstændige ikke omfatter egenkapital i virksomheden.

5.3 Sammenhæng mellem nettoformue og baggrundskarakteristika

I dette afsnit illustreres sammenhængen mellem nettoformue og henholdsvis beskæftigelsesgrad, uddannelsesniveau, indkomst og boligform for alle aldersgrupper fra 30 år til folkepensionsalderen.

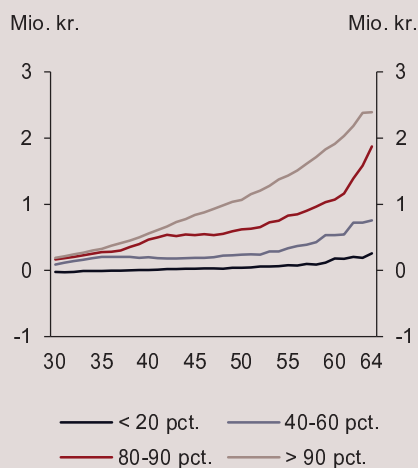
Sammenhæng mellem nettoformue og arbejdsmarkedstilknøytning

Jo højere vedvarende beskæftigelsesgrad, jo højere medianformue, *jf. figur 5.7*. Medianformuen for personer, som har haft en beskæftigelsesgrad på over 90 pct. gennem de sidste 18 år – dvs. den del af befolkningen, der har været i fuld eller næsten fuld beskæftigelse de sidste 18 år – er således markant højere end medianformuen for grupper med et mindre beskæftigelsesomfang.

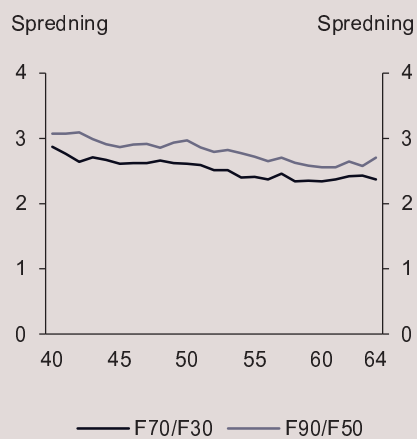
Formueforskellene for personer med en beskæftigelsesgrad over 90 pct. er svagt faldende med alderen, *jf. figur 5.8*. Både F70/F30- og F90/F50-indikatoren ligger i intervallet 2-3, hvilket er noget mindre end for befolkningen som helhed, *jf. figur 5.3 ovenfor*. Det er et udtryk for, at gruppen med høj beskæftigelsesgrad er mere homogen end befolkningen i de erhvervsaktive aldre som helhed.

Medianformue og formueforskelle efter alder og beskæftigelsesgrad de sidste 18 år, 2014

Figur 5.7. Medianformue efter beskæftigelsesgrad de sidste 18 år

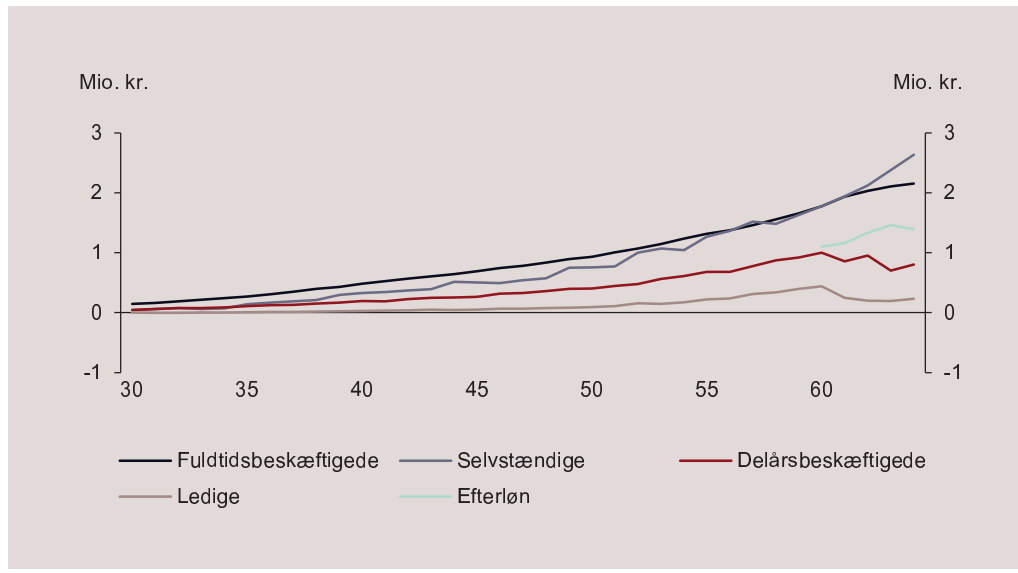
Figur 5.8. Formueforskelle for personer med beskæftigelsesgrad over 90 pct. de sidste 18 år

Anm.: Befolkningen i den erhvervsaktive alder er opdelt efter beskæftigelsesgraden over en 18-årsperiode (1997-2014), jf. bilag 5.4. Opgørelsen omfatter ikke førtidspensionister. Se i øvrigt anm. til figur 5.2 og figur 5.3.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Der er et lignende mønster for sammenhængen mellem formueniveau og tilknytningen til arbejdsmarkedet i 2014 (det aktuelle år), jf. figur 5.9. Medianformuen for fuldtidsbeskæftigede og selvstændige er markant højere end medianformuen for andre grupper, især fuldt ledige mv.

Medianformuen stiger frem til 60-årsalderen for alle de betragtede grupper. Udviklingen fra 60-årsalderen er præget af sammensætningseffekter som følge af, at en del af befolkningen går på efterløn fra dette tidspunkt. Medianformuen for efterlønsmodtagerne afspejler, at 60-61-årige efterlønsmodtagere typisk har en lavere pensionsformue end personer, der venter med at gå på efterløn til det 62. år.

Figur 5.9. Medianformue efter alder og arbejdsmarkedstilknnytning i året, 2014

Anm.: Opdelingen efter arbejdsmarkedstilknnytning er beskrevet i kapitel 2. Opgørelsen omfatter ikke personer over 64 år. Af over-skuelighedsgrunde er nogle grupper udeladt.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

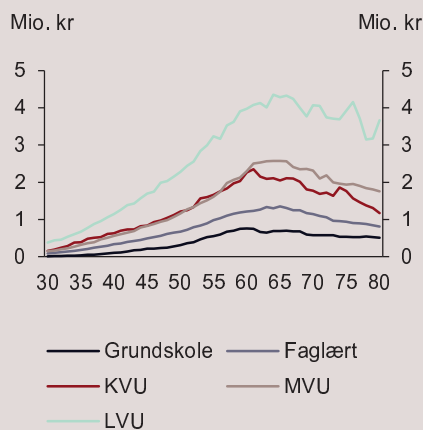
Sammenhæng mellem nettoformue og uddannelsesniveau

Jo højere uddannelsesniveau, jo højere medianformue, jf. figur 5.10. Medianformuen for faglærte er højere end for kortuddannede, mens personer med videregående uddannelse – især personer med lang videregående uddannelse – har væsentlig højere medianformue end faglærte. Forskellene i medianformuerne mellem uddannelsesgrupperne afspejler, at såvel beskæftigelsesgraden som indkomstniveauet typisk stiger med uddannelsesniveauet.

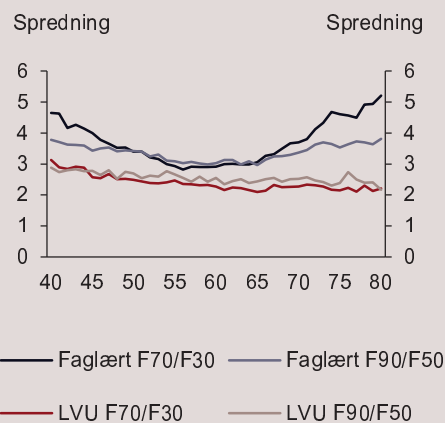
Aldersfordelingen af formuerne afspejler i et vist omfang ændringer i uddannelsesmønsteret over tid, herunder at der er relativt få i de ældre årgange med en lang videregående uddannelse. Derudover afspejler formuerne for de ældre aldersgrupper, at pensionsordningerne først inden for de seneste 10-20 år er blevet fuldt udbygget for flertallet af de faglærte og kortuddannede.

Medianformue og formueforskelle efter alder og uddannelse, 2014

Figur 5.10. Medianformue efter uddannelsesniveau

Figur 5.11. Formueforskelle for faglærte og LVU'ere

Anm.: Personer med gymnasial uddannelse og ukendt uddannelsesgrundlag er af overskuelighedsgrunde ikke medtaget i figuren. KVVU, MVU, LVU angiver hhv. kort, mellemlang og lang videregående uddannelse.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

De relative formueforskelle er mindre for personer med en lang videregående uddannelse end for faglærte, målt både ved F70/F30- og F90/F50-indikatoren, *jf. figur 5.11*.

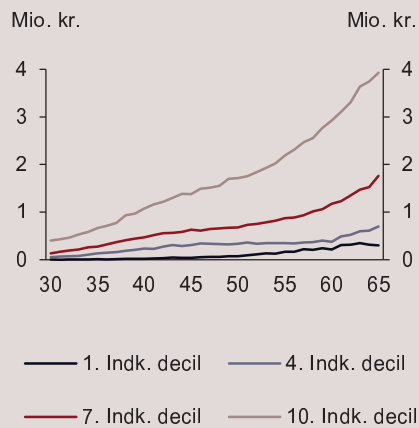
De aldersfordelte formueforskelle for personer med lang videregående uddannelse følger i øvrigt nogenlunde samme mønster som for personer med høj beskæftigelsesgrad (*jf. figur 5.8 ovenfor*), mens de aldersfordelte formueforskelle for faglærte ligner fordelingen for hele befolkningen (*jf. figur 5.3 ovenfor*).

Sammenhæng mellem nettoformue og indkomst

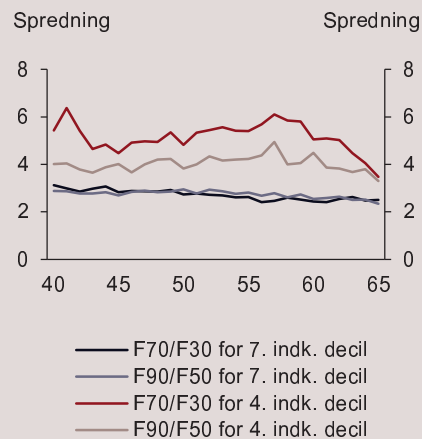
Jo højere en person er placeret i indkomstfordelingen for hele befolkningen, jo højere er denne gennemgående placeret i formuefordelingen, *jf. figur 5.12*. Medianformuen er således for alle aldersgrupper markant højere for personer i 10. indkomstdecil end for personer i de lavere deciler. Sammenhængen mellem nettoformue og indkomst er kun vist frem til folkepensionsalderen, idet indkomsterne for gruppen af pensionister i stort omfang netop vil afspejle de løbende pensionsudbetalinger mv. fra den opsparede formue.

Medianformue og formueforskelle efter alder og indkomst, 2014

Figur 5.12. Medianformue efter indkomstdeciler

Figur 5.13. Formueforskelle for 4. og 7. indkomstdecil

Anm.: Placering i indkomstdecil er baseret på de ækvivalerede disponible indkomster i hele befolkningen og angiver altså ikke decilfordelingen inden for de enkelte aldersgrupper.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

De relative formueforskelle er mindre for personer i 7. indkomstdecil end i 4. indkomstdecil, målt både ved F70/F30- og F90/F50-indikatoren, jf. figur 5.13. De aldersfordelte formueforskelle for personer i 7. indkomstdecil følger overordnet set nogenlunde samme mønster som for personer med høj beskæftigelsesgrad og personer med lang videregående uddannelse

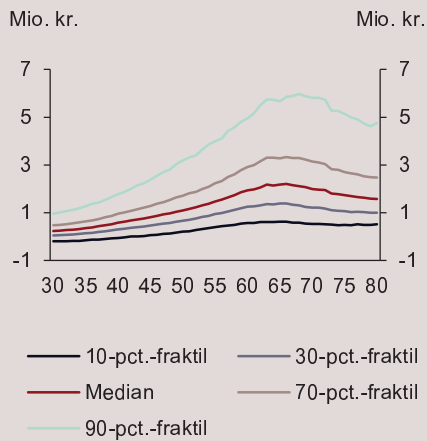
Det bemærkes, at placeringen i indkomstdeciler i figur 5.12 og 5.13 tager udgangspunkt i indkomstfordelingen for hele befolkningen, som samvarierer med alderen og således ikke afspejler decilfordelingen inden for de enkelte aldersgrupper.

Nettoformue for ejere og lejere

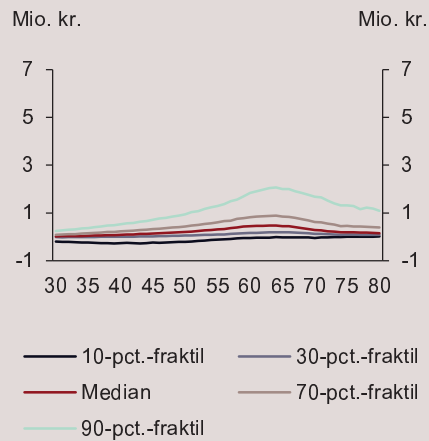
Nettoformuen er gennemgående markant højere for boligejere end for lejere, jf. figur 5.14 og 5.15. Det afspejler blandt andet, at lejere (i sagens natur) ikke har en boligformue, men er mere grundlæggende udtryk for, at ejere generelt har en højere beskæftigelsesgrad og højere indkomster end lejere. Det bemærkes, at ejere typisk har en højere pensionsformue end lejere, også når der tages højde for forskelle i alder, indkomstniveau, beskæftigelsesomfang og uddannelsesniveau, jf. afsnit 5.4 nedenfor.

Formuefordeling efter alder for ejere og lejere, 2014

Figur 5.14. Ejere

Figur 5.15. Lejere

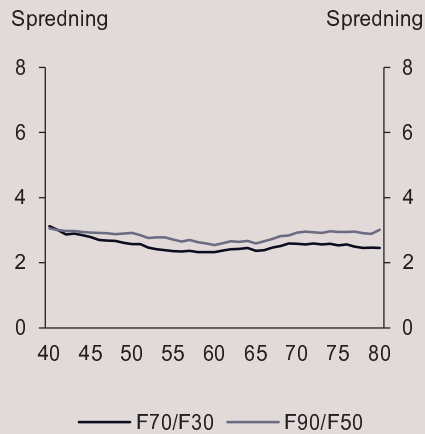

Anm.: Opdelingen på ejere og lejere svarer til formueopgørelsen, idet ejere defineres som personer med ejendomsaktiver. Det betyder, at personer med andelsboligformue her kategoriseres som ejere, hvad de typisk ikke bliver i andre sammenhænge.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

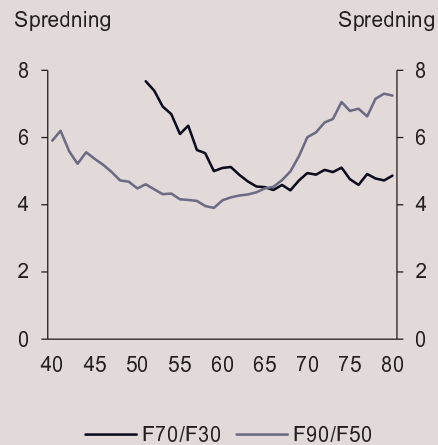
De relative formueforskelle for ejere målt ved F70/F30- og F90/F50-indikatoren er meget stabile på tværs af aldersgrupper og ligger på et lavere niveau end for befolkningen som helhed, jf. figur 5.16. Ejere udgør (formue- og indkomstmæssigt) som helhed en forholdsvis homogen gruppe, navnlig fordi der er relativt få ejere med langvarig svag tilknytning til arbejdsmarkedet.

Formueforskelle efter alder for ejere og lejere, 2014

Figur 5.16. Ejere

Figur 5.17. Lejere

Anm.: I figur 5.17 er F70/30-indikatoren ikke vist for lejere under 50 år, da F30-fraktilen for denne gruppe ligger på et meget lavt niveau, blandt andet fordi relativt mange har negativ nettoformue. Se anm. til figur 5.14 og 5.15.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

De relative formueforskelle for lejere ligger på et betydeligt højere niveau og svinger mere med alderen, *jf. figur 5.17*. Det afspejler, at gruppen af lejere overordnet er væsentligt mere heterogen, idet lejergruppen fx omfatter både personer med høj og med lav beskæftigelsesgrad. Forskellene i ejeres og lejeres formueniveauer afspejler i stort omfang forskelle i andre baggrundskarakteristika.

5.4 Sammensætningen af danskernes formuer

Nettoformuen kan overordnet set opdeles på fire hovedkomponenter, *jf. bilag 5.1*:

- Ejendomsformue (brutto)
- Pensionsformue (opgjort efter skat)
- Finansielle aktiver og
- Samlede passiver

Danskernes samlede bruttoejendomsformue (inklusive værdi af andelsboliger) kan med udgangspunkt i Danmarks Statistiks formuestatistik opgøres til ca. 3.700 mia. kr. i 2014 og udgør dermed isoleret set den største formuekomponent, *jf. tabel 5.4*. Det skal dog ses i lyset af en samlet bruttogæld på ca. 2.500 mia. kr., som i stort omfang afspejler boliglån. Den samlede værdi af pensionsformuen (som er opgjort efter skat) udgør godt 2.300 mia. kr., mens de samlede finansielle aktiver (som kan betragtes som "fri" opsparing mv.) udgør knap 1.100 mia. kr. Fordelingen af den samlede formue på aldersgrupper afspejler i høj grad forskelle i aldersgruppernes størrelse.

Tabel 5.4. Sammensætning af nettoformuen på hovedkomponenter efter alder, 2014

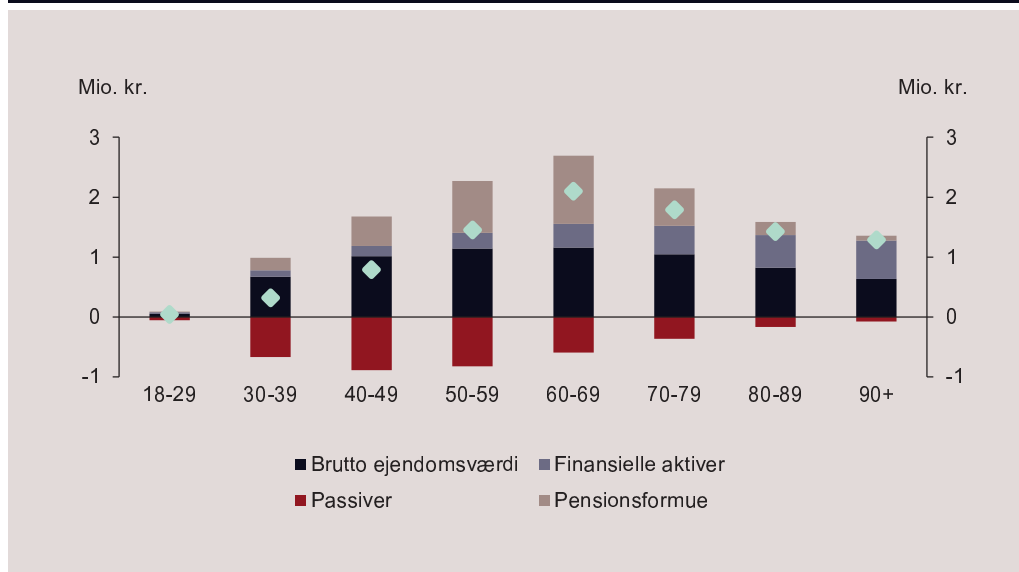
Alder	Ejendomsaktiver (brutto)	Pensionsformue (efter skat)	Finansielle aktiver	Passiver (Gæld)	Nettoformue i alt
	-----Mia. kr.-----				
18-29	105	22	49	-104	73
30-39	457	143	71	-455	216
40-49	818	396	134	-712	635
50-59	858	653	196	-617	1.090
60-69	797	782	274	-409	1.443
70-79	481	287	217	-166	820
80-89	162	43	108	-33	280
90+	27	4	28	-3	55
I alt	3.705	2.330	1.076	-2.498	4.613

Anm.: Se boks 5.1 og bilag 5.1 for en nærmere beskrivelse af formueopgørelsen.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

De *gennemsnitlige* ejendomsaktiver, pensionsformuer og finansielle aktiver stiger med alderen frem til de 60-69-årige, *jf. figur 5.18*. Det bemærkes, at dette delafsnit tager udgangspunkt i *gennemsnittene* for de forskellige formuekomponenter – og ikke medianen i fordelingen, som i forrige afsnit. Det skyldes, at personen med me-

dianformuen – svarende til den typiske nettoformue – ikke nødvendigvis har en typisk formuesammensætning. Derfor benyttes i stedet gennemsnitstal. Gennemsnittene kan dog være påvirket af formueforhold for enkeltpersoner, og derfor vises ikke gennemsnit for enkelte årgange, men for ti årgange under ét.

Figur 5.18. Sammensætning af formuen opdelt på alder, 2014

Anm.: Gennemsnit for aldersgrupperne. De komponenter i søjlerne, der ligger over 0-stregen, summer til de samlede aktiver. Den grønne prik viser niveauet af nettoformuen (de samlede aktiver minus passiver). Se bilag 5.1 for detaljer om sammensætningen af nettoformuen på komponenter.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

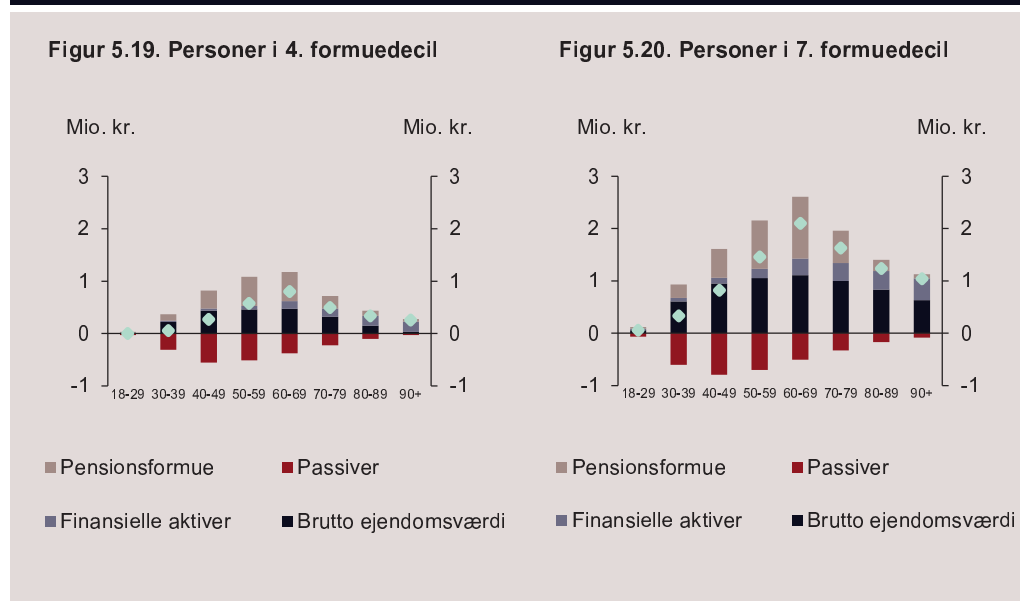
Pensionsformuen er den formuekomponent, der stiger mest gennem de erhvervsaktive år. For de ældre aldersgrupper falder den gennemsnitlige pensionsformue, hvilket afspejler, at pensionsformuen gradvist udbetales i pensionsårene (samt at de ældre generationer generelt har mindre arbejdsmarkedspensioner end de yngre). Den gennemsnitlige ejendomsformue falder også i pensionsårene, men betydeligt langsommere.

De gennemsnitlige finansielle aktiver er derimod højere for de ældre aldersgrupper. Det kan til blandt andet afspejle en generationsmæssig sammensætningseffekt, idet ældre generationer evt. i højere grad har fri opsparing frem for arbejdsmarkedspensioner. Det kan derudover også tilskrives effekten af porteføljeomlægninger – både fordi kapitalpensioner mv. skal hæves senest ved det 75. år (og herefter vil optræde som finansielle aktiver i stedet for som pensionsopsparing), og fordi der ved salg af ejerbolig (og dermed realisering af friværdi i ejendommen) vil ske en reduktion af ejendomsformuen (og evt. restgæld) og en forøgelse af de finansielle aktiver.

Bruttoejendomsformuen er i gennemsnit højere end pensionsformuen i alle aldersgrupper, hvilket dog skal ses i sammenhæng med udviklingen i bruttogælden. Den gennemsnitlige bruttogæld er størst i aldersgruppen 40-49 år og falder herefter, således at den gennemsnitlige bruttogæld er meget lav for personer i folkepensionsalderen, der typisk har afdraget deres bolig­gæld. Det er ikke vist nettoejendomsformuer, fordi det ikke entydigt kan afgøres, hvor stor del af bruttogælden der vedrører bolig.

Personer i henholdsvis 4. og 7. formuedecil har omtrent den samme relative sammensætning på delkomponenter af nettoformuen, jf. figur 5.19 og 5.20. De gennemsnitlige niveauer for såvel aktiver som passiver er markant større i 7. formuedecil end i 4. formuedecil⁶.

Formuesammensætning efter alder og formuedecil, 2014

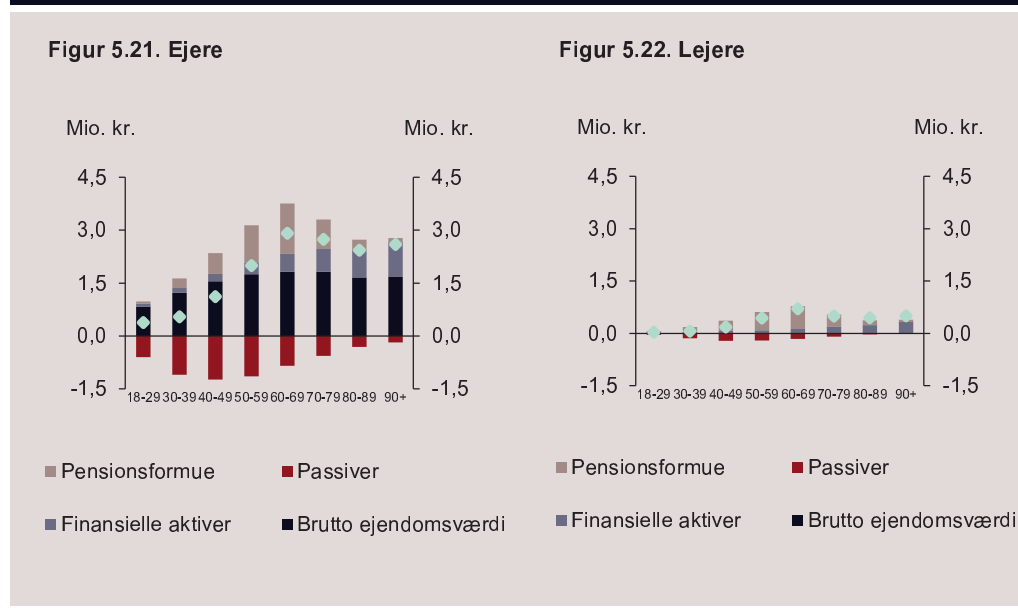
Anm.: Den grønne prik viser niveauet af nettoformuen (de samlede aktiver minus passiver). Se i øvrigt anm. til figur 5.18.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

⁶ Det er ikke undersøgt, om der er væsentlige forskelle i formuesammensætningen i den øvre ende af formuefordelingen (fx 10. formuedecil) eller i bunden af formuefordelingen (fx 1. decil). Formuesammensætningen i 10. formuedecil er sandsynligvis påvirket af formueforhold for de personer, der har de allerhøjeste formuer. Der kan ligeledes være forskelle i de lavere formuedeciler, især 1. og 2. decil, der bl.a. omfatter personer med stor gæld uden en modsvarende (registreret) formue. I denne gruppe er der desuden en del selvstændige, hvorom der bl.a. mangler information om egenkapital i virksomheden, unoterede aktier mv.

Formuesammensætning for ejere og lejere

Ejere har i gennemsnit en markant højere nettoformue end lejere, og der er også betydelige forskelle i formuesammensætningen, da lejere ikke har ejendomsformue, jf. figur 5.21 og figur 5.22. Dertil kommer, at ejere generelt har en større pensionsformue end lejere. Det hænger sammen med, at ejere generelt har en højere beskæftigelsesgrad, højere indkomster og højere uddannelsesniveaue end lejere. Men også når der korrigeres for disse forhold, er der forskelle i pensionsformuerne.

Formuesammensætning efter alder for ejere og lejere, 2014

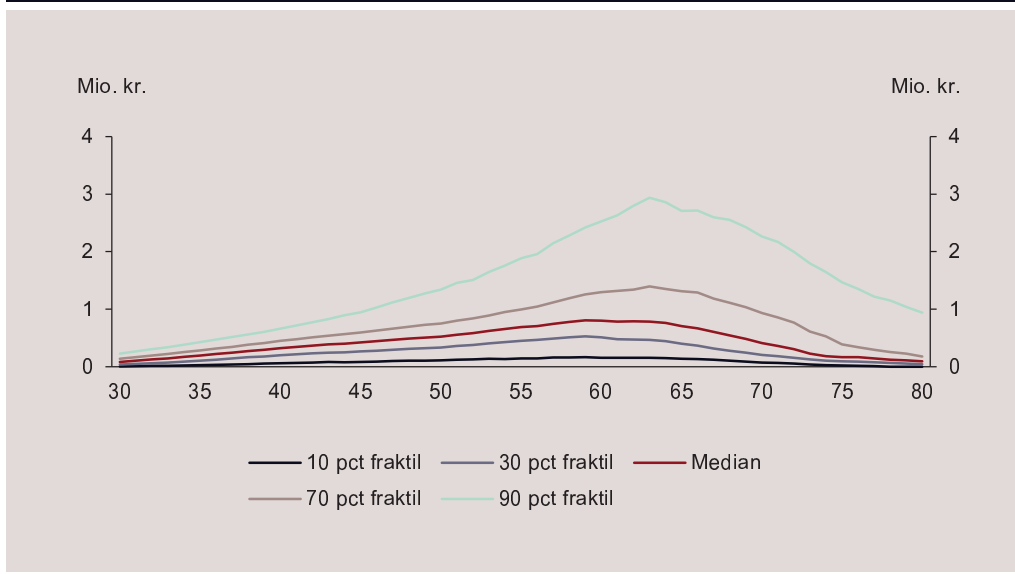

Anm.: Den grønne prik viser niveauet af nettoformuen (de samlede aktiver minus passiver). Se i øvrigt anm. til figur 5.18 samt anm. til figur 5.14 angående opdelingen på ejere hhv. lejere.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Fordelingen af pensionsformue

Pensionsformuen stiger (som nettoformuen) generelt med alderen – frem til omkring efterlønsalderen, hvor nogle trækker sig tilbage og dermed begynder at reducere deres pensionsformue.

I 2014 er medianpensionsformuen for en 30-årig ca. 80.000 kr., og for personer i 60-årsalderen er den ca. 800.000 kr., jf. figur 5.23. Der er i sagens natur ingen personer med en negativ pensionsformue – og næsten alle personer over 30 år har en positiv pensionsformue, for nogle dog alene i form af ATP-opsparring. Blandt personer i 30-årsalderen har relativt mange først for nylig afsluttet deres uddannelse og har derfor ikke nået at opbygge en væsentlig pensionsformue.

Figur 5.23. Pensionsformue opdelt på alder, 2014

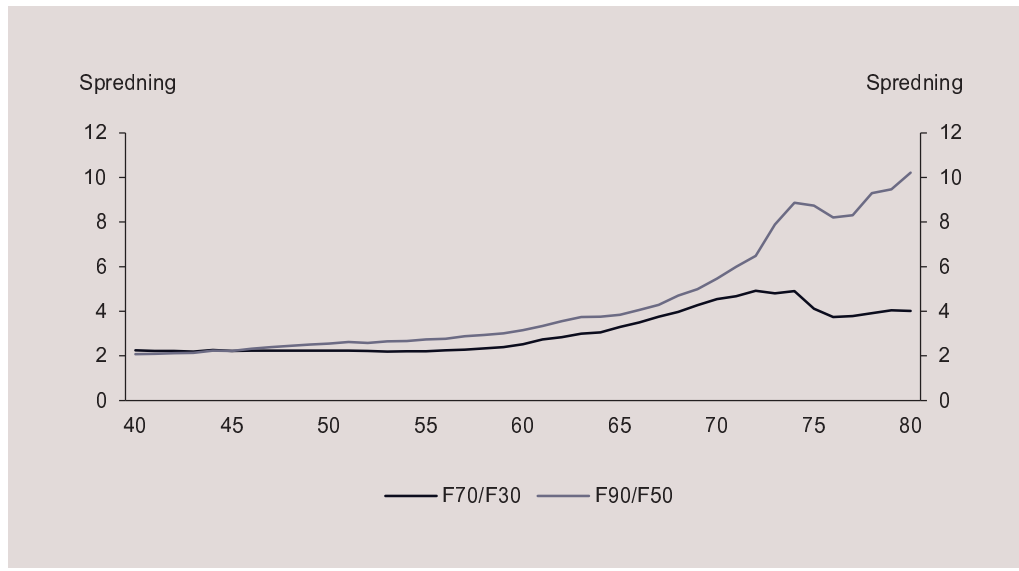
Anm.: Værdien af pensionsformuen er opgjort efter skat (på udbetalingstidspunktet), jf. bilag 5.1.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Aldersfordelingen af pensionsformuen følger omtrent samme mønster som aldersfordelingen af den samlede nettoformue frem til omkring folkepensionsalderen. Herefter falder median-pensionsformuen forholdsvis hurtigt, idet pensionsformuen i sagens natur reduceres, efterhånden som formuen udbetales – modsat fx bruttoejendomsformuen, der typisk ikke reduceres, med mindre boligen sælges. Tendensen forstærkes af, at yngre pensionistårgange gennemgående har været omfattet af pensionsordninger i længere tid end ældre årgange.

De relative forskelle i pensionsformuen målt ved F70/F30- og F90/F50-indikatoren er stort set konstante fra ca. 40 år og op til efterlønsalderen, jf. figur 5.24. For de ældre årgange fremstår forskellene i pensionsformue umiddelbart væsentligt større end for de yngre. Det afspejler dog i nogen grad, at der er forskelle på, hvornår personerne er begyndt at hæve deres pension, og er derudover et udtryk for, at arbejdsmarkedspensionsordningerne ikke har været fuldt udbygget for de ældre generationer⁷.

De her viste relative forskelle i pensionsformue er således ikke et udtryk for, hvor store forskellene i pensionsformuer vil blive fremover.

⁷ Omkring 75-årsalderen reduceres både F70/F30-forholdet og F90/F50-forholdet. For F70/F30-forholdet synes der at være tale om en engangseffekt, idet niveauet er fast ved højere aldre. Engangseffekten kan bl.a. hænge sammen med, at kapitalpensionsordninger (og aldersopsparingsordninger) fra og med 2009 skal hæves ved det 75. år, dvs. at ældre personer ikke kan have denne form for pensionsformue (tidligere var grænsen ved 70 år).

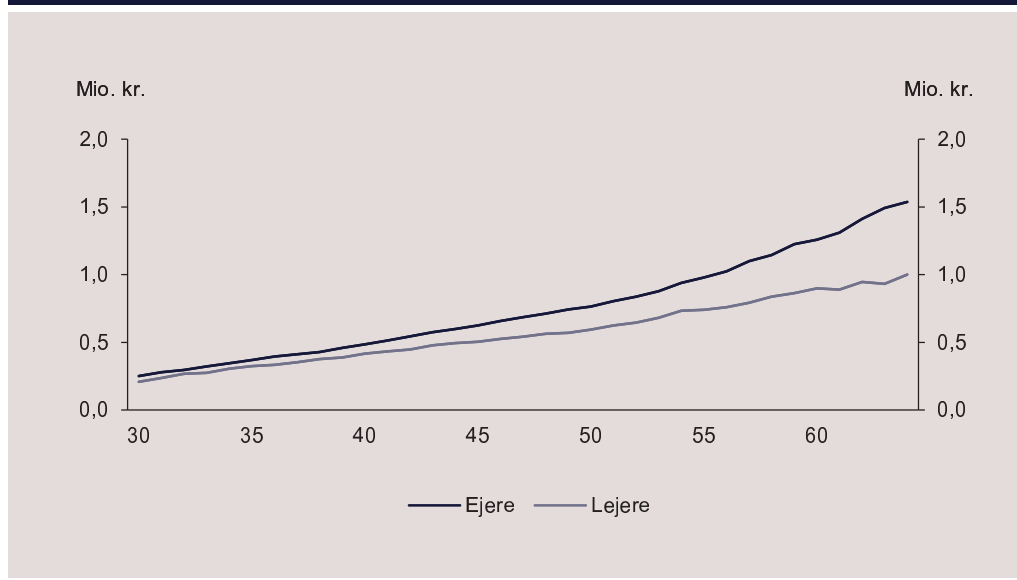
Figur 5.24. Forskelle i pensionsformue efter alder, 2014

Anm.: Se anm. til figur 5.23.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Ejere har som nævnt generelt en højere pensionsformue end lejere, også når der tages højde for forskellene i sammensætningen i de to grupper. Fx er median-pensionsformuen systematisk større for ejere end for lejere også inden for gruppen af personer med en beskæftigelsesgrad over 90 pct. de sidste 18 år, jf. figur 5.25. Det skyldes til dels, at grupperne er forskelligt sammensat med hensyn til indkomst, køn og familieforhold. Men også hvis der forsøges korrigeret for disse forhold, er median-pensionsformuen gennemgående højere for ejere end for lejere.

Figur 5.25. Median-pensionsformuer for personer med beskæftigelsesgrad over 90 pct. de sidste 18 år efter alder, fordelt på ejere og lejere, 2014

Anm.: Se anm. til figur 5.14 om opdeling på ejere hhv. lejere.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bilag 5.1 Definition af formuevariabler

Opgørelsen af formuen er baseret på oplysningerne i Danmarks Statistiks formueregistre. I den senest tilgængelige statistik er der oplysninger om:

- Pensionsformue, inklusive værdi af tjenestemandspensionsordninger mv. – men eksklusive værdi af ”risikoelementer”, dvs. den del af pensionsopsparing, der ”afdækker” betalinger for invalidepension, ægtefællepension o.l. For tjenestemænd med pension under udbetaling er dog inkluderet nutidsværdien af alle fremtidige udbetalinger, inklusive invalidepensionen under udbetaling. Alle formuer er opgjort netto, dvs. med en skønmæssig korrektion for den skat, der skal betales af pensionsudbetalingerne.
- Ejendomsværdier, inklusive værdi af andelsboliger
- Finansiell formue, dog eksklusive værdi af ikke-noterede aktier
- Registreret gæld i realkreditinstitutter, pengeinstitutter mv. samt gæld til det offentlige, der er under inddrivelse.

De væsentligste formueposter, der ikke indgår, er værdi af ikke-noterede aktier, egenkapital i (selvstændig) virksomhed, samt værdi af biler⁸ og andre varige forbrugsgoder, kunst, indbo o.l.

Som følge af disse forhold skal der udvises forsigtighed ved en sammenligning af formueniveauer for selvstændige og til dels også for førtidspensionister.

Pensionsformuer

Opgørelsen af pensionsformue er baseret på oplysninger fra de enkelte pensionskasser, pengeinstitutter mv. samt ATP og LD, som fra og med 2015 årligt indberetter til Nationalbanken. De indberettede oplysninger omfatter både pensionsordningernes værdi samt eventuelle andele i kollektiv bonus mv. Der er foretaget separate indberetninger til Danmarks Statistik om personer, der får udbetalt eller har ret til tjenestemandspension, og Danmarks Statistik har på basis af dette beregnet værdien af disse rettigheder. Der kan dog mangle information om enkelte personer med ret til kommunal tjenestemandspension.

For at gøre opgørelsen af formuen i pensionsordninger sammenlignelig med andre former for formue, er pensionsformuen omregnet til en nettoværdi, idet det er lagt til grund, at der skal betales 40 pct. i skat af pensionsbeløbene (dog ikke af de i 2013 introducerede opsparingsordninger). Satsen er den, der anvendes til opgørelsen af afgift på hævnning af kapitalpension mv., mens skattesatsen for andre typer af pensionsordninger vil af-

⁸ Danmarks Statistik har opgjort værdi af bilformuerne på individniveau for 2013 og i nogle af de foregående år, men som følge af tekniske problemer indgår på redaktionstidspunktet ikke oplysninger om bilformuen ultimo 2014.

hænge af individuelle forhold og ikke kan opgøres præcis. Omregningen er således noget approksimativ. Metoden anvendes af Danmarks Statistik. De samlede resultater er næppe meget følsomme over for den konkrete anvendte "skatteprocent", selv om det forhold, at udbetalinger af private pensioner og kapitalafkast fører til aftrapning af den sociale pension, komplicerer billedet, *jf. også nedenfor*.

Ejendomsværdi

Ved beregningerne indgår de af Danmarks Statistik opgjorte "aktuelle markedsværdier" af ejendomme. Disse afviger generelt fra de aktuelle vurderinger, som er lagt til grund for opgørelsen af imputeret lejeværdi (som indgår i den beregnede disponible indkomst, *jf. kapitel 2*). Der er foretaget alternative beregninger, hvor ejendomsformuen indgik med "vurderingsværdien", hvilket dog ikke har stor betydning for resultaterne.

Finansiel formue (og gæld)

Som udgangspunkt benyttes de oplysninger om finansiel formue og gæld, som er indberettet til SKAT fra pengeinstitutter mv., herunder Værdipapircentralen. I forhold til Danmarks Statistiks opgørelse er der enkelte forskelle, der beror på, at indberetningerne vedrørende nogle "nye" formuekomponenter (der ikke er indgået i de personbaserede indkomst- og formueregistre) ikke er medtaget i opgørelsen. Forskellene vedrører blandt andet investeringsfondskonto mv. Danmarks Statistik medregner et estimat for indestående på opspæringskonti for selvstændige (i virksomhedsordningen), baseret på årsopgørelserne for perioden 1987-2014.

Formueelementer, der kunne være medregnet

Principielt kunne der også være indregnet den værdi, der implicit ligger i rettigheden til en fremtidig folkepension og boligydelse mv. Det må antages, at personer i den erhvervsaktive alder med relativt lav indkomst som følge af folkepensionen sparer væsentlig mindre op til pension end personer med relativt høj indkomst. En medregning af værdien af de nævnte rettigheder vil derfor reducere de relative forskelle i formueniveauer i analysen. Effekten forstærkes af, at folkepensionen er indkomstgraderet, hvilket betyder, at værdien af rettighederne er større for personer med lav formue (og dermed lave fremtidige private pensionsudbetalinger) end for personer med høj formue.

Den potentielle aftrapning af social pension kunne alternativt være indregnet via den anvendte marginalskatteprocent af pensionsudbetalingerne, men herved ville man kun få inddraget, at nogle personer ikke får udbetalt (fuldt) pensionstillæg, mens man ikke ville få medregnet værdien af den folkepension, der er årsagen til aftrapningen. Det mest logiske ville i givet fald være at medregne den forventede udbetaling af folkepension, efter indkomstafrapning og skat.

Principielt kunne også medregnes værdien af de enkelte personers "humankapital", dvs. værdien af personernes kapacitet af blandt andet intellektuel og social art, værdier, der på sigt vil give den enkelte et afkast i form af

løn. Jo bedre uddannet, desto højere er værdien af humankapital. Værdien af humankapital vil som udgangspunkt være størst lige efter, at personen er færdiguddannet, og vil derefter aftage i takt med, at personen har færre og færre år tilbage på arbejdsmarkedet, idet humankapitalen noget forsimplet vil kunne opgøres som personens årsløn ganget antallet år, denne kan indtjenes⁹. De yngre årgange vil derfor have en større gennemsnitlig humankapital, så hvis dette formueelement blev medregnet, ville de gennemsnitlige nettoformuer i de enkelte årgange sandsynligvis ligge væsentligt tættere på hinanden.

⁹ Humankapitalen forøges også, i det omfang de enkelte årgange gennemsnitligt set opnår et højere uddannelsesniveau.

Bilag 5.2 Medianformuer og fraktilformuer efter alder

I de fleste årgange op til efterlønsalderen har omkring 10-20 pct. negativ formue, dvs. nettogæld. Samtidig er der forholdsvis store absolutte forskelle i formueniveauerne mellem aldersgrupperne i den øverste del af formuefordelingen. Således har 10 pct. af de 60-årige en formue på ca. 4,2 mio. kr. eller mere, mens 10 pct. af de 30-årige har en formue over ca. 600.000 kr., *jf. tabel 5.2.A.*

Tabel 5.2A. Fraktilformuer og formueforskelle efter alder, 2014

Alder	Percentil	Percentil	Percentil	Percentil	Percentil	F70/F30	F90/F50
	10	30	50	70	90		
	----- 1.000 kr. -----						
20	-20	4	15	42	124	10,5	8,3
25	-118	-15	18	73	341	-4,9	18,9
30	-197	-5	65	209	618	-41,8	9,5
35	-190	26	174	406	978	15,6	5,6
40	-135	119	359	707	1.478	5,9	4,1
45	-73	205	521	968	1.978	4,7	3,8
50	-14	314	697	1.265	2.629	4,0	3,8
55	47	494	1.006	1.725	3.363	3,5	3,3
60	99	673	1.333	2.269	4.206	3,4	3,2
65	122	685	1.425	2.498	4.741	3,6	3,3
70	72	468	1.159	2.197	4.613	4,7	4,0
75	53	311	910	1.793	3.881	5,8	4,3
80	48	225	749	1.514	3.395	6,7	4,5
85	48	236	741	1.470	3.235	6,2	4,4
90	40	207	656	1.309	3.002	6,3	4,6

Anm.: Tabellen indeholder de tal, der er vist i figur 5.2 og 5.3, dog kun for udvalgte aldre. Indikatorerne for formuevariation (forholdet mellem to niveauer for fraktilformue) er angivet i kursiv, hvis divisoren er meget lav (under 100.000 kr.).

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

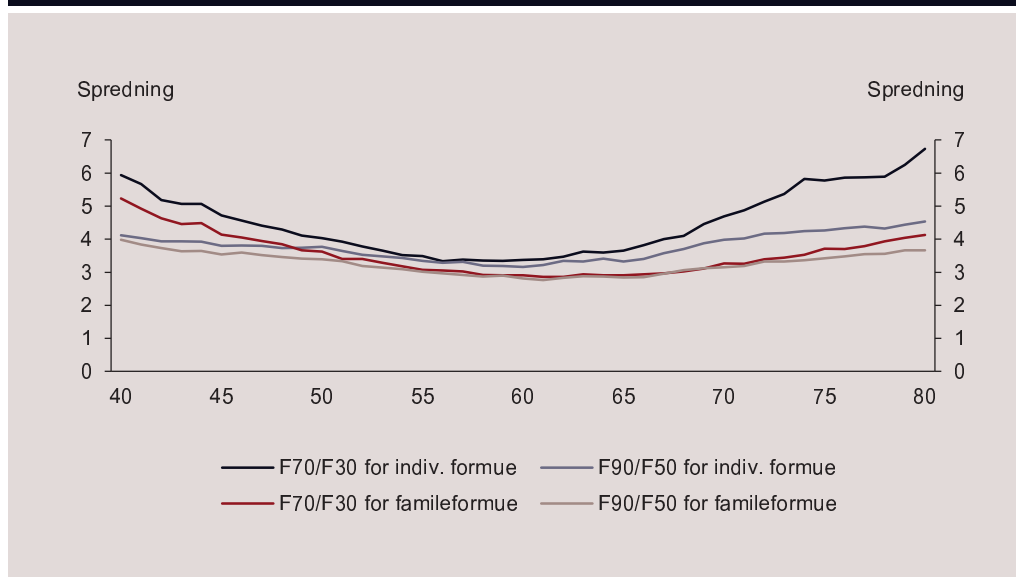
For de yngre årgange, der lige er startet på arbejdsmarkedet, er de relative formueforskelle noget større end for de 40-70-årige, men medianformuen opgjort i kroner er meget lav. De relative formueforskelle er også forholdsvis høje for de ældre generationer, men disse har haft anderledes rammer for opsparingsordninger end de, der gælder nu. Arbejdsmarkedspensionerne var således mindre udbredte for 25 år siden end i dag, så en større del af dagens ældre er uden pensionsformue (ud over ATP), end tilfældet vil være i fremtiden.

Bilag 5.3 Fordeling af formue inden for familien og efter person- og familieforhold

I nogle parfamilier kan de to parter have meget forskellig formue. Det kan fx skyldes, at en af parterne har en betydelig erhvervsindkomst, mens den anden kan have valgt kun at have erhvervsarbejde i begrænset omfang. Forskellene i de individuelt opgjorte formuer for personerne i et sådant par vil ikke være helt retvisende. Det kan derfor (jf. boks 5.2) være relevant at foretage en opgørelse af formuefordelingen, hvor der for personer i par anvendes en gennemsnitlig formue.

Fordelingen af formuerne fordelt på voksne i familien afviger ikke væsentligt fra fordelingen af den individuelle formue, jf. figur 5.3A, især for de yngste årgange¹⁰. For de ældre årgange er forskellene noget større i absolutte tal, men dog relativt lav i forhold til niveauerne.

Figur 5.3A. Betydningen af formuedefinition: Individuel formue hhv. familieformue, 2014

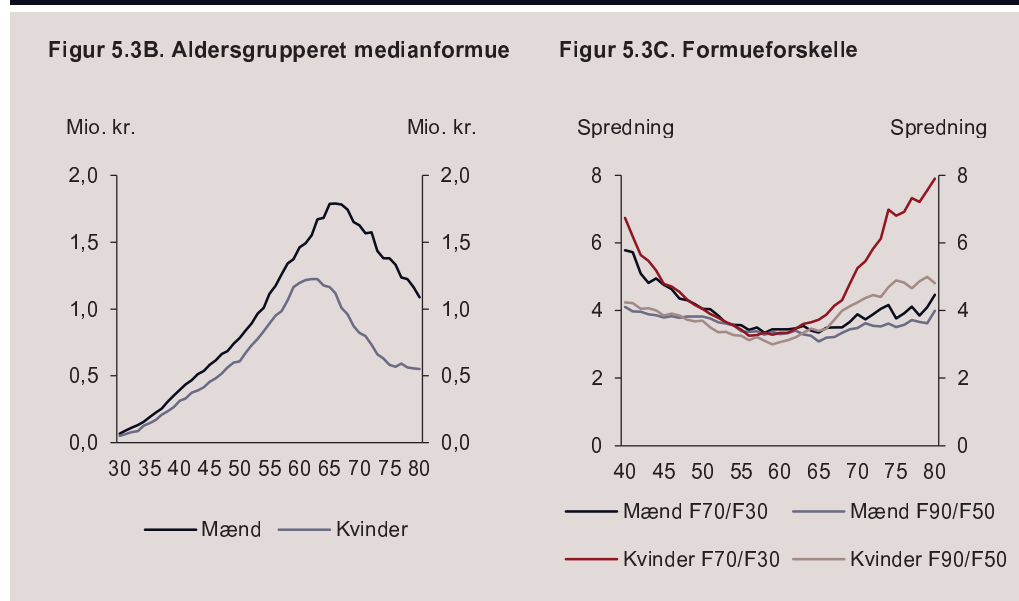
Anm.: Se anm. til figur 5.2 og figur 5.3.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

¹⁰ Opgørelsen er præsenteret i en variant, hvor de enkelte personer i par er indplaceret efter gennemsnitsalderen for de to voksne i parret. Alternativt kunne personerne indplaceres efter deres egen alder (og gennemsnitsformuen), men formuen varierer som vist med alder, hvilket ville bidrage til en vis aldersbetinget variation i gennemsnitsformuen via alderen på ægtefællen eller samleveren. Forskellen på en sådan opgørelse og den viste er dog meget begrænset, bortset fra for de ældre årgange.

Den mest markante forskel er, at formuen for 90-pct.-fraktilen omkring folkepensionsalderen målt ved familie-gennemsnittet ligger ca. 400.000 kr. lavere end målt individuelt. Det afspejler, at en del personer med høj formue er gift eller samlevende med en person med en væsentligt lavere formue. Det indebærer også, at formueniveauet i de lavere fraktiler er lidt højere målt ved familie-gennemsnittet end ved individuelle formuer.

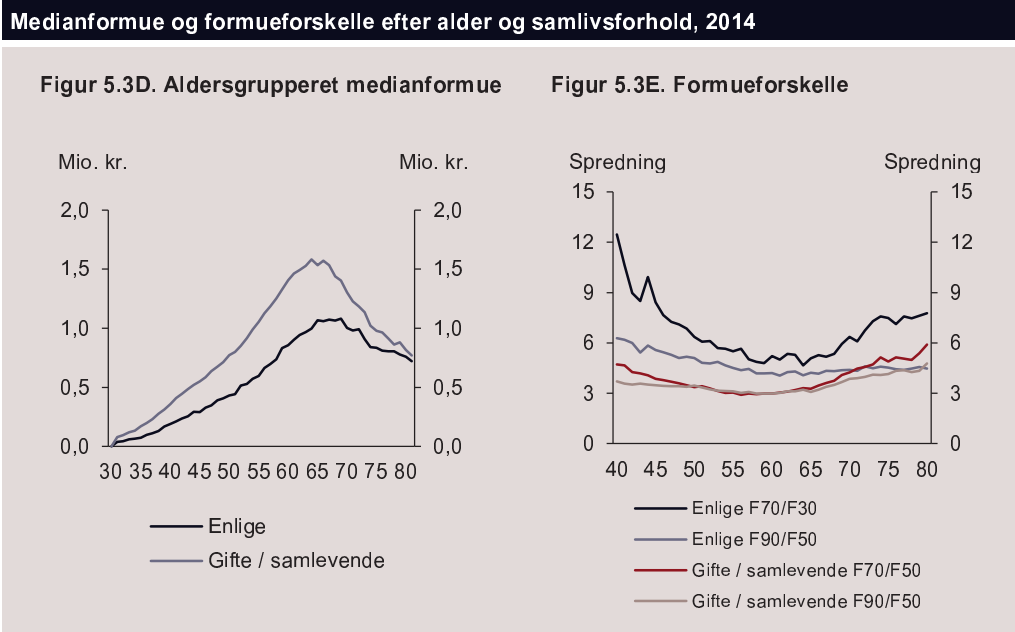
Forskellene i formueniveauer i parfamilien afspejler blandt andet, at der generelt er forskelle i formueniveauet for mænd og kvinder. I de ældre generationer er medianformuen for mænd således omkring dobbelt så høj som medianformuen for kvinder, jf. figur 5.3B. Mænds formue er også størst for yngre årgange, men forskellene er mindre. Det afspejler blandt andet, at kvinder i de ældre generationer gennemgående har haft en kortere periode som erhvervsaktive og gennemsnitligt set har haft lavere løn end mænd. Disse forhold afspejler sig også i, at formueforskellene er større for kvinder end for mænd – især i de ældre aldersgrupper og især for F70/F30-indikatoren, jf. figur 5.3C.

Medianformue og formueforskelle efter alder og køn, 2014

Anm.: Se anm. til figur 5.2 og figur 5.3.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Formuen varierer også med familieforhold: Gifte og samlevende har således en højere medianformue end enlige, jf. figur 5.3D. Det kan i nogen grad ses som udtryk for samvariation, fx er andelen af enlige, der er ejere, lavere end andelen af gifte eller samlevende, der er ejere, ligesom enlige i gennemsnit har en lidt dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet end gifte og samlevende.

Anm.: Se anm. til figur 5.2 og figur 5.3.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

De relative formueforskelle er derfor større for enlige end for gifte og samlevende, *jf. figur 5.3E*. For de enlige er forskellene noget større end for befolkningen som helhed, mens variationerne for gifte og samlevende er på niveau med befolkningen som helhed.

Bilag 5.4 Arbejdsmarkedstilknøytning over en periode på 18 år

For hvert år i perioden 1997-2014 er arbejdsmarkedstilknøytningen for den enkelte person opgjort med udgangspunkt i oplysninger om ATP-indbetalinger, indkomst fra selvstændig virksomhed mv. Opgørelsen benyttes til dels de principper, der anvendes ved kategoriseringen af personer efter arbejdsmarkedstilknøytning i det enkelte år, men har primært fokus på arbejdsomfang, også for personer, der har en mere marginal tilknøytning til arbejdsmarkedet, fx studerende.

Hovedprincippet for opgørelsen af arbejdsomfang i det enkelte år er som følger:

For lønmodtagere (personer med lønindkomst, hvoraf der er indbetalt ATP-bidrag) opgøres arbejdsomfanget med udgangspunkt i det normerede ATP-bidrag. Det kan betyde, at personer med et arbejdsomfang lidt under fuldtidsniveau kategoriseres som beskæftigede i fuldt omfang. Der korrigeres dog i de tilfælde, hvor det fremgår, at en person modtager supplerende dagpenge, og der korrigeres for efterlønsmodtagere, hvor der som udgangspunkt vil være registreret en faktisk arbejdstid i registret med beregningsgrundlaget for efterlønsudbetalingen. Perioder med støttet beskæftigelse indgår i opgørelsen.

For personer, der modtager honorarindkomst e.l., har indkomst af selvstændig virksomhed, herunder personer med indkomst som medarbejdende ægtefælle, fastsættes arbejdsomfanget som "fuldtids", hvis indkomstniveauet overstiger det beløb, der svarer til det maksimale beløb, der kan overføres til en medarbejdende ægtefælle (ca. 230.000 kr. 2014-niveau). Er indkomsten mindre, fastsættes arbejdsomfanget som forholdet mellem indkomsten og den nævnte grænse. Er indkomsten negativ eller 0, fastsættes arbejdsomfanget til 0.

For personer, der har indkomst både som lønmodtager og selvstændig mv., lægges til grund, at arbejdsomfang som selvstændig mv. kan supplere et lavt arbejdsomfang (op til fuldtidsniveau), men ikke over et fuldtidsniveau.

Sådanne opgørelser foretages for hvert år i perioden 1997-2014. Herefter beregnes gennemsnittet for hele perioden som et simpelt gennemsnit af arbejdsomfanget i hvert af de år, hvor der foreligger en registrering, og der beregnes et (simpelt) gennemsnit af disse tal, der kan indplaceres i et interval, jf. fx tabel 5.3. Personer, der er overgået til førtidspension, grupperes dog for sig, selv om der i princippet kunne opgøres et faktisk gennemsnit for disse. Der beregnes heller ikke en gennemsnitlig arbejdsmarkedstilknøytning for personer i folkepensionsalderen.

Hvis der kun foreligger registreringer af arbejdstid for otte år eller mindre, placeres personerne i en gruppe for sig, da man for denne gruppe personer ikke ville kunne opgøre en arbejdsmarkedstilknøytning, der er sammenlignelig med opgørelsen for resten af befolkningen. Personer under 26 år indgår i gruppen, hvorom der højst er oplysninger om arbejdsmarkedsdeltagelse i otte år, men der vises i øvrigt generelt ikke tal vedrørende delgrupper for personer under 30 år. Der foretages heller ikke opgørelser efter arbejdsmarkedstilknøytning over en 18-årsperiode for personer i folkepensionsalderen.

6. Den økonomiske tilskyndelse til beskæftigelse

Der er belæg for, at den økonomiske gevinst ved at være i beskæftigelse frem for at være på overførselsindkomst har betydning for celtagelsen på arbejdsmarkedet (se fx De Økonomiske Råd, *Dansk Økonomi, Efterår 2008*). Jo større gevinst, desto højere sandsynlighed for beskæftigelse. Økonomiske incitamenter til beskæftigelse kan således benyttes som beskæftigelses- og skattepolitiske pejlemærker og har spillet en central rolle i forbindelse med økonomiske reformer og politiske aftaler de seneste år. Det er regeringens mål yderligere at forbedre de økonomiske incitamenter til beskæftigelse, jf. regeringens 2025-plan, *DK2025 - Et stærkere Danmark*.

Et relativt svagt økonomisk incitament til beskæftigelse giver sig udslag i en høj *nettokompensationsgrad*, som angiver forholdet mellem den disponible indkomst som overførselsmodtager og den disponible indkomst som beskæftiget (i procent), eller et lille *forskelsbeløb*, som angiver den absolutte forskel i disponibel indkomst (i kroner). Det kan ikke objektivt afgøres, hvad der for den enkelte udgør et tilstrækkeligt økonomisk incitament til at være i beskæftigelse. Men eksempelvis kan fokuseres på antallet af personer med en nettokompensationsgrad over 80 pct. og antallet med et månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr.

De økonomiske incitamenter til beskæftigelse styrkes markant fra 2013 frem mod 2023. Det skyldes dels skattereformen fra 2012 (som er fuldt indfasnet i 2023), dels JobReform fase I, integrationsydelsen og dagpengereformen fra 2015. Samlet set reduceres antallet med en nettokompensationsgrad over 80 pct. fra 362.000 personer i 2013 til 193.000 personer ved fuld indfasning af de aftalte skatteændringer (2023-regler). Tilsvarende reduceres antallet med et månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr. fra 132.000 personer i 2013 til 48.000 personer med 2023-regler.

Gruppen med en relativt svag økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse består langt overvejende af medlemmer af en arbejdsløshedskasse (forsikrede), som har ret til dagpenge ved ledighed, mens ikke-forsikrede udgør ca. 10 pct. af gruppen. Det skyldes dels, at der blandt de erhvervsaktive er langt flere forsikrede end ikke-forsikrede, dels at dagpengesatsen er højere end overførselsatserne for ikke-forsikrede, herunder kontanthjælp. Hertil kommer, at dagpenge – modsat fx kontanthjælp – tildeles uafhængigt af formue og af en eventuel ægtefælles indkomst.

6.1 Økonomiske incitamenter til beskæftigelse 2013-23

Der findes ikke et eksakt mål for, hvad et "svagt" eller "stærkt" økonomisk incitament er. Det er derfor generelt ikke muligt at afgøre, hvad der for den enkelte udgør et tilstrækkeligt økonomisk incitament til at være i beskæftigelse. Det skyldes blandt andet, at andre faktorer end økonomiske incitamenter har betydning for den enkeltes tilskyndelse til at være i beskæftigelse. Det kan eksempelvis være et ønske om at være selvforsørgende, hensynet til personlig udvikling og karriere, herunder at opnå en større fremtidig indkomst, eller muligheden for socialt samvær med kolleger på en arbejdsplads.

Desuden indebærer rådighedsforpligtelsen og aktiveringsreglerne i dagpenge- og kontanthjælpssystemet, at erhvervsaktive ikke uden videre kan "vælge" at modtage dagpenge eller kontanthjælp som alternativ til at være i beskæftigelse. Andre faktorer, som fx sygdom, kan ligeledes have betydning for, om den enkelte er i beskæftigelse.

Beregningerne tager udgangspunkt i oplysninger om befolkningen i 2013 (det seneste år med registerdata), som fremskrives til 2017-niveau (2017 er sidste år med konjunkturskøn for lønudvikling mv.) og opdateres med relevante lovændringer i perioden. Befolkningens sammensætning på beskæftigede og ledige samt lønforskelle mv. fastholdes imidlertid uændret. Beregningerne kan derfor ikke betragtes som egentlige prognoser, men mere som regelt tekniske fremskrivninger, der viser de isolerede virkninger på nettokompensationsgraden og forskelsbeløbet af de relevante reformer i perioden, *jf. boks 6.1 nedenfor*.

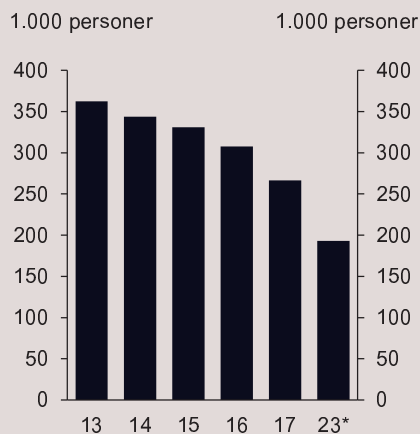
De økonomiske incitamenter til beskæftigelse styrkes markant i perioden 2013-17, målt ved udviklingen i såvel nettokompensationsgraden som forskelsbeløbet. Det skyldes dels skattereformen fra 2012, dels JobReform fase I, integrationsydelsen og dagpengereformen fra 2015. De økonomiske incitamenter til beskæftigelse vil isoleret set styrkes yderligere frem mod 2023 som følge af den fortsatte indfasning af skattereformen fra 2012. Det er alene virkningen på gevinsten ved at være i arbejde af allerede aftalte initiativer på skatte- og overførselsområdet, der indgår i opgørelserne.

Skattereformen fra 2012 omfatter blandt andet en forhøjelse af beskæftigelsesfradraget og indførelsen af et særligt beskæftigelsesfradrag til enlige forsørgere. Det er skatteinstrumenter, der navnlig sigter på at øge gevinsten ved at arbejde. Skattereformen fra 2012 omfatter også en afdæmpet regulering af overførselssatserne i perioden 2016-23, der bidrager til at øge gevinsten ved at være i arbejde. Indførelsen af integrationsydelsen og kontanthjælpsloftet i medfør af JobReform fase I øger gevinsten ved at være i beskæftigelse for personer, der ikke er medlem af en a-kasse (ikke-forsikrede). Endelig indføres med dagpengeaftalen fra 2015 blandt andet op til tre årlige karensdage for dagpengemodtagere med høj ledighed fra 2017, hvilket ligeledes øger gevinsten ved at være i beskæftigelse i forhold til fuldtidsledighed.

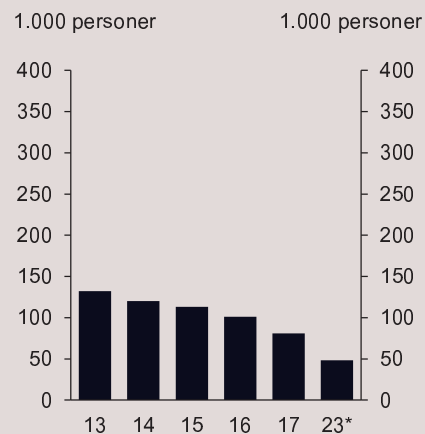
Antallet af personer med en nettokompensationsgrad over 80 pct. skønnes at falde fra 362.000 i 2013 til 265.000 i 2017, svarende til en reduktion på knap 100.000 personer. Frem mod 2023 skønnes den fortsatte indfasning af skattereformen fra 2012 isoleret set at reducere antallet med yderligere knap 75.000 personer til i alt 193.000 personer, *jf. figur 6.1.*

Personer med relativt svage økonomiske incitamenter til beskæftigelse

Figur 6.1. Nettokompensationsgrad over 80 pct.

Figur 6.2. Månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr.

Anm.: 2016 er opgjort uden virkning af integrationsydelse og kontanthjælpsloft, mens 2017 er opgjort med helårsvirkning af integrationsydelse og kontanthjælpsloft samt virkning af op til tre årlige karensdage for dagpengemodtagere med høj ledighed. 2023 er opgjort inkl. fuldt indfasede skattereformer fra 2009 og 2012. Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolkningssammensætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013 og omfatter 18-64-årige beskæftigede lønmodtagere, fuldt ledige samt efterlønsmodtagere. Grænse på 2.000 kr. er opgjort i 2017-niveau for alle år.

Note: *) Opgjort i 2017-niveau.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Tilsvarende skønnes antallet af personer med et forskelsbeløb under 2.000 kr. at blive reduceret fra 132.000 i 2013 til 48.000 i 2023, svarende til en reduktion på godt 84.000 personer. Frem mod 2023 skønnes den fortsatte indfasning af skattereformen fra 2012 isoleret set at reducere antallet med et forskelsbeløb under 2.000 kr. yderligere til 48.000 personer, *jf. figur 6.2.*

Den *gennemsnitlige* nettokompensationsgrad reduceres med 2,2 pct.-point i perioden 2013-17 – fra 61,0 pct. i 2013 til 58,8 pct. i 2017 – og reduceres yderligere til 56,6 pct. frem mod 2023, *jf. tabel 6.1.* Det svarer til, at indkomstfremgangen efter skat ved at gå fra ledighed til beskæftigelse i gennemsnit udgør 77 pct. (100/56,6). Men samtidig vil godt 8 pct. have en nettokompensationsgrad på over 80 pct., dvs. en indkomstfremgang efter

skat ved at være i fuldtidsbeskæftigelse i stedet for at modtage indkomstoverførsler på under 25 pct. (100/80), når skattereformen fra 2012 er fuldt indfaset i 2023.

Tabel 6.1. Nettokompensationsgrader, 2013-17 og 2023

	Gnst.	> 80 pct.	> 90 pct.	> 80 pct.	> 90 pct.
	Pct.	----- 1.000 personer -----		----- Andel, pct. -----	
2013	61,0	362	102	15,8	4,4
2014	60,3	344	92	15,0	4,0
2015	60,0	331	86	14,4	3,7
2016	59,8	308	76	13,4	3,3
2017	58,8	267	62	11,6	2,7
2023 ¹⁾	56,6	193	37	8,4	1,6
	Pct.-point	----- 1.000 personer -----		----- Pct.-point -----	
<i>Ændring 2013-17</i>	-2,2	-96	-39	-4,2	-1,7
<i>Ændring 2017-23</i>	-2,2	-74	-26	-3,2	-1,1

Anm.: Se anm. til figur 6.1 og 6.2.

Note: 1) Opgjort i 2017-niveau.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Det *gennemsnitlige* månedlige disponible forskelsbeløb (2017-niveau) øges fra 10.400 kr. i 2013 til 11.100 kr. i 2017 og øges isoleret set med yderligere 600 kr. frem mod 2023, *jf. tabel 6.2*. Samtidig reduceres *andelen* af personer med et månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr. fra 5,8 pct. i 2013 og til 3,5 pct. i 2017. Frem mod 2023 reduceres andelen yderligere til 2,1 pct.

Tabel 6.2. Månedlige disponible forskelsbeløb, 2013-17 og 2023 (grænser i 2017-niveau)

	Gnst. ²⁾	< 1.000 kr.	< 2.000 kr.	< 3.000 kr.	< 1.000 kr.	< 2.000 kr.	< 3.000 kr.
	Kr.	----- Antal, 1.000 -----			----- Andel, pct. -----		
2013	10.400	45	132	247	1,9	5,8	10,8
2014	10.600	40	120	230	1,7	5,2	10,0
2015	10.600	36	113	221	1,6	4,9	9,6
2016	10.800	31	101	202	1,3	4,4	8,8
2017	11.100	26	81	174	1,1	3,5	7,6
2023 ¹⁾	11.700	15	48	128	0,7	2,1	5,6
	Kr.	----- Antal, 1.000 -----			----- Pct.-point -----		
Ændring 2013-17	700	-19	-51	-73	-0,8	-2,2	-3,2
Ændring 2017-23	600	-11	-33	-46	-0,5	-1,4	-2,0

Anm.: Se anm. til figur 6.1.

Note: 1) Opgjort i 2017-niveau.

Note: 2) Månedligt disponibelt forskelsbeløb er i alle år opgjort i 2017-niveau.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Der skønnes at være 174.000 personer med et månedligt disponibelt forskelsbeløb *under 3.000 kr.* (2017-niveau) i 2017, svarende til 7,6 pct. af alle 18-64-årige. Den resterende indfasning af skattereformen fra 2012 bidrager til at reducere antallet til 128.000 personer i 2023 eller 5,6 pct. af alle 18-64-årige. En samlet oversigt over antal personer med forskelsbeløb under forskellige beløbsgrænser (fra 1.000 kr. til 5.000 kr. om måneden) samt nettokompensationsgrader over henholdsvis 80 og 90 pct. fremgår af bilag 6.2.

Reduktionen i antallet af personer med en relativt svag økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse i perioden 2013-23 skyldes blandt andet skattereformen fra 2012, der omfatter en forhøjelse af det almindelige beskæftigelsesfradrag, indførelse af et særligt beskæftigelsesfradrag for enlige forsørgere samt afdæmpet regulering af overførselsindkomsterne i perioden 2016-23.

Skatteelementerne bidrager til at reducere skatten på arbejde og øger dermed den disponible indkomst for personer i beskæftigelse. Ændringer i personskatteelementerne i perioden 2014-23 indebærer isoleret set en reduktion i antallet med en nettokompensationsgrad over 80 pct. på 18.000 personer og en reduktion i antallet med et forskelsbeløb under 2.000 kr. på 11.000 personer, *jf. tabel 6.3*. Den her opgjorte virkning omfatter ikke skatteelementer, der er indfaset i 2013 og tidligere (idet virkningen heraf er indeholdt i opgørelsen for 2013).

Tabel 6.3. Udvikling i antal personer med svag tilskyndelse til beskæftigelse, 2013-23

	Over 80 pct.	Under 2.000 kr.	Under 3.000 kr.
	----- 1.000 personer -----		
2013	362	132	247
Integrationsydelse	-1	0	-1
Kontanthjælpsloft	-7	-2	-3
Karensdage	-18	-8	-12
Skatteelementer 2014-23	-18	-11	-10
Afdæmpet regulering 2016-23	-75	-47	-34
Lønudvikling mv. 2013-17	-51	-16	-59
2023¹⁾	193	48	128

Anm.: Grænser på 2.000 og 3.000 kr. er opgjort i 2017-niveau. Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolknings-sammen-sætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013. De isolerede virkninger afhænger af beregningsrækkefølgen.

Note: 1) Opgjort i 2017-niveau.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Den afdæmpede regulering af overførselsindkomsterne i perioden 2026-23 bidrager isoleret set til at reducere antallet med kompensationsgrader over 80 pct. med 75.000 personer, mens antallet med forskelsbeløb under 2.000 kr. reduceres med 47.000 personer. Den afdæmpede regulering af overførselsindkomsterne, som også var et element i skattereformen fra 2012, medfører generelt, at overførselsindkomsterne vil stige langsommere end lønningerne fra 2016 til 2023.

Indførelsen af integrationsydelsen betyder, at ikke-forsikrede personer med mindre end syv års ophold i Danmark ud af de seneste otte år bliver tildelt integrationsydelse (i stedet for kontanthjælp) ved ledighed. Integrationsydelsen blev indført i 2015 for personer, som har påbegyndt deres ophold i Danmark efter indførelsen, og reglerne blev i 2016 udvidet til at gælde for alle, uanset hvornår opholdet er påbegyndt. Samtidig indføres med JobReform fase I et loft over, hvor meget en kontanthjælpsmodtager samlet set kan modtage i kontanthjælp (herunder uddannelseshjælp og integrationsydelse), særlig støtte samt boligstøtte.

Indførelsen af integrationsydelsen og kontanthjælpsloftet reducerer den disponible indkomst for nogle ikke-forsikrede i tilfælde af ledighed og øger således den gennemsnitlige gevinst ved at være i arbejde for ikke-forsikrede. Integrationsydelsen og kontanthjælpsloftet bidrager isoleret set til at reducere antallet med netto-kompensationsgrader over 80 pct. med knap 7.000 personer, mens antallet med et månedligt disponibelt forskelsbeløb under 2.000 kr. reduceres med ca. 2.000 personer, jf. tabel 6.3. Virkningen på antallet af personer med svag økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse er dermed forholdsvis begrænset. Det hænger sammen med, at ikke-forsikrede i udgangspunktet typisk har relativt stærke økonomiske incitamenter til beskæftigelse.

Det gælder også for faktisk ledige blandt de ikke-forsikrede, når der tages udgangspunkt i skøn over mulig løn, transportomkostninger mv. som beskæftiget.

Med dagpengeaftalen fra 2015 indførtes blandt andet op til tre årlige såkaldte karensdage – dvs. dage, hvor der ikke udbetales dagpenge – for ledige dagpengemodtagere med høj ledighed, gældende fra 1. januar 2017. De tre dagpengekarensdage (ved fuldtidsledighed i et helt år) reducerer isoleret set nettokompensationsgraden for forsikrede. Samlet set reduceres gruppen med en nettokompensationsgrad over 80 pct. med ca. 18.000 personer, og gruppen med månedlige disponible forskelsbeløb under 2.000 kr. reduceres med 8.000 personer.

Fra 2013 til 2017 er den skønnede lønudvikling større end reguleringen af overførselsindkomsterne til ledige mv. (ekskl. afdæmpet regulering fra 2016 til 2023, jf. ovenfor). Det bidrager i sig selv til at øge gevinsten ved at være i arbejde frem for at modtage overførselsindkomst, og reducerer dermed antallet af personer med relativt lave økonomiske incitamentter til beskæftigelse. Lønudviklingen opgøres med udgangspunkt i de seneste skøn fra Finansministeriets Økonomiske Redegørelse, jf. boks 6.1.

Antallet af personer med et månedligt forskelsbeløb under 2.000 kr. med 2023-regler på 48.000 personer er lavere end det hidtidige skøn på 82.000 personer, som var baseret på registerdata for 2012. Det lavere antal skyldes dels, at det opdaterede skøn opgøres i 2017-niveau, mens den tidligere opgørelse var opgjort i 2015-niveau. På grund af en forventning om stigende priser og lønninger er 2.000 kr. i 2017 således *real* mindre værd end 2.000 kr. i 2015. Det bidrager til en reduktion af gruppen med under 2.000 kr. i forskelsbeløb. Herudover medregnes virkningen af indførelse af karensdage for dagpengemodtagere fra 2017, hvilket ikke var medregnet i den tidligere opgørelse. Endelig er metoden til at opgøre virkningen af den afdæmpede regulering af overførselsindkomster fra 2016-23 justeret, så virkningen vurderes at være højere end tidligere, jf. bilag 6.3.

Boks 6.1. Beregningsforudsætninger

De anvendte mål for økonomiske incitamenter til beskæftigelse – nettokompensationsgraden og forskelsbeløbet – kan ikke observeres direkte. Det er beregnede størrelser, der generelt skal fortolkes med forsigtighed. Beregningerne bygger på en lang række forudsætninger og giver ikke nødvendigvis et fuldstændigt dækkende billede af de økonomiske incitamenter, som den enkelte person står overfor. Beregningerne er derimod egnede til at vise, hvordan de økonomiske incitamenter til beskæftigelse overordnet set har udviklet sig over tid, samt hvordan ændringer i skatte- og overførselssystemet mv. isoleret set påvirker incitamenterne.

Beregningen af nettokompensationsgrader og forskelsbeløb er baseret på indkomstoplysninger for 2013, der fremskrives til 2017 med afsæt i statistikbaserede oplysninger og skøn for lønstigninger og satsregulering af overførsler, jf. *Økonomisk Redegørelse, august 2016*. For alle årene fra 2014 til 2017 er opgørelserne af den økonomiske tilskyndelse til at være i beskæftigelse baseret på oplysninger om befolkningssammensætning, herunder fordelingen på beskæftigede og ledige mv. i 2013. Se bilag 6.1 for en uddybning af metode- og datagrundlag.

Ved opgørelsen af den økonomiske tilskyndelse til beskæftigelse i årene efter 2013 genberegnes den disponible indkomst med gældende regler for det pågældende år, mens befolkningssammensætning, personernes arbejdsmarkedstilknudning mv. afspejler forholdene i 2013. Dette svarer til en såkaldt regelteknisk fremskrivning. Det betyder, at beregningerne ikke tager højde for dynamikken på arbejdsmarkedet, herunder ændringer i beskæftigelsesstatus, forfremmelser mv., og hvordan dette samlet set påvirker den samlede vækst i henholdsvis lønindkomster og overførselsindkomster.

Samlet set kan ændringer i befolkningssammensætningen, løndannelsen og konjunktursituation mv. indebære, at den faktiske udvikling i tilskyndelsen til at arbejde for årene efter 2013 kan blive anderledes end beregnet. Beregningerne i kapitlet afspejler således alene de isolerede virkninger af ændrede skatter og overførsler mv., givet at lønindkomsten blandt de omfattede personer i 2013 vokser svarende til det nuværende skøn for den gennemsnitlige udvikling i timelønnen (ekskl. pension) pr. præsteret time, og at overførselsindkomsterne vokser svarende til satsreguleringen (inkl. den afdæmpede regulering i årene 2016-23).

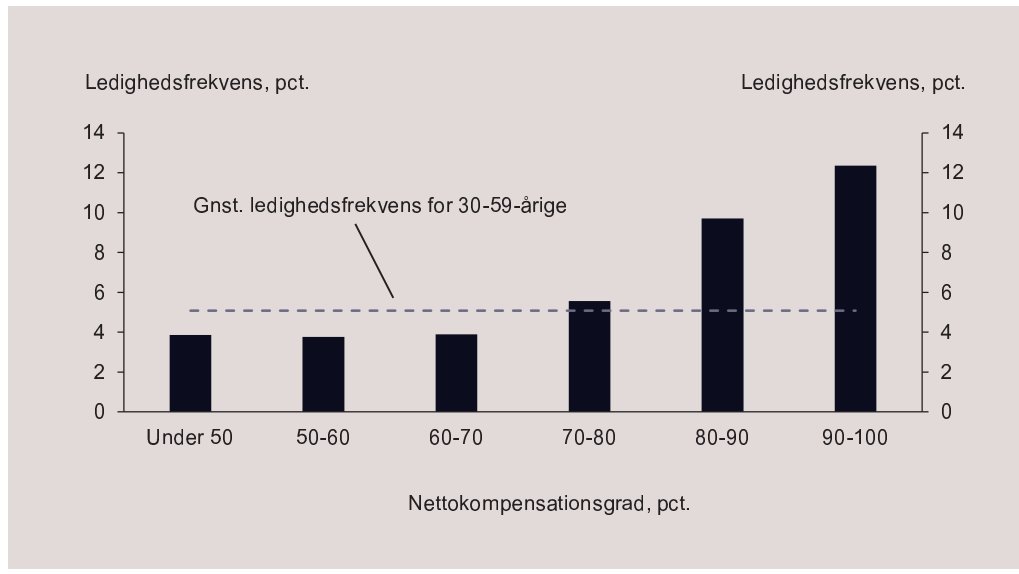
Opgørelserne for årene efter 2013 er derfor ikke egentlige prognoser og skal således fortolkes som "alt andet lige" betragtninger, hvortil der knytter sig betydelig usikkerhed.

6.2 Beskæftigelse og økonomiske incitamenter

Også personer med relativt svage økonomiske incitamenter til at være i beskæftigelse er i langt overvejende grad beskæftigede. Det hænger sammen med, at langt størstedelen af de 30-59-årige er i beskæftigelse i Danmark. Personer med høje nettokompensationsgrader har imidlertid en markant højere ledighedsfrekvens end personer med lave nettokompensationsgrader. Ledighedsfrekvensen for personer med en nettokompen-

sationsgrad over 80 pct. udgør 10-12 pct., mens den gennemsnitlige ledighedsfrekvens for alle 30-59-årige udgør ca. 5 pct. i 2013, *jf. figur 6.3.*

Figur 6.3. Nettokompensationsgrad og ledighedsfrekvens for 30-59-årige i 2013

Anm.: Ledighedsfrekvensen udtrykker antallet af ledige som andel af alle ledige og beskæftigede i sidste uge af november på baggrund af den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS). 18-29-årige er ikke medtaget i opgørelsen, idet alternativet til at modtage overførselsindkomst for disse personer i mange tilfælde ikke vil være beskæftigelse, men uddannelse. Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolknings sammensætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013.
Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

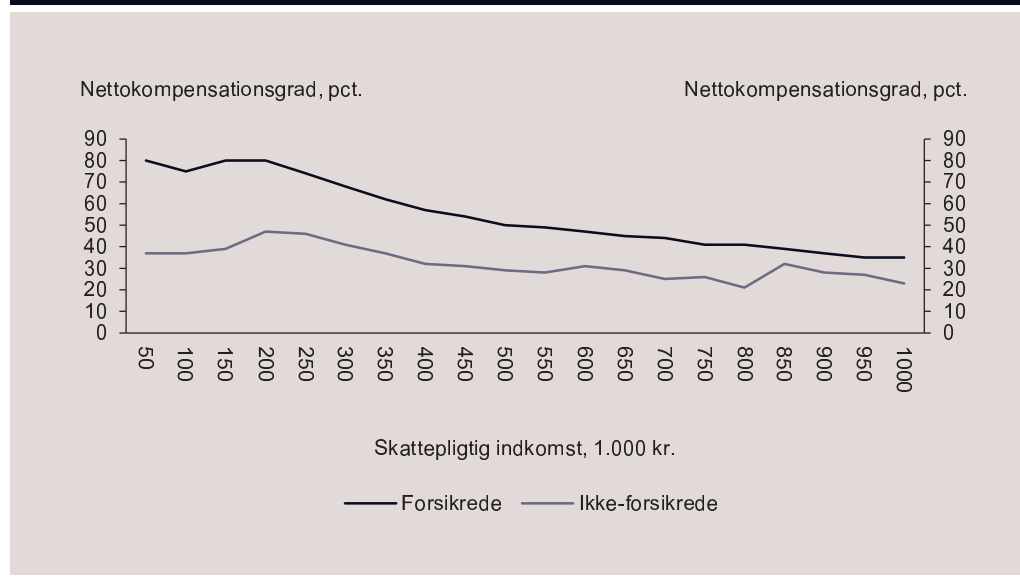
Den observerede sammenhæng mellem ledighedsfrekvens og nettokompensationsgraden er konsistent med, at økonomiske incitamenter påvirker det faktiske beskæftigelsesomfang, men kan også afspejle, at der for grupper med visse karakteristika er tale om en samvariation mellem høj ledighedsfrekvens og høj nettokompensationsgrad. Fx har grupper med et lavt uddannelsesniveau generelt både en relativt høj ledighedsrisiko og en relativt lav timeløn som beskæftiget (og dermed typisk en høj nettokompensationsgrad). Således kan andre forhold end relativt svage økonomiske incitamenter også bidrage til, at gruppen af personer med høje nettokompensationsgrader har en høj ledighedsfrekvens.

Personer, der er medlem af en arbejdsløshedskasse (forsikrede), og dermed modtager dagpenge i tilfælde af ledighed, har generelt en lavere økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse end ikke-forsikrede. Det skyldes blandt andet, at dagpengeniveauet er højere end kontanthjælpsniveauet (kontanthjælp udgør for ikke-forsørgere ca. 60 pct. af dagpengemaksimum) og øvrige ydelser til ikke-forsikrede. Desuden er udbetalingen af dagpenge uafhængig af egen formue og en eventuel ægtefælles indkomst, mens ydelsen til gifte kontant-

hjælpsmodtagere afhænger af ægtefællens indkomst (derudover var der gensidig forsørgerpligt for samlevende kontanthjælpspar i 2014 og 2015).

Nettokompensationsgraden falder generelt med stigende indkomst, jf. figur 6.4. For beskæftigede, som er *forsikrede*, udgør den gennemsnitlige nettokompensationsgrad omkring 74 pct. ved en skattepligtig indkomst på 200.000 kr., men falder til 49 pct. ved en indkomst på 500.000 kr., svarende til et fald på 25 pct.-point. For *ikke-forsikrede* falder den gennemsnitlige nettokompensationsgrad fra 46 pct. ved en indkomst på 200.000 kr. til 28 pct. ved en indkomst på 500.000 kr., svarende til et fald på 18 pct.-point.

Figur 6.4. Nettokompensationsgrad fordelt på skattepligtig indkomst for beskæftigede

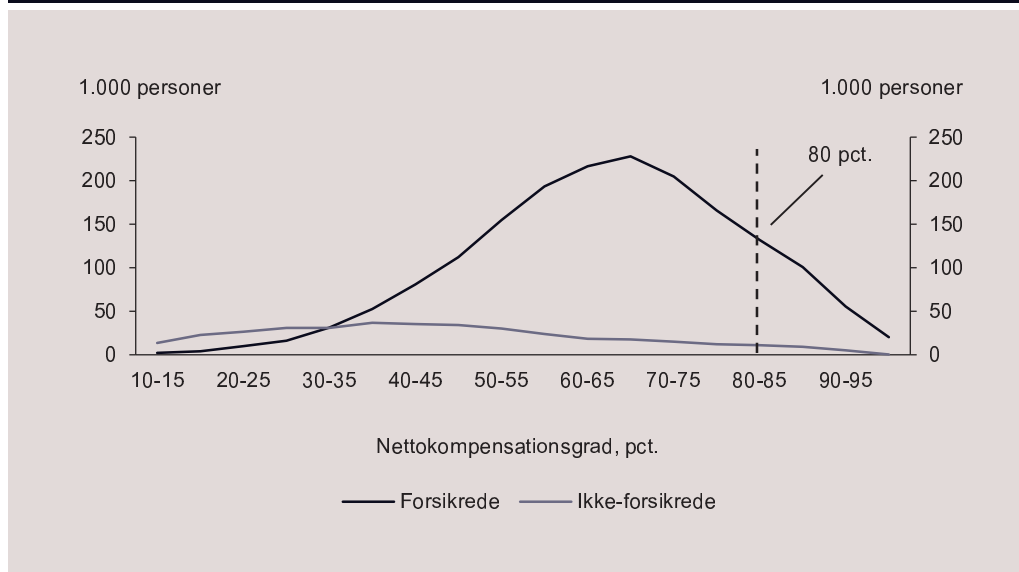
Anm.: 18-64-årige fuldtids-, deltids- og delårsbeskæftigede. Der er medtaget personer, som modtager kontanthjælp, uddannelseshjælp, integrationsydelse eller dagpenge ved ledighed samt ikke-forsikrede personer, som grundet modregningsregler ikke kan modtage nogen ydelse ved ledighed. Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolkningssammensætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Kompensationsgraderne reduceres med stigende indkomst for både forsikrede og ikke-forsikrede, idet faldet dog er størst for forsikrede. Dagpenge kan maksimalt udgøre ca. 220.000 kr. før skat uanset lønindkomstens størrelse, mens maksimum for kontanthjælpen typisk er væsentligt lavere. Personer, som er medlem af en a-kasse, med relativt høje lønninger kan være privat forsikret mod ledighed, hvilket medfører, at *faldet* i nettokompensationsgraden, i takt med at lønindkomsten vokser, kan være overvurderet for forsikrede.

Andelen og antallet med høje nettokompensationsgrader er væsentligt højere for forsikrede end for ikke-forsikrede, jf. figur 6.5. Forsikrede udgør ca. 90 pct. af de knap 362.000 personer, som har en nettokompensationsgrad over 80 pct. i 2013.

Figur 6.5. Forsikrede og ikke-forsikrede fordelt på nettokompensationsgrad

Anm.: 18-64-årige beskæftigede lønmodtagere, fuldt ledige samt efterlønsmodtagere afgrænset til personer med nettokompensationsgrader over 10 pct. og under 100 pct. Der er medtaget personer, som modtager kontanthjælp/uddannelseshjælp, integrationsydelse eller dagpenge ved ledighed samt ikke-forsikrede personer, som grundet modregningsregler ikke kan modtage nogen ydelse ved ledighed. Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolkningssammensætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013. Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Samlet set har ca. 18 pct. af alle forsikrede en nettokompensationsgrad over 80 pct., mens det kun er tilfældet for ca. 7 pct. af alle ikke-forsikrede. Der ses bort fra gruppen af ikke-forsikrede med en nettokompensationsgrad over 80 pct. i det følgende, da det ikke er muligt at opdele gruppen yderligere på grund af analysens stikprøvestørrelse.

Fuldtids- og deltidsbeskæftigede udgør 66 pct. af alle forsikrede med en nettokompensationsgrad over 80 pct., jf. tabel 6.4. Samtidig udgør fuldtids- og deltidsbeskæftigede knap 81 pct. af alle forsikrede erhvervsaktive. Dermed er fuldtids- og deltidsbeskæftigede underrepræsenterede i gruppen med relativt svag økonomisk tilskyndelse til beskæftigelse, svarende til et repræsentativitetsindeks på 82 ($100 \cdot 66 / 81$).

Modsat er *fuldt ledige* overrepræsenterede i gruppen med relativt høje nettokompensationsgrader, idet de udgør godt 5 pct. af gruppen mod kun knap 4 pct. af alle forsikrede. Det svarer til et repræsentativtetsindeks på 138.

Tabel 6.4. Forsikrede personer med nettokompensationsgrad over 80 pct. opdelt på arbejdsmarkedsstatus, 2013

Arbejdsmarkedsstatus	Nettokomp.> 80 pct.	Samlet	Repræsentativtetsindeks
	----- 1.000 pers. -----		
Antal i alt	334	1.889	18
	----- Andel, pct. -----		
Fuldtids- og deltidsbeskæftigede	66	81	82
Delårsbeskæftigede	27	12	230
Fuldt ledige	5	4	138
Efterlønsmodtagere ¹⁾	1	4	35
I alt	100	100	100

Anm.: Repræsentativtetsindekset angiver over/underrepræsentation ift. alle erhvervsaktive (indeks=100: Ingen over-/underrepræsentation). Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolkningssammensætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013.
 Note: 1) Inkl. personer på fleksydelse.
 Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Delårsbeskæftigede, som er personer med både ledighed og beskæftigelse i løbet af året, fylder relativt meget i gruppen med høje nettokompensationsgrader i forhold til deres andel af alle forsikrede (indeks på 230). Der er således relativt mange af de forsikrede personer med høje nettokompensationsgrader, der skifter mellem beskæftigelse og ledighed i løbet af året. Det kan blandt andet skyldes, at den økonomiske gevinst ved at være i beskæftigelse er mindre for denne gruppe end for de fuldtids- og deltidsbeskæftigede.

Bilag 6.1 Data- og metodegrundlag

Ved beregning af nettokompensationsgrader og forskelsbeløb tages udgangspunkt i registeroplysninger for 18-64-årige opdelt på arbejdsmarkedsstatus. Der skelnes konkret mellem fuldt beskæftigede (dvs. fuldtids- og deltidsbeskæftigede), delårsbeskæftigede, fuldt ledige mfl. samt efterlønsmodtagere. Selvstændige, studerende og førtidspensionister mfl. indgår ikke i beregningerne (med mindre de er ægtefæller til den primære personkreds).

For hver person beregnes den disponible indkomst i to hypotetiske situationer, hvor personen henholdsvis er fuldtidsbeskæftiget (beskæftigelsesalternativet) og ledig (overførselsalternativet) i hele det pågældende kalenderår. I beskæftigelsesalternativet bliver den årlige lønindkomst for hver enkelt person fastsat ud fra en årlig arbejdstid på 1.924 (= 37*52) timer, svarende til 52 årlige "arbejdsuger", samt den observerede – eller skønnede potentielle – timeløn. Det svarer til en antagelse om løn under ferie mv.

Hvis der ikke findes oplysninger om en persons aktuelle timeløn – hvilket fx er tilfældet for mange fuldt ledige – fastlægges i stedet en potentiel timeløn ud fra personens eventuelle lønoplysninger fra tidligere år samt oplysninger om alder, køn, uddannelsesniveau osv.

I beregningerne tages højde for aftrapning af indkomsthængige ydelser, herunder boligstøtte og økonomisk friplads til børn i daginstitution samt modregning i ægtefælles (eller samlevers i 2014 og 2015) kontanthjælp mv. eller sociale pension (folkepension eller førtidspension).

Endvidere tages højde for betydningen af forskelle i pensionsindbetalinger som beskæftiget og som modtager af overførselsindkomst. Nettopensionsindbetalingerne opgøres som den skønnede værdi af indbetalinger til arbejdsmarkedspensioner og ATP opgjort efter skat og modregning i andre ydelser, når de kommer til udbetaling efter overgang til pension. Beregningsteknisk lægges det til grund, at den effektive beskatning udgør 55 pct. Denne sats svarer omtrent til marginalskatteprocenten tillagt aftrappingsprocenten for pensionstillægget for en ikke-topskattebetaler – eller til marginalskatteprocenten for en topskattebetaler (pensionister, der er topskatteydere, vil typisk ikke modtage pensionstillæg).

Pensionsindbetalingerne beregnes som udgangspunkt ud fra oplysninger om de beskæftigedes pensionsindbetalingsprocenter og deres observerede timeløn. Hvis der ikke findes oplysninger om pensionsindbetalingsprocenter, fastsættes beregningsteknisk en pensionsindbetalingsprocent svarende til butiksoverenskomsten på HK-området (11,5 pct. i 2015).

Endelig tages højde for de skønnede udgifter til transport til og fra arbejde. Beregningen af transportudgifter baserer sig på afstanden mellem bopæl og arbejdssted, transportformen samt udgiften pr. kilometer ved den

valgte transportform. Kørselsafstanden mellem bopæl og arbejdssted er beregnet som den korteste vejafstand ved hjælp af Dansk Adresse og Vejdatabase. Den enkeltes konkrete valg af transportform mellem bopæl og arbejdssted er ikke oplyst, men er baseret på et skøn ud fra Transportvaneundersøgelsen samt oplysninger om bilejerskab, hvor der tages hensyn til forskelle i valg af transportform ved forskellige transportafstande og forskelle mellem geografiske regioner. Udgiften pr. kilometer er fastsat ud fra de takster, der gælder for skattefri befordringsgodtgørelse. For kørsel i bil er taksten på 1,99 kr. i 2016 (for kørsel over 20.000 km årligt). Satsen afspejler omkostninger til brændstof samt vedligeholdelse, afskrivning mv.

For personer, hvor der ikke findes oplysninger om kørselsafstanden mellem bopæl og arbejdssted, hvilket omfatter langt de fleste ikke-beskæftigede, antages kørselsafstanden at svare til medianen for de personer, hvor der findes oplysninger. For alle ikke-beskæftigede antages transportformen at være kollektiv transport. Udgiften til kollektiv transport er baseret på en estimeret sammenhæng mellem prisen på et pendlerkort og kørselsafstanden, hvor pendlerkortet antages at blive brugt 10,5 måneder om året.

Beregningerne af den økonomiske tilskyndelse til beskæftigelse bygger således på en lang række til dels hypotetiske forudsætninger og giver ikke nødvendigvis et fuldstændigt billede af de økonomiske incitamenter, den enkelte person står overfor. Beregningerne er derimod egnede til at vise, hvordan de beregnede økonomiske incitamenter har udviklet sig over tid, samt hvilke faktorer, herunder ændringer i skattelovgivning mv., der påvirker udviklingen.

For efterlønsmodtagere og fuldt ledige mfl. består indkomsten i overførselsalternativet af deres faktiske indkomst i det pågældende år. Med henblik på indregning af virkningen af kontanthjælpsreformen, som trådte i kraft 1. januar 2014, simuleres indkomsten som overførselsmodtager dog for ikke-forsikrede fuldt ledige. Ud fra oplysninger om alder, samlivsstatus, uddannelsesniveau mv. tildeles denne gruppe henholdsvis kontanthjælp, uddannelseshjælp eller integrationsydelse (se nedenfor). Der tages højde for, at ydelsen kan være fuldt aftrappet som følge af evt. ægtefælles indkomst.

Der er ikke taget højde for, at nogle personer kan have tegnet individuelle forsikringer mod indkomstnedgang ved ledighed. Disse private forsikringer – som formentlig er mest benyttet af højtlønnede – vil alt andet lige øge nettokompensationsgraden og reducere forskelsbeløbet.

Alle overførselsindkomster, såvel faktiske som modelberegnete, mindrereguleres som følge af skattereformen fra 2012 i årene 2016 til 2023.

Integrationsydelse (medtaget fra 2017)

Der tages udgangspunkt i, om personen opfylder opholdskriteriet for integrationsydelse, dvs. ikke har opholdt sig i landet i mere end syv af de otte foregående år primo 2013, baseret på oplysninger fra DREAM-databasen.

Det er beregningsteknisk lagt til grund, at danskillægget modtages af integrationsydelsesmodtagere fra de nordiske lande. EU-borgere, der opfylder opholdskriteriet, men som har minimum tre måneders selvforsørgelse efter indrejse, tildeles almindelig kontanthjælp (beregningsteknisk indarbejdelse af arbejdstager i EU-forstand).

Kontanthjælpsloft (medtaget fra 2017)

Der beregnes en nedsættelse af boligstøtten med udgangspunkt i personens tildelte kontanthjælp mv., boligstøtte pr. voksen i familien og det individuelle kontanthjælpsloft. Eventuel reduktion i særlig støtte indgår ikke i opgørelsen, idet særlig støtte ikke indgår i beregningen af forskelsbeløb.

Dagpengereformer mv. (karensdage medtaget fra 2017)

Afkortningen af dagpengeperioden med reformen i 2010 samt de efterfølgende midlertidige ydelser til forsikrede langvarigt ledige – den særlige uddannelsesyndelse, den midlertidige arbejdsmarkedsyndelse og kontantydelsen – indgår alene i opgørelsen i det omfang, de registrerede indkomster for de faktisk ledige er påvirket af de enkelte elementer. Ved beregning af indkomsten i overførselsalternativet for de faktisk beskæftigede antages det, at der er tale om førsteårsledighed, hvorfor elementerne fra dagpengereformen i 2010 pr. definition ikke påvirker den beregnede ydelse for denne gruppe.

De op til tre årlige karensdage for dagpengemodtagere med "høj ledighed", som indføres fra 2017 med dagpengeaftalen fra 2015, vil omvendt ramme både de faktisk fuldt ledige dagpengemodtagere, samt den simulerede overførselsindkomst for de faktisk beskæftigede, som er medlem af en a-kasse. For at undgå en karensdag kræves hver fjerde måned minimum 148 timers arbejde for en fuldtidsforsikret opgjort fra den måned, hvor den forsikrede påbegynder dagpengeperioden. Da alle i analysen er – eller opgøres som – fuldt ledige i et helt kalenderår, slår karensdagene fuldt igennem i overførselsalternativet. Udbetalingen af dagpenge for et helt år er derfor nedjusteret svarende til tre dages dagpenge, hvor dagpengesatsen er forudsat til 750 kr. i 2013-niveau for alle (maksimum udgør 801 kr. pr. dag). Der er ikke indregnet andre elementer fra dagpengeaftalen fra 2015.

225-timers regel

225-timers reglen indgår ikke i opgørelsen. Reglen kan betyde, at nogle kontanthjælpsmodtagere, der vurderes at kunne arbejde, vil modtage en reduceret ydelse, hvis de ikke opfylder kravet om 225 times arbejde inden for et år.

Bilag 6.2 Antal personer med relativt lave forskelsbeløb og relativt høje nettokompensationsgrader

Tabel 6.2A. Månedligt disponible forskelsbeløb (grænser i årets priser)

	<1.000 kr.	<2.000 kr.	<3.000 kr.	<4.000 kr.	<5.000 kr.
	----- 1.000 personer -----				
2013	49	149	273	424	598
2014	42	132	248	390	555
2015	38	121	232	369	530
2016	32	105	209	337	492
2017	26	81	174	286	427
- ekskl. kontanthjælpsloft	26	83	178	292	435
- ekskl. kontanthjælpsloft og integrationsydelse	26	83	178	293	437
- ekskl. kontanthjælpsloft, integrationsydelse og karensdage	28	91	190	310	457
2023 ¹⁾	15	48	128	223	349
- ekskl. afdæmpet regulering ²⁾	24	76	168	278	414
- ekskl. beskæftigelsesfradrag og afdæmpet regulering ²⁾	26	82	175	287	427

Anm.: 2016 er opgjort uden virkning af integrationsydelse og kontanthjælpsloft, mens 2017 er opgjort med helårvirkning af integrationsydelse og kontanthjælpsloft samt virkning af op til tre årlige karensdage for dagpengemodtagere med høj ledighed. 2023 er opgjort inkl. fuldt indfasede skattereformer fra 2009 og 2012. Beregninger er foretaget med udgangspunkt i befolkningssammensætning og arbejdsmarkedsstatus i 2013 og omfatter 18-64-årige beskæftigede lønmodtagere, fuldt ledige samt efterlønsmodtagere. De isolerede virkninger afhænger af beregningsrækkefølgen.

Note: 1) Opgjort i 2017-niveau.

Note: 2) Resterende indfasning fra 2018-23.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Tabel 6.2B. Månedligt disponible forskelsbeløb (grænser i 2017-niveau)

	<1.000 kr.	<2.000 kr.	<3.000 kr.	<4.000 kr.	<5.000 kr.
	----- 1.000 personer -----				
2013	45	132	247	327	540
2014	40	120	230	331	515
2015	36	113	221	338	503
2016	31	101	202	327	475
2017	26	81	174	286	427
- ekskl. kontanthjælpsloft	26	83	178	292	435
- ekskl. kontanthjælpsloft og integrationsydelse	26	83	178	293	437
- ekskl. kontanthjælpsloft, integrationsydelse og karensdage	28	91	190	310	457
2023 ¹⁾	15	48	128	223	349
- ekskl. afdæmpet regulering ²⁾	24	76	168	278	414
- ekskl. beskæftigelsesfradrag og afdæmpet regulering ²⁾	26	82	175	287	427

Anm.: Se anm. og note til tabel 6.2A.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Tabel 6.2C. Nettokompensationsgrader

	Over 80 pct.	Over 90 pct.
	----- 1.000 personer -----	
2013	362	102
2014	344	92
2015	331	86
2016	308	76
2017	267	62
- ekskl. kontanthjælpsloft	273	63
- ekskl. kontanthjælpsloft og integrationsydelse	274	63
- ekskl. kontanthjælpsloft, integrationsydelse og karensdage	292	69
2023 ¹⁾	193	37
- ekskl. afdæmpet regulering ²⁾	257	59
- ekskl. beskæftigelsesfradrag og afdæmpet reg. ²⁾	266	63

Anm.: Se anm. og note til tabel 6.2A.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Bilag 6.3 Betydning af opdateret beregningsgrundlag

Der foretages årligt en opdatering af beregningsgrundlaget til opgørelse af incitamenter til beskæftigelse (kompensationsgrader og forskelsbeløb), hvilket typisk indebærer ændringer i det skønnede antal personer med månedlige disponible forskelsbeløb under 2.000 kr. og nettokompensationsgrader over 80 pct.

Opdateringen af beregningsgrundlaget omfatter som udgangspunkt:

- Nyt datagrundlag (fra 2012- til 2013-data)
- Nye skøn for udvikling i priser og lønninger fra konjunkturvurdering (og ændring fra 2015- til 2017-niveau)
- Indarbejdelse af ny lovgivning
- Metodeudvikling

Opdateringen af beregningerne indebærer samlet set, at det skønnede antal personer med forskelsbeløb under 2.000 kr. om måneden, når skattereformen fra 2012 mv. er fuldt indfaset – dvs. med 2023-skatteregler – er *nedjusteret* fra 82.000 personer til 48.000 personer, *jf. tabel 6.3A*.

Tabel 6.3A. Isoleret virkning af vedtagne reformer mv. på antal med under 2.000 kr. i månedligt forskelsbeløb

	2012-grundlag	2013-grundlag
	----- 1.000 personer -----	
2015	113	121
Skatteændringer 2016-23	-6	-8
Afdæmpet regulering 2016-23 ¹⁾	-25	-46
Integrationsydelse og kontanthjælpsløft ²⁾	-1	-2
Karensdage fra 2017	Ikke medtaget	-8
2015- til 2017-niveau	-	-10
2023³⁾	82	48

Anm.: De isolerede virkninger afhænger af beregningsrækkefølgen.

Note: 1) Metoden til at mindreregulere overførselsindkomsterne er justeret.

Note: 2) Kontanthjælpsløftet bidrager med hovedparten af virkningen.

Note: 3) Rækken indeholder både tal i 2015-niveau og tal i 2017-niveau.

Kilde: Egne beregninger med lovmodellen.

Opdateringen af beregningsgrundlaget har således øget den skønnede reduktion af antal personer med forskelsbeløb under 2.000 kr. ved fuldt indfasede 2023-regler med 34.000 personer.

Det skyldes for det første, at den skønnede isolerede virkning af *afdæmpet regulering* af overførselsindkomsterne fra 2016-23 er øget med 21.000 personer fra 25.000 til 46.000. Den afdæmpede regulering blev ikke tidligere indregnet for personer, som ikke får modelberegnet overførselsindkomsten ved ledighed, herunder faktiske dagpengemodtagere mv.

For det andet indregnes nu virkningen af op til *tre årlige karensdage* for ledige dagpengemodtagere, som blev indført med dagpengereformen fra 2015, hvilket isoleret set skønnes at bidrage til at reducere gruppen med yderligere 8.000 personer frem mod 2023.

For det tredje opgøres de nye beregninger i *2017-niveau*, hvilket reducerer antallet med et forskelsbeløb under 2.000 kr. med 10.000 personer som følge af, at lønningerne forventes at stige mere end overførslerne i perioden 2015-17. Hertil kommer, at beløbsgrænsen på 2.000 kr. udgør et mindre reelt beløb i 2017-niveau end i 2015-niveau.

Skønnet for antal personer med nettokompensationsgrader over 80 pct. reduceres tilsvarende fra 221.000 med registeroplysninger for 2012 (2015-niveau) til 193.000 personer med registeroplysninger for 2013 (2017-niveau), jf. tabel 6.3B.

Tabel 6.3B. Isoleret virkning af vedtagne reformer mv. på antal med over 80 pct. i nettokompensationsgrad

	2012-grundlag	2013-grundlag
	----- 1.000 personer -----	
2015	301	331
Skatteændringer 2016-23	-10	-11
Afdæmpet regulering 2016-23 ¹⁾	-66	-81
Integrationsydelse og kontanthjælpsloft ²⁾	-5	-7
Karensdage fra 2017	Ikke medtaget	-18
Ændring fra 2015 til 2017 niveau	-	-20
2023³⁾	221	193

Anm.: De isolerede virkninger afhænger af beregningsrækkefølgen.
 Note: 1) Metoden til at mindreregulere overførselsindkomsterne er justeret.
 Note: 2) Kontanthjælpsloftet bidrager med hovedparten af virkningen.
 Note: 3) Rækken indeholder både tal i 2015-niveau og tal i 2017-niveau.
 Kilde: Egne beregninger på lovmodellen.

**Skatteministeriet/
Ministry of Taxation**

Nicolai Eigtveds Gade 28
DK 1402 – København K

Telefon +45 3392 3392
Mail skm@skm.dk

www.skm.dk

